

Slutrapport av uppdrag om att stärka Barnahusens kompetens om hedersrelaterat våld och förtryck

BARNAFRID

#Enfrågaomheder

Förord/sammanfattning

Den 28 juni 2018 gav regeringen Linköpings universitet/Barnafriad i uppdrag att stärka Barnhusens kompetens om hedersrelaterat våld och förtryck (S2018/03927/JÅM (delvis)). Inom ramen för uppdraget skulle Linköpings universitet även samla in och sprida erfarenheter från Barnhusverksamheternas utredningsarbete. Detta i syfte att säkerställa kvaliteten på brottsutredningarna och ett likvärdigt bemötande av flickor och pojkar som är utsatta för hedersrelaterad brottslighet. Den 16 april fattade regeringen beslut om en förlängning av uppdraget till den 31 januari 2021 (A2020/00866/JÅM). I det förändrade beslutet framgår att Linköpings universitet även ska samla in och sprida goda exempel på hur kunskap för att öka den regionala kompetensen inom området har omsatts i praktik, samt genomföra insatser för att kunskapen ska få genomslag i verksamheterna.

I uppdraget inhämtades synpunkter från Länsstyrelsen Östergötlands län, Jämställdhetsmyndigheten, Barnombudsmannen, Socialstyrelsen, Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten och Rättsmedicinalverket. I samband med förlängningen av uppdraget tillkom att uppdraget ska ske i samverkan med länsstyrelserna.

Under perioden 8/2018 – 4/2019 besökte vi samtliga 32 Barnahus i syfte att samla in material om aktuellt kunskapsläge och utredningsförfarande av fall där hedersbrottslighet misstänks. Under 2019 planerades utbildningsinsatser som genomfördes under 2020.

Under perioden 12 oktober – 10 december 2020 har vi genomfört sammantaget åtta utbildningsinsatser fördelade på en nationell tvådagarskonferens för samtliga verksamheter, sju regionala konferenser för samtliga verksamheter, samt sju regionala utbildningsdagar för Barnahussamordnare. Sammanlagt var över 820 deltagare anmälda till konferenserna och fler än 75 föreläsare delade med sig av sin kunskap.

Som en del av regeringsuppdraget tog vi fram en handbok *En handbok om hedersrelaterat våld och förtryck för dig inom Barnahuset*. Handbokens syfte är att vara ett hjälpmedel för yrkesverksamma inom Barnahuset och innehåller dels en mer allmän del om hedersrelaterat våld och förtryck, dels en del med mer yrkesspecifikt innehåll. Under arbetet med handboken tog vi också fram ett särskilt stödmaterial för Barnahussamordnarna.

Vi vill rikta ett stort tack till alla de personer som har medverkat i genomförandet av regeringsuppdraget. Ett särskilt tack till Nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck vid Länsstyrelsen i Östergötlands län, som varit en viktig samverkanspart genom hela regeringsuppdraget.

Uppdraget delredovisades den 30 april 2019. Slutredovisning av uppdraget ska lämnas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 31 januari 2021, vilket härmed sker genom denna rapport.

Linköping den 27 januari, 2021

Sandra Skoog, MSc
Utredare

Laura Korhonen, prof
Centrumchef

Innehåll

INLEDNING	5	DISKUSSION	28
Beskrivning av uppdraget	5	Erfarenheter och slutsatser	28
Förlängning av uppdraget	5	Syfte och mål med uppdraget	
Motivering till uppdraget	5	- har de uppnåtts?	29
Bakgrund till uppdraget	6	Behov av fortsatt arbete	29
		Slutord	33
GENOMFÖRANDE AV UPPDRAGET	10	REFERENSER	34
Projektplan och metoderna	10		
Intervjuer med personal på Barnahuset	11	APPENDIX	35
Kunskapsspridning och kompetenshöjning	16		
Samverkan och samordning	21		
Basprogrammet	21		
UTVÄRDERING AV UPPDRAGET	23		
Enkäter nationell konferens	23		
Enkäter regionala konferenser	25		
Reflektioner och kommentarer från samverkansparter	26		

Inledning

Beskrivning av uppdraget

Den 28 juni 2018 gav regeringen Linköpings universitet/Barnafrid, i uppdrag att stärka Barnahusens kompetens om hedersrelaterat våld och förtryck och dess olika uttrycksformer barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning (S2018/03927/JÄM (delvis). Inom ramen för uppdraget ska Linköpings universitet även samla in och sprida erfarenheter från Barnahusverksamheternas utredningsarbete av hedersrelaterad brottslighet. Detta uppdrag kompletterar redan slutredovisad utvärdering av Barnahusverksamheterna i Sverige (2018/00212/FST). I uppdraget ska synpunkter inhämtas från Länsstyrelsen i Östergötlands län, Jämställdhetsmyndigheten, Barnombudsmannen, Socialstyrelsen, Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten och Rättsmedicinalverket. Uppdraget ska, efter beslut om förlängning den 16 april, redovisas i en slutrapport till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 31 januari 2021. En delredovisning lämnades till Regeringskansliet (Socialdepartementet) den 30 april 2019.

I följande text förkortas ibland hedersrelaterat våld och förtryck HRV.

Förlängning av uppdraget

Den 16 april beslutade Regeringen (Socialdepartementet) om en förlängning av uppdraget A2020/00866/JÄM). I samband med förlängningen beslutades att insatserna skulle genomföras i samverkan med länsstyrelserna. Ett beslut om förlängning fattades med anledning av rådande COVID-19 pandemi.

Barnafrid hade en inplanerad utbildningsinsats i form av en nationell konferens den 22–23 mars 2020. Till konferensen var cirka 350 deltagare anmälda. Den 12 mars 2020 kom ett regeringsbeslut om förbud mot att hålla allmänna sammankomster och offentliga tillställningar med fler än 500 deltagare. Med anledning av beslutet, samt situationen med COVID-19 i

stort, valde vi att ställa in konferensen. Vi gjorde bedömningen att det inte var möjligt att ställa om till digital konferensen med så kort varsel. Samtidigt beslutade vi att vi skulle ställa in även vårens inplanerade konferenser. När vi fick förlängningen av uppdraget fanns utrymme att flytta utbildningsinsatsen till hösten.

Motivering till uppdraget

Regeringens jämställdhetspolitik bygger på det övergripande målet att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sitt eget liv. Utifrån detta arbetar regeringen efter sex delmål, varav ett är att mäns våld mot kvinnor ska upphöra och att kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet. I november 2016 presenterade regeringen den jämställdhetspolitiska skrivelsen *Makt, mål och myndigheter – feministisk politik för en jämställd framtid* (skr 2016/17:10), samt en tioårig strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Genom en långsiktig strategi lade regeringen grunden till ett mer samordnat arbete mot mäns våld mot kvinnor. Strategin inkluderar hedersrelaterat våld och förtryck. Ett ytterligare steg från regeringens sida avseende delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra, kom i juni 2018 då regeringen beslutade om en nationell handlingsplan mot könsstympning av flickor och kvinnor. Syftet med handlingsplanen är att förebygga och motverka könsstympning samt förbättra stödet till redan utsatta. Handlingsplanen innehåller såväl nya som sedan tidigare beslutade uppdrag till olika myndigheter. Uppdragen ska sammantagna nå alla grupper i samhället. Barnafrids uppdrag, som är riktat mot just Barnahuset i landet, är ett av de nya uppdrag som presenteras i handlingsplanen.

Bakgrund till uppdraget

HEDERSRELATERAT VÅLD OCH FÖRTRYCK

Definition

Begreppet hedersrelaterat våld och förtryck är omdebatterat och har definierats på olika sätt beroende på sammanhang och vetenskapliga traditioner. FN:s CEDAW (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women) och Barnrättskonventionen definierar hedersvåld som *Crimes committed in the name of so-called honour are acts of violence that are disproportionately, though not exclusively, committed against girls and women, because family members consider that certain suspected, perceived or actual behaviour will bring dishonour to the family or community.* (FN, Joint general recommendation/general comment No. 31 of the Committee on the Elimination of Discrimination against Women and No. 18 of the Committee on the Rights of the Child on harmful practices, 2014). SOU 2020: 57, ett särskilt hedersbrott, konstaterar att vissa definitioner är snävare och andra är vidare. De menar att begreppet hedersrelaterat våld och förtryck är ett etablerat begrepp som, även om det inte alltid ges ett enhetligt innehåll, ändå beskrivs på ungefär samma sätt. De har identifierat tre gemensamma drag i de olika definitionerna;

1. Heder innefattar ett privat uppställande av normer
2. Heder innefattar ett privat hot om – och genomförande av – sanktioner om den förtryckta personen inte rättar sig efter de uppställda normerna.
3. I en kontext där normerna sätts utifrån familjens eller släktens heder samt hota om och utföra sanktioner som inte är accepterade i samhället i övrigt.

Fenomenet HRV

Hedersvåld och förtryck kan också betraktas på andra sätt än de som står i FN:s definition enligt ovan (Nationell strategi för insatser mot mäns våld mot kvinnor, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck, 2015). Främst är det utifrån perspektiv där heder och hedersrelaterat våld tolkas utifrån kulturella och värderingsmässiga skillnader och hedersideologi. Flertalet studier

sätter ljus på könsperspektivet och betraktar hedersvåld som en form av könsrelaterat våld, som främst gäller mäns våld mot kvinnor. Utifrån ett intersektionellt perspektiv integreras olika synvinklar såsom kön, religion, ras och etnicitet i analysen av våldet (Brah o Phoenix, 2004). Även faktorer som exempelvis förändrad samhällsstatus efter migration, förändringar i familjerelationer, samt traumatiska händelser före, under och efter flytten från hemlandet har studerats inom ramen för hedersvåld och förtryck (Keskinen 2014).

Centralt gällande hedersrelaterat våld och förtryck är betydelsen av begreppet heder och hur det uppfattas. Heder kan vara ett skiftande begrepp som definieras utifrån personens bakgrund, kön, ålder och familjens värdegrund. När det gäller hedersrelaterat våld och förtryck är kontrollen av flickors och kvinnors sexualitet central och starkt knuten till kollektivet. Heder utgör ett styrsystem som kontrollerar enskilda personers beteende och val, och är någonting som diskuteras och övervägs i familjer, släkt och klaner kollektivt. Det som utmärker hedersfenomenet är kopplingen till familjens, släktens och klanens heder. Också enskilda personers anseende, oftast relaterat till en flickas heder, oskuld och kyskhet är typiskt. Flickans faktiska eller påstådda beteende som bryter gällande hedersnormer kan leda till förlust av heder i kollektivt, i familjen och i släkten.

För att kontrollera att den kollektiva hedern vidhålls genomförs kontrollerande åtgärder, ofta av släktingar, som berör bland annat socialt umgänge, rörelsefrihet och giftermål. I sin mest extrema form har hederstänkandet resulterat i mord. Detta har uppmärksammats i Sverige sedan 1990-talet genom bland annat ett flertal rättsfall. Det hedersrelaterade våldets kollektiva karaktär innebär att det kan finnas flera förövare av båda könen. Även om handlingen begås av enbart en gärningsperson kan familjen/släkten/gruppen sanktionera och uppmuntra förtrycket och våldet vilket gör att den utsatte helt kan sakna stöd från familj och anhöriga.

Våld förekommer också mot pojkar och män, framförallt mot dem som avviker från det heteronormativa beteendet. Pojkarna och de unga männen kan också tvingas att kontrollera sina syskon och andra kvinnliga släktingar, samt bestraffa desamma om de sätter sig till motvärn.

Andra utsatta grupper är ensamkommande barn, samt barn med olika funktionsnedsättningar (Tjeiers rätt i samhället).

Hederstänkandet kan ta sig olika uttryck beroende på sammanhang men är inte kopplat till någon specifik kultur eller religion. Således rör sig hederstänkandet inte enbart om (uto-meuropeiska) invandrade familjer i Sverige, utan liknande fenomen finns/har funnits även i nordiska länder, bland annat i olika religiösa kollektiv och vissa minoriteter. Uppfattningar om heder, kön, makt och sexualitet varierar mycket mellan individer och familjer, men även bland dem som tillhör samma etniska, kulturella eller religiösa sammanhang. Det är därför viktigt att synliggöra fenomenet inte får stigmatisera vissa grupper (Gill, 2014; Heise, 1998; Roberts, 2014, Bredal, 2014; Korteweg & Yurdakul, 2010). Intressant är dock att en del hedersnormer från ursprungslandet kan kvarstå trots migration till andra kulturer även hos fjärde generationens invandrare (Brandon, Hafez 2008). Det är viktigt att rädslan för stigmatisering aldrig får leda till inskränkning av en individs mänskliga rättigheter eller osynliggöra att hedersrelaterat våld och förtryck existerar.

HRV BROTTSLIGHET/LAGSTIFTNING

Åklagarmyndigheten och Polismyndigheten har gemensamt definierat hedersrelaterad brottslighet som *Hedersrelaterad brottslighet är brott som helt eller delvis begåtts för att bevara eller återupprätta en persons eller familjs, släkts eller annan liknande grupp anseende utifrån en föreställning om heder*. Sedan den 1 juli 2020 har hedersmotiv införts som en försvårande omständighet (se BrB 29:2 punkt 10) om ett motiv för brottet har varit *att bevara eller återupprätta en persons, eller familjs, släkts eller annan liknande grupp heder*. Detta innebär att motivet ska beaktas och ses som försvårande när det kommer till bedömning av straffvärde. Uttrycksformerna barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning är samtliga brottsliga gärningar som regleras i svensk lag. Utöver dessa ser man för närvarande över ett eventuellt införande av ett särskilt hedersbrott. Enligt förslag lämnat i den statliga offentliga utredningen SOU2020:57 ska brottet ha samma karaktär som fridskränkingsbrotten och träda i kraft 1 juli 2021. Inom hedersrelaterat våld och förtryck förekommer

även andra brott som exempelvis förtal, olaga hot (t ex mordhot), olaga tvång och misshandel, för att nämna några.

KÖNSSTYMPNING

Sverige var det första landet som lagstiftade mot könsstympning av flickor och kvinnor (1982:316). Enligt Brottsförebyggande rådets statistik (2019) finns 62 anmälningar gällande könsstympning sedan brottet infördes men enbart två fällande domar (2006) och en dom gällande stämpling till könsstympning (2018). Trots förbud mot könsstympning förekommer det ändå att flickor och kvinnor bosatta i Sverige förs utomlands och utsätts för könsstympning. Könsstympningen syftar till att kontrollera flickors och kvinnors kroppar och sexualitet och har bland annat att göra med föreställningen att mäns och familjers heder är beroende av kvinnors och flickors sexuella beteende. Det är oftast flickor i åldern 4–14 år som får sina könsorgan borttagna eller skadade. Könsstympning förekommer på många håll runt om i världen, men mer än hälften av ingreppen sker i Indonesien, Somalia, Etiopien och Egypten. Unicef har uppskattat att mer än 200 miljoner flickor och kvinnor som lever idag har utsatts för någon form av könsstympning. Någon närmare statistik om prevalensen av könsstympning finns tyvärr inte tillgänglig i Sverige idag. Socialstyrelsen (2012) uppskattade år 2012 att det då fanns närmare 38 000 flickor och kvinnor i Sverige som kunde ha varit utsatta för någon typ av könsstympning. Av dessa uppskattades omkring 7 000 flickor vara under 18 år. Socialstyrelsens uppskattning har några år på nacken och sannolikt har situationen i Sverige förändrats. Detta bland annat på grund av en kraftigt ökad invandring, inte minst från områden där könsstympning praktiseras, vilket gör att antalet nu sannolikt är ännu högre. Socialstyrelsen (2012) uppskattade också att cirka 19 000 flickor ingick i en riskpopulation då vårdnadshavarna hade en positiv attityd eller var ambivalenta till könsstympning även efter migrationen till Sverige.

BARNÄKTENSKAPSBROTT

Sedan den 1 juli 2020 är det olagligt att förmå eller tillåta en minderårig att ingå ett äktenskap eller äktenskapsliknande förbindelse. Detta gäller även om den som begår en sådan gärning inte

har haft uppsåt till, men varit oaktsam beträffande omständigheten, att den andra personen inte fyllt arton år. Dessförinnan krävdes att det varit fråga om ett olaga tvång eller utnyttjande av utsatt belägenhet och brottet benämndes då för äktenskapstvång. Det finns idag sju fällande domar från 2014 och framåt gällande den tidigare lagstiftningen tvångsäktenskapsbrott. Barnafriad har inte kännedom om att det ska ha kommit någon fällande dom gällande barnäktenskapsbrott.

Det är inte tillåtet för barn under 18 år att ingå äktenskap i Sverige, 2 kap 1 § Äktenskapsbalken. Möjligheten till dispens togs bort i lagstiftningen 2014. Från och med januari 2019 gäller ytterligare skärpt lagstiftning som innebär att det finns förbud mot att erkänna utländska barnäktenskap (Riksdagsbeslut 2018-11-21). Förbudet gäller oavsett vilken anknytning personerna har till Sverige när äktenskapet ingicks, eller hur gamla de är när frågan prövas av en myndighet. Om minst en av personerna fortfarande är ett barn vid prövningen ska det aldrig gå att göra undantag från förbudet.

ANDRA BROTTSRUBRICERINGAR I HEDERSÄRENDE

Hedersrelaterat våld och förtryck kan yttra sig som sedvanliga former av våld. Samtliga av dessa brott finns i Brottsbalkens 4 kap i enlighet med nedanstående:

Ofredande: Till exempel att oupphörligen förföljas, bevakas, "förhöras", få telefoner kontrollerade, tvingas utstå upprepade kränkningar och tillmälen, uppmanas att ta sitt liv.

Olaga frihetsberövande: Ett brott som innebär att någon för bort, spärrar in eller på annat sätt berövar en annan person friheten.

Olaga tvång: Ett brott som innebär att någon genom misshandel eller hot tvingar en person att handla på visst sätt (eller låta bli att handla). Genom våld, hot om misshandel eller genom dödshot tvingas personen att stanna inne på sitt rum eller vara kvar i hemmet. Livsutrymmet begränsas och bestämmanderätten över sin egen person tas ifrån en på olika sätt, genom våld, hot om våld eller i värsta fall dödshot. Det kan handla om att en flicka som inte tillåtits ha en pojkvän, inte får umgås med vem hon vill eller inte får bestämma över sitt eget utseende.

Olaga hot: Hoten kan handla om att döda/skada någon eller hot om att föra någon ur lan-

det. Hoten kan uttalas direkt eller vara underförstådda. De kräver även kunskap om symbolik (till exempel så innebär en röd ros ett hot om att personen ska dö i vissa kretsar).

Brytande av telehemlighet: Om en person kontrollerar en annan persons mobiltelefon eller tar del av ännu ej öppnade meddelanden. Intrång i förvar: Att till exempel regelmässigt öppna all post adresserad till någon annan i syfte att kontrollera vem de har kontakt med.

Misshandel: Ett brott som innebär att någon avsiktligt tillfogar en annan person kroppsskada, sjukdom eller smärta. Som misshandel räknas också att försätta någon i vanmakt eller liknande tillstånd.

I betänkande SOU 2020:57 om ett särskilt hedersbrott anges några exempel på konkreta gärningar som kan begås i syfte att kontrollera en annan person. Många handlingar som avser att kontrollera en annan människa kan bedömas som olaga tvång eller ofredande. Som exempel finns i betänkandet följande scenarion: *A bestämmer platser där B inte får vara, exempelvis biografier, kaféer eller ungdomsgårdar, eller A bestämmer att B måste täcka sitt hår, ha långärmad eller långbent klädsel, eller klädsel med vissa färger, eller att B inte får bära smycken eller smink.* Dessa exempel skulle kunna bedömas som **olaga tvång**.

UTREDNING AV HRV BROTTSLIGHET I BARNAHUSEN

Barnahuset är ett forum där Polis- och Åklagarmyndighet, hälso- och sjukvården, socialtjänsten samt Rättsmedicinalverket samverkar för att utreda brott mot barn. De ger också stöd, samt vid behov, omedelbara kris- och behandlingsinsatser. Ett Barnahuset kan beskrivas som ett hus med fyra rum som alla rymmer en verksamhet (Barnahusetvärderingen 2019):

1. Brottsutredning
2. Samverkan/skydd
3. Fysisk hälsa
4. Psykisk hälsa

Utredning av hedersrelaterad brottslighet ingår i Barnahusens uppgifter i enlighet med nationella riktlinjer (Rikspolisstyrelsen, 2009):

Nationella riktlinjer 4.2, Målgrupp: Målgrupp för samverkan är barn som misstänks vara utsatta för

- misshandel och andra våldsbrott enligt 3 kap. brottsbalken (brott mot liv och hälsa)
- olaga frihetsberövande, grov fridskränkning, människohandel, olaga tvång, olaga hot, ofredanden och andra brott enligt 4 kap. brottsbalken (brott mot frihet och frid), och där utredningar kring barnet inleds parallellt av sociala myndigheter samt av åklagare och polis.
- våldtäkt mot barn, sexuellt övergrepp mot barn, sexuellt tvång, våldtäkt, köp av sexuell handling av barn och övriga brott enligt 6 kap. brottsbalken (sexualbrott),
- kvinnlig könsstympning enligt lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor.
- I målgruppen ingår även barn som lever med våld i familjen (vittne till våld, direkt eller indirekt).

De angivna brottstyperna inkluderar brott med hedersmotiv.

Där det bedöms lämpligt bör samverkan även omfatta barn som är förövare av sexualbrott.

Trots de tydliga nationella riktlinjerna från Rikspolisstyrelsen rapporterar en del av Barnhusen i landet att hedersrelaterat våld står utanför deras verksamhet (Barnafrid, 2019).

FÖREBYGGANDE INSATSER OCH MYNDIGHETSSAMVERKAN

Sverige har en nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor inklusive hedersrelaterat våld och förtryck (SOU 2015:55). Flera kommuner har också sin egen handlingsplan. Den nationella strategin lyfter fram vikten av tidiga våldsförebyggande insatser. Precis som för alla typer av våld i nära relationer, förutsätter ett bra förebyggande arbete åtgärder på många olika plan: struktur (t ex lagstiftning), gruppnivå (t ex attityder) och individnivå (t ex förändringar i förövarnas tänkande och förstärkning av offrets ställning). Likaså ska samhällets insatser, för dem som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck, vara likvärdiga och av god kvalitet. Dessutom ska tillgången till skydd, stöd och behandling öka. Även förövarna ska omfattas av individuellt anpassade stödinsatser. Den nationella strategin ger också förslag på hur myndighetssamverkan kan effektiviseras och utvecklas.

Länsstyrelsen i Östergötland har sedan år 2005 haft i uppdrag från regeringen att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck (www.hedersfortryck.se) men det finns också flera andra aktörer såsom exempelvis resurscentrum Origo (www.origostockholm.se) och frivilligorganisationer såsom exempelvis Tjejers rätt i samhället (TRIS; www.tris.se) som arbetar aktivt mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Genomförande av uppdraget

Projektplan och metoderna

Projektplanen består enligt nedan av fyra delar:

- Insamling av underlag samt omvärldsbevakning
- Sammanställning och analys av det insamlade materialet
- Planering av utbildningsinsatser
- Genomförande av utbildningsinsatser

INSAMLING AV UNDERLAG SAMT OMVÄRLDSBEVAKNING

Steg 1 i projektplanen var att samla in underlag från Barnhusen via besök på samtliga 32 Barnahus i landet under perioden 18 september 2018 – 13 februari 2019 (appendix 1). Datainsamlingen syftade till att inventera dels hur Barnhusen arbetar när ärenden kopplade till heder aktualiseras, dels vad representanterna för Barnhusen eventuellt upplevde saknades för att arbetet ska kunna utföras verkningsfullt.

I detta första steg, men även kontinuerligt under projektets gång, ingick vidare att *omvärldsbevaka* området hedersrelaterat våld och förtryck och dess olika uttrycksformer barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstypning. Detta innefattade bland annat lagstiftning, praxis, forskning, att kartlägga vilka personer och aktörer som bär på god kunskap inom området, samt vilka övriga samhällsaktörer som genomförde parallella arbeten och uppdrag inom området hedersrelaterat våld och förtryck. Vidare ingick i omvärldsbevakningen att föra dialog och samverka med andra aktörer som verkar inom samma område.

SAMMANSTÄLLNING OCH ANALYS AV DET INSAMLADE MATERIALET

Steg 2 i projektet var att sammanställa och analysera det underlag (minnesanteckningar från

intervjuer, manualer och informationsmaterial) som inhämtats vid besöken. Syftet med analysen var att identifiera vilken kompetens som behöver stärkas på Barnhusen för att arbetet med hedersrelaterade ärenden skulle kunna genomföras på ett kvalitativt sätt och därigenom leda till effektivare brottsbekämpning. I analysen ingick, såsom uppdraget är formulerat, att identifiera vilka erfarenheter från Barnahusverksamheter-
nas utredningsarbete av hedersrelaterad brottslighet som det finns skäl att sprida. Barnafriad har för avsikt att identifiera och sprida goda exempel, då det sannolikt ger den bästa effekten utifrån målsättningen effektivare brottsbekämpning. Arbetet med att sammanställa och analysera underlaget skedde efter att Barnahusbesöken hade slutförts.

PLANERING AV UTBILDNINGSSATSER

Steg 3 i projektet var att planera för vilken/vilka utbildningsinsatser som skulle genomföras.

I planeringen ingick att klarlägga dels vilken/vilka typer av utbildningsinsatser som på ett adekvat sätt mötte de behov av kompetensutveckling som analysen visade att Barnhusen har. Dels ingick att planera för vilka aktörer som skulle hålla i utbildning.

I planeringen ingick vidare att fastställa hur erfarenheterna från Barnahusverksamheternas utredningsarbete ska spridas.

GENOMFÖRANDET AV UTBILDNINGSSATSER

Steg 4 i projektet var att genomföra utbildningsinsatser om hedersrelaterat våld och förtryck och dess olika uttrycksformer barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstypning för landets Barnahusverksamheter.

TIDSPLAN/TIDSLINJE

Intervjuer med personal på Barnahuset

Såsom uppdraget förstås utifrån dess formulering och sammanhang i regeringens handlingsplan, var målsättningen med uppdraget att nå en *effektivare brottsbekämpning* av hedersrelaterad brottslighet. Av de professioner som verkar inom ramen för Barnahussamverkan, är polis och åklagare de samverkansparter som tydligast arbetar med lagföring. Dock har samtliga samverkansparter, det vill säga alla fyra rummen i ett Barnahus, en viktig roll i arbetet med att förbättra brottsbekämpningen av hedersrelaterade brott. För att ärendena i fråga ska nå polis och åklagare behöver socialtjänst, barnmedicin och barnpsykiatri uppmärksamma, samla in underlag och polisanmäla vid misstanke om hedersrelaterad brottslighet. Detta kräver i sin tur kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck, vilka signaler man som yrkesverksam ska vara uppmärksam på i kontakten med barn, samt hur och under vilka omständigheter frågor om erfarenheter om våld och förtryck ställs. Samtliga samverkanspartners arbete är därför viktigt och av intresse för det uppdrag som Barnafrid har fått. Därför bestämdes att personal på samtliga Barnahus skulle intervjuas för att undersöka hur de arbetade i fall där det finns hedersrelaterad problematik.

Besök på samtliga 32 Barnahus i Sverige

Arbetsgruppen bestod av Hanna Kindén och Anneli Larsson som också arbetade med den redan slutrapporterade Barnahusutvärderingen (S2018/00212/FST). Samtliga 32 Barnahus

besöktes under perioden 18 september 2018 – 13 februari 2019 (appendix 2). Under regeringsuppdraget har ytterligare två Barnahus startat upp varav ett av dem inte var med under någon del av insamlingen av underlag.

Varje Barnahus besöktes under en heldag. Personalen intervjuades gällande den nationella utvärderingen av Sveriges Barnahus, varefter de intervjuades separat om hedersrelaterat våld och förtryck. Intervjuerna hade formen av en gruppintervju där samordnare (eller motsvarande) och representanter från olika samverkansparter (Polis- och Åklagarmyndigheten, socialtjänsten, sjuk- och hälsovården, Rättsmedicinalverket) deltog. I genomsnitt intervjuades 9.3 personer/Barnahus (min 3, max 15). Totalt deltog 298 personer i intervjuer.

Samverkansparter vid Barnahuset intervjuades dels med hjälp av en semistrukturerad intervjuguide (appendix 2) och dels enligt nedanstående frågor. Intervjuerna syftade till att inventera dels hur Barnahuset arbetar när ärenden kopplade till heder aktualiseras, dels vad representanterna för Barnahuset eventuellt upplever saknas för att utredningsarbetet ska kunna utföras verkningsfullt. Intentionen var även att samtalen gällande arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck så långt det var möjligt skulle ske utifrån konkreta ärenden.

Frågor som ställdes:

- Hur identifierar och utreder Barnahuset ärenden kopplade till hedersrelaterat våld och förtryck?
- Skiljer sig arbetet med heder från ärenden där koppling till heder saknas och i så fall hur?

- Vilken kompetens för denna typ av ärenden finns och vilken upplever ni saknas?
- Sker dialog med andra aktörer för att till exempel inhämta kunskap och stöd?
- Finns det rutiner/metodstöd och är de i så fall implementerade i verksamheten?

Gruppintervjuerna ljudinspelades och minnesanteckningar fördes löpande under intervjuerna. Minnesanteckningarna var inte en ordagrann återgivning av vad som sades, utan sammanfattade det som framkom under intervjuerna.

Barnahusen ombads även lämna in skriftlig dokumentation som avtal, uppsatser, rapporter, informationsmaterial och hemsidor.

Sammanställning och analys av det insamlade materialet

Minnesanteckningarna och ljudfilerna låg till grund för analysarbetet. De analyserades tematiskt utifrån befintliga nationella riktlinjer och kriterier. Av inhämtad skriftlig dokumentation har främst samverkansavtalen analyserats.

Syftet med analysen var att identifiera vilken kompetens som behöver stärkas på Barnahusen för att arbetet med hedersrelaterade ärenden ska kunna genomföras på ett kvalitativt sätt och därigenom leda till effektivare brottsbekämpning. I analysen ingick att identifiera vilka erfarenheter från Barnahusverksamheternas utredningsarbete av hedersrelaterad brottslighet som det finns skäl att sprida.

Resultat

Erfarenheter från barnahusverksamheternas utredningsarbete av hedersrelaterad brottslighet

Under besöken på Barnahusen visades ett stort engagemang när det gäller att arbeta mot hedersrelaterat våld och förtryck. Ett återkommande tema var att Barnahusen möter få ärenden med barn som är utsatta för brott inom ramen för en hederskultur – ”de hamnar inte här”. I Barnahusutvärderingen kom det också fram att vissa hedersbrott saknas som målgrupp i gällande samverkansavtal.

Personalen som Barnafriids utredare intervjuade gav även uttryck för att de upplever arbetet med hedersärenden som väldigt svåra.

Man måste arbeta på ett annat sätt än det man är van vid. Det beskrevs också att det är svårt att skydda de barn och ungdomar som utsätts för hedersförtryck. Likaså är det svårt att utreda och lagföra brotten. Det finns dock bra tillgång till konsultation bland annat via Länsstyrelsen i Östergötland samt ORIGO i Stockholmsområdet. Även internationellt stöd finns att tillgå. Generellt upplevs nuvarande konsultationssystem som välfungerande.

Kompetens som behöver stärkas på barnahusen

Samtliga professioner som arbetar på Barnahusen lyfte att de behöver kompetensutveckling kring heder för att

- lära sig uppmärksamma signaler kring hedersrelaterad problematik
- få verktyg för hur de ska fråga barn om hedersrelaterat våld och förtryck
- lära sig hur de ska arbeta rent praktiskt när de misstänker att ett barn de möter är utsatt för hedersförtryck.

Intervjuade medarbetare beskrev att ett generellt problem är att hedersärenden inte polisanmäls, vilket leder till att Barnahusen inte får vetskap om fallen. Så länge inga fall anmäls är det omöjlighet att utreda, pröva och skapa en praxis gällande handläggning, vilket är Barnahuspersonals främsta behov och önskemål. Åklagarna såväl som alla andra professioner behöver lära sig mer om hedersrelaterat våld och då handlar det inte bara om, som en del åklagare har lyft, att de behöver få fler ärenden att driva. Det framkom i intervjuerna att åklagarna ibland har svårt att se till exempel en specifik misshandel, olaga tvång eller olaga hot som en del av ett mönster i en hederskontext.

Vidare framkom att det behövs en högre kompetens hos flera av de samverkansparter som inte har i sitt grunduppdrag att arbeta med lagföring. Främst handlar det om kunskapsbehov kring vad som faktiskt är olagligt inom ramen för heder. Tvång, hot, våld och så vidare är till exempel olagligt oavsett om det sker inom ramen för heder eller inte, men det kan behöva sättas i en hederskontext för att kunna stötta och skydda barnet. Könstypning och äktenskapstvång är olagligt redan i förstadierna försök, förberedelse

och stämpling, dvs det behöver inte vara fråga om fullbordade stympningar och äktenskap eller motsvarande för att det ska vara olagligt. Om man i sin profession möter barn utan att veta vad som är olagligt, finns risken att ärendet inte blir föremål för lagföring.

Barnahuspersonalen berättar också att barnrättsperspektivet måste lyftas fram. Idag lägger man ansvaret på barnet att "driva utredningar". Professionella vågar inte se intressekonflikter – vad det egentligen handlar om. När barnet åtnjuter sina rättigheter riskerar de att bestraffas. För att barnets röst inte ska stå ensamt kan till exempel socialsekreterare i större utsträckning höras inom ramen för brottsutredningar. Polisens förhållningssätt gör många gånger ett bra jobb när de frågar barn om heder, men skolan behöver engageras i det förebyggande arbetet.

Sammanfattning av utbildnings- och utvecklingsbehov

- Hur närma man sig frågorna som möjliggör ett berättande?
- Vad ska man vara vaksam på?
- Hur upptäcka?
- Vad ska man fråga?
- Vad gör jag nu (när jag vet)?
- Anmälningsbenägenheten
- Kunskap om vad som är brottsligt och olagligt
- Lokala förutsättningar ser olika ut, samt att det skiljer sig åt hur man använder stödfunktioner
- Polis/åklagare fastnar i sin ursprungliga brottsrubricering – det blir övermäktigt för barnen med långa förhör
- Åklagarna vill få upp fler ärenden för prövning
- Rädd att framstå som främlingsfientlig

Andra förslag på förbättringar

Flera intervjuade efterfrågade ett mera aktivt förhållningssätt och ökad kompetens bland alla som träffar barn (bl a i skolan, BVC, BUP samt Migrationsverket) för att kunna känna igen hedersrelaterat våld samt att våga anmäla misstänkta fall till polisen och socialtjänsten. Detta är viktigt för att en aktualisering på Barnahus ska kunna ske överhuvudtaget. Det lyftes även att polis och tull på flygplatser behöver utbildas i våld och brottslighet kopplat till heder, för att kunna stoppa barnen som tvingas resa ut ur landet.

Vikten av preventivt arbetet hos exempelvis elevhälsan och BVC lyftes också fram samt att uppsökande arbetsformer måste utvecklas som står för kunskapsspridning samt för att öka mottagligheten för samhällsliga insatser.

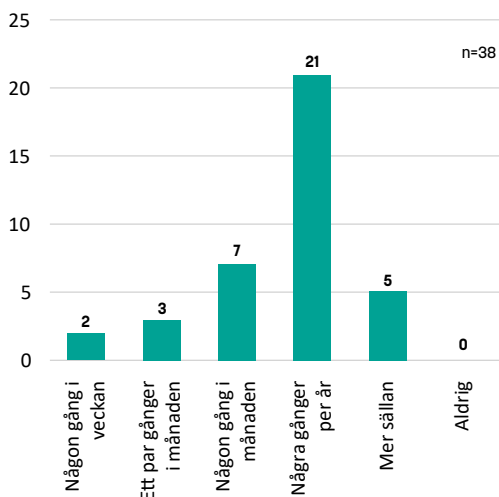
Från personalen på barnhusen efterfrågas riktlinjer och manualer som praktiskt stöd i arbetet. De önskar också tydligare och mera central styrning av barnhusen inklusive kontinuerlig uppföljning.

ENKÄT TILL BARNAHUSSAMORDNARNA

För att komplettera datainsamlingen, lät vi landets Barnahussamordnare svara på en enkät med frågor som rörde deras uppfattning om den egna kunskapsnivån, samt hos samverkansaktörerna inom Barnahuset. Syftet med enkäten var att få en översikt av upplevd kunskapsnivå, samt i vilken utsträckning Barnahuset kom i kontakt med hedersvåldsutsatta barn och unga. Enkäten besvarades av varje Barnahussamordnare individuellt. 38 av cirka 85 samordnare besvarade enkäterna.

I enkäten tillfrågades Barnahussamordnarna hur ofta deras Barnahus hade haft ett ärende där samtliga aktörer varit överens om att barnet blivit utsatt för hedersrelaterat våld och förtryck.

Barnahusets erfarenheter av barn som har blivit utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck

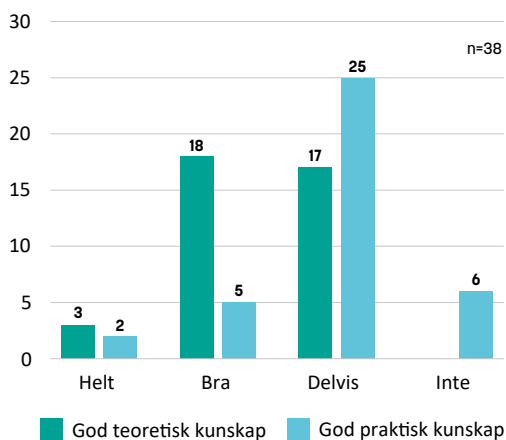

Figuren visar antalet ärenden som rör hedersrelaterat våld och förtryck inom Barnahuset

Svaren visar att erfarenheterna av att arbeta med ärenden som rör hedersrelaterat våld och förtryck varierar. Majoriteten av Barnahussamordnarna upplever att de har den här typen av ärenden några gånger per år. Ingen av samordnarna har svarat *aldrig* vilket visar på att alla någon gång har kommit i kontakt med hedersutsatta barn och unga.

Även svaren på frågan om hur de upplevde deras egen kunskap och erfarenhet varierade. Det går att urskilja att de bedömer sina teoretiska kunskaper som större än sina praktiska erfarenheter. De flesta signalerar ett fortsatt behov av kunskap, framför allt praktisk.

Barnahussamordnarnas upplevelse av sin egen kunskap och erfarenhet

Figuren visar Barnahussamordnarnas upplevelse av sin egen kunskap och erfarenhet.

Barnahussamordnarna fick också besvara frågor om deras uppfattning om samverkansaktörernas kunskap om, och erfarenhet av hedersrelaterat våld och förtryck på samma sätt. Svaren visar även här på en variation med en tonvikt av svaren på *delvis*. Svaren visar att samordnarna bedömer den teoretiska kunskapen som högre än den praktiska inom samtliga yrkesgrupper.

WORKSHOPS

Utöver intervjuer med Barnahusen genomfördes workshops under Barnafrids nätverksträff i september 2019 för Barnahussamordnarna, samt vid nätverksträff för samtliga Barnahusverksam-

heter i oktober 2019. Syftet med workshoparna var att ytterligare kartlägga behovet av utbildning hos målgruppen. Vi ville också urskilja eventuellt olika utbildningsbehov mellan yrkesgrupperna, samt identifiera utmaningar när det kommer till att arbeta med hedersutsatta barn och unga.

Workshop Barnahussamordnare

Under workshopen deltog 32 samordnare från 20 Barnahus. Vi delade in samordnarna in i sju grupper, regionvis i den mån det var möjligt. Tid som avsattes för workshopen var två timmar och innehöll gruppdiskussion, samt gruppernas presentation av sin diskussion. Presentationen spelades in och anteckningar fördes under tiden. Vi samlade också in samordnarnas egna anteckningar. I efterhand gick vi igenom ljudfilen och kommentarer som vi ansåg fångade den generella uppfattningen citerades.

Frågeställningar:

- Utbildningsbehov på ett övergripande plan
3-4 viktigaste utbildningsinsatserna för samtliga aktörer. Lista konkreta exempel.
- Utbildningsbehov i respektive yrkeskategori.
Har aktörerna på Barnahus olika utbildningsbehov? Vilka kan ni identifiera?
- Er roll i utbildningsprocessen?
- Förvaltare av kunskapen
- Samverkan

Resultat

Sammanställningen av resultaten visade på återkommande behov:

- Ökad baskunskap hos samtliga samverkanspartners. Alla behöver en grundkunskap om hedersrelaterat våld och förtryck.
- Förbättrat skydd för de utsatta.
- Mer spetskompetens hos samordnarna för att kunna sprida kunskapen vidare, men också kunskap om hur de olika yrkesgrupperna jobbar.
- Hitta goda exempel.
- Mandat hos Barnahussamordnarna som idag saknar mandat och har svårt att nå fram till socialtjänsten. Samordnarna behöver mer kunskap, men det är också en generell fråga

som handlar om mandaten som samordnarna har i förhållande till övriga myndigheter.

- Ökad kunskap om kontaktnät hos Barnahussamordnarna och hur de kan använda sig av experter vid till exempel samråd (i egenskap av Barnahussamordnare).
- Ökad kompetens om olika kulturer.
- Konkret/praktisk utbildning i HRV-ärenden kopplade till Barnahuset.
- Checklista, bland annat utifrån säkerhet och om barnet är fört utomlands.

Citat: Barnahussamordnarens kommentar under nätverksdagen:

"Man kanske vill veta mer om hur man jobbar med det praktiskt, alltså i våra professioner än att veta att det här är könsstämpning."

"Ta det goda exemplet, åtalet liksom eller domen så kan man kanske diskutera att varför gick det här hem?"

"Vi får inte hit så mycket"

"Vi behöver shapa upp oss hela bunten"

"Vi är inte där än, vi skyddar inte dem hela vägen. Någonstans går det fel, nästan alltid."

"Goda exempel tas tacksamt emot"

"...att när de anmäler på samråd så är det inte alltid man har kunskapen och det är inte bara en utan det är ganska många gånger jag har fått säga det här för mig, bara på era uppgifter som ni har nu säger bara hedersrelaterat, har ni tänkt den tanken?"

Workshop barnahusnätverket

Under workshopen deltog ungefär 140 deltagare från verksamheter inom Barnahuset, även Barnskyddsteam.

Under eftermiddagen delades deltagarna in i workshopsgrupper utifrån yrkesgrupp. Polismyndighetens deltagare satt i storgrupp och diskuterade, och socialtjänst, barnahussamordnare och Barnskyddsteam delade in sig själva i smågrupper. Deltagare från Åklagarmyndigheten saknades.

Till gruppdiskussionerna fick deltagarna följande frågor att diskutera:

Utifrån er profession

- Vad är viktigt för just din yrkesgrupp att tänka på?
- Utmaningar?
- Behövs det en annan form av samverkansrutin kring heder? I så fall, hur?

Varje grupp fick sedan redovisa väldigt kort vad de kommit fram till och sedan sända sammanställningen till projektledare Sandra Skoog.

Resultat

Vad är viktigt för just din yrkesgrupp att tänka på?

Samtliga grupper berörde vikten av att fråga om hedersutsatthet. Några nämnde kunskap om *vad* man ska fråga, någon nämnde kunskap om *när* man ska fråga. Man såg det också som viktigt att ha rutiner kring att fråga om våld på ett som gör att det framgår att det kan handla om hedersproblematik.

Samtliga grupper berörde också vikten av kunskap om heder och att kunna identifiera denna specifika utsatthet.

Yrkesverksamma inom polisen såg behov av att ha ett högt säkerhetstänk. De påtalade också svårigheterna som kan uppstå med tolk, och att barnet måste ha möjlighet att larma förhållaren om tolken och barnet känner till varandra. Yrkesverksamma inom polisen nämner också att yttre personal behöver utbildning om hedersrelaterat våld och förtryck.

Utmaningar?

Yrkesverksamma inom polisen nämner att det är en stor utmaning att få sakkunniga att "ställa upp" i rätten. De upplever ett hårt motstånd och att en sakkunnig kan säga nej då hen inte blivit lyssnad på i tidigare förhandling i domstol.

I workshopen nämndes också att det finns en utmaning i att hantera det kompetenstapp som uppstår vid till exempel personalomsättning.

Bristande rutiner och behov av desamma omnämns av samtliga grupper på olika sätt.

Svårigheter att hantera situationer då det utsatta barnet tar tillbaka sin berättelse, och eventuellt också längtar tillbaka till familjen.

Deltagare uttrycker att Barnhusen fungerar väldigt olika; de har olika kompetenser och olika resurser att tillgå i dessa ärenden.

Det är välkommet med ett material som alla kan använda sig av samt en riktad utbildningsinsats för samordnare. De behöver stöd i dessa ärenden.

Behövs det en annan form av samverkansrutin kring heder? I så fall, hur?

Som exempel nämndes behov av en samlad planering, och av samverkan i ett tidigt skede. Ett förslag som framkom är att hålla konsultativa samråd även för skola/sjukvård.

Barnhus är en samverkansmodell, men det saknas dock i en del fall rutiner att fråga om hedersvåld. De behöver höja ambitionerna.

Kunskapsspridning och kompetenshöjning

UTBILDNINGSSINSATSER

Utifrån det insamlade materialet samt den projektplan som vi upprättade utformades utbildningsinsatsen i tre steg. Målgrupp för utbildningsinsatserna var samtliga samverkansaktörer inom Barnhusen.

Information om uppdraget samt inbjudan gick ut till samtliga verksamhetschefer, eller annan lämplig person vid Barnhusverksamheterna. Dessförinnan gjorde vi ett gediget arbete för att samla kontaktuppgifter till relevanta verksamheter kopplade till Barnhusen. Det finns sammantaget omkring 511 samverkanspartners inom landets 33 barnhus, majoriteten av dessa tillhör kommuner. (Jämtlands Barnhus startade upp under år 2020 varför de inte har deltagit under insamlingen av data.)

För att sprida kunskap om utbildningsinsatserna använde vi också Barnafriids sociala medier och hemsida. De lyftes också i nyhetsbrev, på nätverksträffar och liknande – allt för att nå så stor spridning som möjligt.

Under planeringen av utbildningsinsatserna framkom att skyddet av den brottsutsatte upplevs som ett svårt men avgörande arbete. En riskbedömning är därför en viktig förutsättning för att utredningsarbetet ska nå framgång. En

strukturerad riskbedömning görs av Polisens brottsoffer- och personsäkerhetsverksamhet. Då deras arbete pekades ut som en viktig framgångsfaktor i utredningsarbetet bjöd vi in brottsoffer- och personsäkerhetsverksamheten till att delta på konferensen. Vi valde däremot att inte erbjuda någon föreläsning specifikt riktad mot just riskbedömning, bland annat eftersom Socialstyrelsen för närvarande arbetar med ett regeringsuppdrag (S2018/03827/RS delvis) att ta fram ett bedömningsstöd för Socialtjänsten.

Nationell konferens under två dagar

Startskottet för utbildningsinsatserna var en två dagar lång nationell konferens 12–13 oktober 2020, för samtliga professioner inom Barnhusen. Konferensen syftade till att ge bred baskunskap om hedersrelaterat våld och förtryck, men också yrkesspecifik kunskap. Tanken var att genom en nationell, tvärprofessionell utbildningsinsats, göra kunskapsnivån likvärdig inom landets Barnhusverksamheter. Vi ville stärka Barnhusens kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck och dess olika uttrycksformer, genom att inkludera denna form av våldsutsatthet på ett tydligare sätt i Barnhusens arbete. Målet var att bidra till att unga som drabbas ska få ett likvärdigt stöd oavsett var i Sverige de är bosatta. Under dagarna gav vi också deltagarna möjlighet att delta på föreläsningar med erfarenhetsutbyte då detta anses vara en viktig komponent i Barn-

husens arbete med hedersrelaterat våld och förtryck. På så sätt möjliggjorde vi erfarenhets-spridning såväl mellan Barnahuset, som mellan professionerna.

Under de två dagarna fick deltagarna möjlighet att lyssna till 21 föreläsningar med totalt 26 föreläsare (se appendix för program). Som tidigare nämnts gav föreläsningarna både grundläggande baskunskap, och mer yrkesspecifik kunskap. Barnafriids verksamhet har som målsättning att sprida evidensbaserad kunskap, och vara en länk mellan forskning och praktik. Med detta mål i sikte bestod ett förmiddagsblock under dag två av valbara föreläsningar med forskare som föreläste om sina respektive forskningsstudier. Deltagarna fick möjlighet att välja mellan tre framstående forskares föreläsningar om hedersrelaterat våld och förtryck. Även andra pass under dagarna bestod av föreläsare med forskningsbakgrund, men dessa var inte lika starkt kopplade till en specifik studie. Konferensen invigdes med tal av Jämställdhetsminister Åsa Lindhagen, samt en kort film där två utsatta flickor beskrev sina erfarenheter i ett brev till alla yrkesverksamma som möter utsatta barn och unga.

Under eftermiddagen fick deltagarna välja mellan tre parallella föreläsningar. Föreläsningarna var av mer yrkesspecifik karaktär om än dock valbara för samtliga (dock ej rättsväsendets föreläsning om metodstöd som enbart var för rättsväsendets anställda).

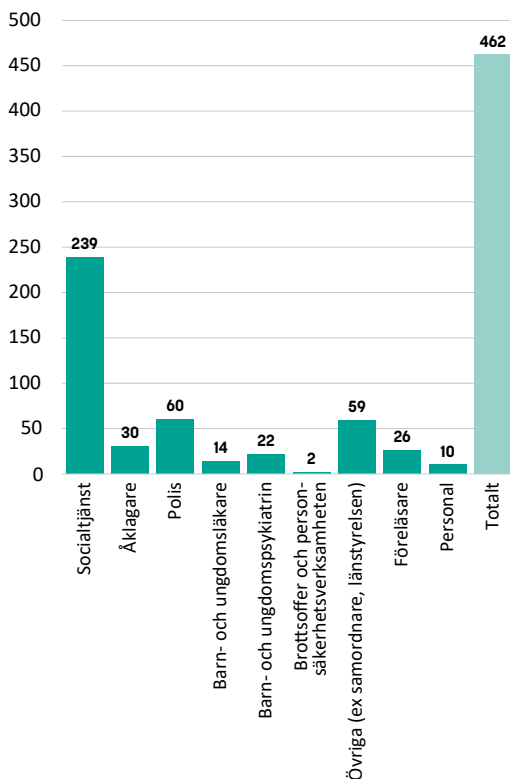
Under förmiddagen fick deltagarna välja mellan tre parallella föreläsningar under sammanlagt tre block.

Vissa föreläsningar genomfördes av Åklagarmyndigheten och polismyndigheten tillsammans. Tvärprofessionella föreläsningar breddar kunskapen ytterligare, och det finns också ett signalvärde i att visa att man gör arbetet tillsammans.

Totalt deltog 462 personer från 32 av landets 33 barnahus. Vid anmälan ombads deltagarna fylla i vilken verksamhet/funktion de tillhörde, och valbara var: socialtjänst, barn- och ungdomsläkare, barn- och ungdomspsykiatri, Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Rättsmedicinalverket samt övrigt. Funktionen samordnare fanns inte med då fokus låg på utbildningsbakgrund och erfarenhet. I efterhand kan vi dock konstatera att en sådan valmöjlighet

borde ha funnits, då vissa Barnahussamordnare anmälde sig som *övrigt*, och vissa som den *yrkesgrupp* de själva ansåg att de tillhör. Det blev därför svårt att konstatera hur många av samordnarna som deltog.

Antalet deltagare

Figuren visar sammantagna antalet deltagare indelade per yrkesgrupp.

Vi hade också glädjen att välkomna ett antal gäster från våra nordiska grannländer som deltog i syfte att främja kunskapsutbyte mellan länderna.

Regionala konferenser

Nästa steg i utbildningsinsatserna var sju regionala konferenser runt om i Sverige. Dessa planerades utifrån befintliga regionala Barnahusnätverk. Konferenserna bestod av två dagar, varav en dag var för samtliga Barnahusverksamheter, och en för Barnahussamordnarna. Utbildningarna genomfördes digitalt. Inledningsvis deltog föreläsarna på plats, men i takt med utvecklingen

av covid-19-pandemin utgick föreläsarna istället från sina respektive orter. Moderator för konferenserna fanns på plats på Linköpings universitet. De regionala konferenserna syftade generellt till att öka kunskapen om samverkan och rutiner, och ge möjlighet att dela erfarenheter. Mer specificerade syften var att

- förbättra samverkan inom Barnahus i frågor som rör hedersrelaterat våld och förtryck
- förbättra samverkan mellan Nationella kompetensteamet och framför allt Barnahussamordnarna
- förbättra samverkan mellan länsstyrelsen i respektive län och Barnahus.

De regionala konferenserna pågick mellan den 27 oktober och 10 december 2020.

- **Växjö**, Kalmar, Jönköping, den 27–28 oktober 2020
- **Lund**, **Malmö**, Blekinge, Helsingborg, Kristianstad, Söderslätt, Karlskrona, den 29–30 oktober 2020
- Fyrbodalen, **Borås**, Skövde, Göteborg, den 4–5 november 2020
- **Västerås**, Örebro, Uppsala, Gävle, Karlstad, Dalarna, den 9–10 november 2020
- **Stockholm**, Nacka, Gotland, Huddinge/Botkyrka, Haninge, Stockholm Nord, den 11–12 november 2020
- **Sundsvall**, Umeå, Jämtland, den 1–2 december 2020
- Linköping, Norrköping, **Nyköping**, Eskilstuna, Södertälje, den 9–10 december 2020

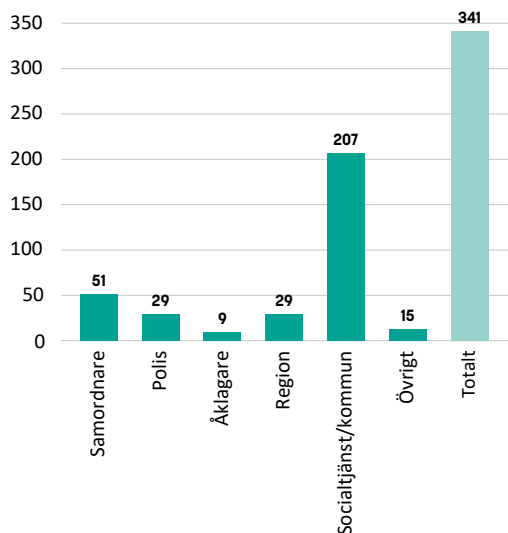
Dagen för samtliga verksamheter bestod av fyra delar:

1. Länsstyrelsen/länsstyrelserna i regionen berättade om deras uppdrag.
2. Erfarenhetsberättelse från aktör/aktörer inom någon/några av Barnahusverksamheterna.
3. Nationella kompetensteamet föreläste om kunskap, samverkan, rutiner och vikten av detta när yrkesverksamma möter barn som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck.
4. Aktuell rapport eller relevant fråga som rörde Barnahusen i stort. Denna

föreläsning spelades in för att samtliga Barnahus skulle kunna ta del av den (t ex rapporten om Amandakommissionen, Kriminalvårdens forskningsstudie på förövare vid brott med hedersmotiv).

Antalet anmälda deltagare varierade mellan de olika regionerna, men totalt var 341 anmälda till samtliga konferenser. Minst antal deltagare hade Växjö (30), och flest hade Västerås (75). Majoriteten av deltagarna uppgav sig komma från socialtjänsten. Rättsväsendet var representerat i någon form på samtliga konferenser, dock saknades deltagare från Åklagarmyndigheten vid konferensen i Borås samt i Sundsvall. Orsaken till detta kan vi bara spekulera i, men tidsbrist och begränsningar i att använda den digitala plattformen Zoom kan vara möjliga förklaringar.

Totala antalet deltagare på samtliga sju konferenser

Figuren visar sammantagna antalet deltagare indelade per yrkesgrupp.

Under dag två som var för Barnahussamordnarna deltog 30 av landets 33 Barnahus med sammanlagt 57 samordnare av totalt 85 i hela landet. Ett Barnahus anmälde sig men hade tekniska problem och räknas därför inte in i sammanställningen. Dagen för Barnahussamordnarna bestod av två delar:

Från vänster: Josefin Carlsson och Sandra Skoog, Barnafriad, Negin Amirekhtiar, Nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck.

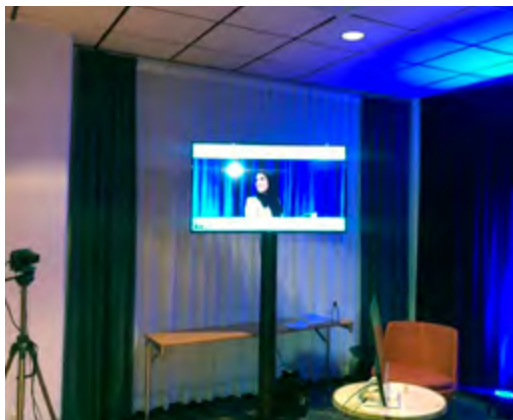
1. Förmiddagen anordnades i samverkan med regionens länsstyrelser. I Regionen Nyköping, Linköping, Norrköping, Södertälje och Eskilstuna anordnades dagen tillsammans med relevant aktör från storstadskommunerna. Målsättningen med förmiddagen var:

- Förbättra Barnahusens kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck (HRV).
- Förbättra samverkan mellan Barnahus och länsstyrelsen/kommunen.
- Förbättra Barnahusens kunskap om varandras arbete med HRV.
- Förbättra samverkan mellan Länsstyrelsen Östergötland och Barnahussamordnarna.

Upplägget varierade något utifrån respektive regions förutsättningar och tidigare samverkan. I region Kronoberg, Kalmar och Jönköping bestod förmiddagens föreläsning av

riskbedömningsinstrumentet *Patriark*. Även om Barnahussamordnarna inte använder *Patriark* är en utbildning i verktyget en bra kompetens att besitta, då det innehåller relevant kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck. Det möjliggör också en förbättrad kvalitet på de riskbedömningar som görs. Genom denna kunskap kan Barnahussamordnaren redan i samrådet lyfta relevanta delar. I de övriga regionerna ägde någon form av workshop rum med syfte att diskutera arbete och upplägg samordnarna emellan, men gav också en möjlighet för samordnare och länsstyrelse att diskutera ett eventuellt förbättrat samverkansupplägg. I regionen som Barnahus i Linköping, Norrköping, Nyköping, Eskilstuna och Södertälje tillhör, var det istället relevant aktör från storstadskommunerna som var med i utförandet av förmiddagen. Fokus på förmiddagen var erfarenhetsutbyte mellan Barnahussamordnarna, samt mellan Barnahussamordnare och kommun. Aktören från

kommunen var en person på något sätt arbetade med hedersrelaterat våld och förtryck. Här fanns också målsättningen att förbättra kommunernas kunskap om varandras arbete. Norrköping: Petra Blom, Linköping: Irene Johansson och Marita Lindblad, Eskilstuna: Beian Wilén, Nyköping: Marie Eriksson.

2. Eftermiddagen bestod av workshop med Nationella kompetensteamet. Barnahussamordnarna fick ett ärende med en flicka utsatt för hedersrelaterat våld och förtryck att diskutera i så kallade breakoutrooms i mötesverktyget Zoom. Frågor som skulle besvaras var till exempel:

- Vad behöver du ha för kunskap i arbetet med detta ärende och varför?
- Om du hade fått detta på ditt bord hur hade du agerat?
- Hur tänker du kring flickans ålder?
- Vilka aktörer bör samverka och hur?
- Hur bör man göra för att komma i kontakt med flickan?
- Har du några tankar kring uppgiftslämnaren/uppgiftslämnarna?
- Varför rubricerar polisen det som "vilsedande till tvångsäktenskapsresa"?
- Om du får veta var flickan befinner sig hur agerar du då?
- Om flickan kommer hem till Sverige hur agerar du då?

Genom fallbeskrivningen fick samordnarna möjlighet att knyta ihop säcken, då hela kedjan

av ärendet på Barnahus åskådliggjordes. Barnahussamordnarna fick möjlighet att applicera den kunskap de fått till sig under utbildningsinsatserna, men kunde också identifiera eventuella kunskapsluckor. Genom fallbeskrivningen och övriga utbildningsinsatser är vår förhoppning att Barnahussamordnarna har påbörjat en utvecklingsprocess i arbetet med barn och unga som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. Tack vare samarbetet med länsstyrelsen hoppas vi att de tillsammans med Barnahusen ska utveckla arbetssätt och samverkan.

Antalet anmälda deltagare totalt

Under regeringsuppdragets utbildningsinsatser har samtliga Barnahus varit representerade på ett eller annat vis. Majoriteten av Barnahussamordnarna har deltagit under dagen för Barnahussamordnarna. Vi kan konstatera att, sammantaget alla utbildningsinsatser, flest antal anmälda deltagare kom från socialtjänsten. Detta är på inget sätt förvånande då socialtjänsten står för en stor del av verksamheten inom Barnahusen. Åklagarkammaren har varit minst representerade med 9 av 36 åklagarkammare som deltagare på de regionala konferenserna. Det är svårt att spekulera kring vad det beror på. Åklagarmyndigheten har under året tillsatt särskilda åklagare ansvariga för hedersfrågor vid respektive åklagarkammare med en ambition att framigenom skapa ett liknande kompetensnätverk såsom polisens. Av landets 36 åklagarkammare har omkring 20 åklagarkamrar varit representerade vid utbildningsinsatserna.

HANDBOK

Som ytterligare en del av regeringsuppdraget att öka kunskapen om HRV på Sveriges Barnahus har Barnafriad tagit fram en handbok i ämnet (se via länken Barnafriad – Nationellt kunskapscentrum » En handbok om hedersrelaterat våld och förtryck för dig inom Barnahusen). Handboken är indelad i två delar – en del som rör hedersrelaterat våld och förtryck i stort och en del som är av mer yrkesspecifik karaktär. Handbokens underlag utgår från befintliga svenska utredningar, kunskapssammanställningar och handböcker. Utifrån workshops och samtal med Barnahussamordnarna kunde vi identifiera ett behov av en checklista för samordnarna att använda sig av vid samråd och konsultationer. Med hjälp av en

referensgrupp bestående av fyra Barnahus samt n i Östergötlands kompetensteam, utarbetade vi en tipslista/ett stödmaterial till Barnahussamordnarna. Stöd materialet/tipslistan skickades till samtliga Barnahussamordnare för att de skulle få möjlighet att ge sina synpunkter.

Vi valde medvetet att inte kalla materialet för checklista för att tydliggöra att materialet inte skulle ses som uttömmande, utan mer som ett hjälpmedel för att kunna identifiera hedersrelaterat våld och förtryck och agera på rätt sätt. I handboken understryks att varje ärende är unikt och att vissa aspekter i vissa fall kan bli viktigare att belysa än andra. Listan är indelad i två delar: rådgivning/konsultation i ärenden med misstanke om hedersrelaterat våld och förtryck, samt planering och genomförande av samråd.

Handboken har varit på remiss hos Barnombudsmannen, Länsstyrelsen Östergötland, Jämställdhetsmyndigheten, Polismyndigheten, Rättsmedicinalverket, Socialstyrelsen och Åklagarmyndigheten.

Samverkan och samordning

AKTÖRER INVOLVERADE I ARBETET

I regeringsuppdraget har Barnafrid inhämtat synpunkter från Barnombudsmannen, Länsstyrelsen Östergötland, Jämställdhetsmyndigheten, Polismyndigheten, Rättsmedicinalverket, Socialstyrelsen, Utrikesdepartementet och Åklagarmyndigheten.

Vi har etablerat ett nära samarbete med det Nationella kompetensteamet vid Länsstyrelsen Östergötland, som har varit en betydande samverkanspartner vid de utbildningsinsatser som har genomförts i regionerna. Nationella kompetensteamet ses av Barnafrid som en självklar samarbetspart när det kommer till kompetenshöjande insatser om hedersrelaterat våld och förtryck.

Även övriga länsstyrelser kom att bli viktiga samarbetspartner i arbetet med planeringen av de tänkta utbildningsinsatserna under våren. Insatserna sköts upp på grund av pandemin, men samarbetet stärktes ytterligare med anledning av den förändring som skrevs in i regeringsuppdraget i samband med att det förlängdes. Länsstyrelserna i Sverige har i uppdrag att säkerställa att

den nationella strategin för att förebygga mäns våld mot kvinnor får genomslag i länen. De har vidare ett uppdrag att främja samverkan mellan myndigheter och kommuner i länet. Barnafrid ser därför länsstyrelserna som viktiga samverkansaktörer för landets Barnahus.

Inom ramen för regeringsuppdraget bildade vi en referensgrupp, främst för att få hjälp i arbetet med att upprätta tipslistan/stöd materialet som skulle ingå i *Handboken om hedersrelaterat våld och förtryck för dig inom Barnahuset* (se s 19 i handboken). Gruppen användes dock även för att få kommentarer och synpunkter i olika sammanhang.

Basprogrammet

Som en del av Barnafrids regeringsuppdrag #Traumapåkartan har vi lanserat ett digitalt basprogram om våld mot barn, www.barnafrid.se/basprogram. Barnafrid erhöll särskilda medel för att inkludera ett kapitel om hedersrelaterat våld och förtryck i utbildningen i syfte att öka yrkesverksammas kunskap i ämnet. I arbetet bidrog Nationella kompetensteamet, samt Jämställdhetsmyndigheten med viktiga synpunkter. Kapitlet innehåller baskunskap om hedersrelaterat våld och förtryck, samt kunskap om befintlig lagstiftning och om att möta utsatta barn och unga. Basprogrammet riktar sig till samtliga yrkesverksamma som möter barn. Socialtjänsten är för närvarande den yrkesgrupp med flest antal användare av basprogrammet. I utvärderingar av kapitlet om HRV ger användarna kapitlet bra betyg. Genomsnittsbetyget är 4,6 av 5. En användare uttrycker: *Bra att få en samlad bild av regelverk att kunna gå tillbaka till.*

Utöver text finns också filmer med experter på området som beskriver ämnet, samt referenslitteratur och länkar till myndigheter som till exempel Nationella kompetensteamet vid Länsstyrelsen Östergötland. Utbildningen innehåller också ett gruppspår med frågeställningar om hedersrelaterat våld och förtryck med praktiska innehåll.

Utvärdering av uppdraget

I samband med att respektive utbildningsinsats har genomförts har vi bitt deltagarna att fylla i en utvärdering i syfte att förbättra vår verksamhet inför framtida insatser.

Enkäter nationell konferens

Alla deltagare fick en enkät per epost och 170 stycken besvarade den:

Vilket verksamhetsområde representerar du?

1: Socialtjänst	79
2: Barn- och ungdomsmottagning/ barnläkare	5
3: BUP	8
4: Rättsväsende Polis	14
5: Rättsväsende Åklagare	10
6: Övrigt	21
7: Barnhussamordnare	33

Deltagarna besvarade enkäten anonymt och de fick betygsätta samtliga föreläsningar, samt svara på frågor om upplevelsen av konferensen i stort med graderingen 1–6. De viktigaste punkterna att lyfta för regeringsuppdraget:

Gav konferensen dig ökad kunskap och förståelse om hedersrelaterat våld och förtryck?

Resultat 4.55 (1–6) n=163

Deltagarnas kommentarer (frivillig fråga) visar att majoriteten var väldigt nöjda med dagarna. De upplevde att de fick en bra påfyllnad av sin kunskap och förståelse för hedersrelaterat våld och förtryck. Den sammantagna bilden är att dag 1 bestod mer av bas/grundkunskap och dag 2 av mer fördjupad kunskap. En återkommande åsikt var att varje föreläsning inleddes med en kort introduktion om heder, vilket upplevdes som onödigt. Sett ur föreläsarnas perspektiv kan man vilja inleda med definition och kort bakgrund för att säkerställa att alla får med sig grunden. Under denna konferens var det dock många föreläsare vilket gjorde att vissa deltagare kunde

uppleva det för repetitivt. Vissa av de mer negativa kommentarerna gav uttryck för en känsla av att konferensen saknade föreläsningar med fördjupning och att många innehöll för mycket baskunskap. Det fanns dock andra kommentarer som snarare visade på att deltagaren upplevde att det fanns möjlighet till fördjupning. Detta belyser det vi kunde konstatera redan i planeringen av utbildningsinsatserna, nämligen att erfarenheterna av, och kunskapen om att arbeta med ärenden med hedersmotiv varierar stort mellan Barnhusen.

Nedan är exempel på kommentarer som återspeglar återkommande åsikter:

"Äntligen en konferens som ökade kunskapen jag redan hade! Framförallt föreläsningarna om straffrätt och hur lagarna tillämpats i olika HRV fall, mycket nyttigt. Även seminariet om: Heder över lagen – om äktenskapstraditioner och bestraffningsmetoder i en hederskontext gav fördjupade kunskaper. Det har varit viktiga dagar för att också öka likvärdigheten i landet gällande kunskap och främst tillämpning av metoder, lagar och processer om HRV."

"Fick många bra tankebanor att ta med mig i mitt arbete som utredare i brott i nära relation, det blev personligen många reflektioner kring ett ärende som jag nyligen haft med just misstanke om hedersrelaterad brottslighet med en ung flicka som drabbad. Inte helt olik det rättsfall vi fick följa dag 2. Kunde jag ha gjort mer? Borde jag ha tagit fler egna initiativ? Helt klart tar jag med mig stora delar av den här konferensen i mitt framtida arbete med brottsdrabbade flickor där misstanke om heders finns. Har talat med min chef om en stark önskan att även få delta på uppföljningen som ev skulle hållas i december! Tack för två mycket bra dagar!!"

"Första dagen var som grundinformation och upprepning av tidigare kunskap, jag hade förväntat mig fördjupning. Andra dagen var intressant och givande."

"Bra med fördjupade och riktad kunskap utifrån verksamhetsområde. Vid andra utbildningar blir informationen ofta övergripande eller generell. Dessa två dagar gav både bas och fördjupning."

"Jag hade önskat att några seminarier var ytterligare fördjupning, om man jobbat med frågorna i några år kändes i vart fall 80 % av innehållet igen från tidigare. Förstår att det kan vara svårt när alla har olika utgångspunkt, men fördelen med parallella seminarier är ju att något kanske kan vara på en högre nivå? Många korta föreläsningar som det var i det här fallet minskar möjligheten till fördjupning och ökar risken för att alla inleder med ungefär samma bakgrund."

Kommer du ha nytta av det du har lärt dig under konferensen i ditt dagliga arbete?

Resultat 4,68 (1-6) n=164

Övriga kommentarer:

"Ja – det som var konkret kring brottsrubriceringar, sekretessmarkering, bortförda barn – det kommer jag ha nytta av."

"Hej! Hade kanske förväntat mig ännu mer "spets" i de seminarier som behandlade socialtjänstens möjligheter att rent juridiskt agera, t ex när ungdomar själva brister i skyddstänk och utsätter sig för risker, eller p g a exempelvis intellektuell funktionsnedsättning inte förstår sitt behov av skydd. Gode exempel där socialtjänsten lyckats med skyddsåtgärder hade varit givande att få ta del av."

"Gällande könsstämpning så har jag en helt annan förståelse för hur frågan både historiskt, kulturellt och praktisk vardag."

"Definitivt, tänker att mycket av UD:s arbete behövs fler ta del av och är något jag tar med mig till min kommun. Föreläsningen med Kajsa Cavallin och Zahra El-Alawi gav större förståelse för vikten av samverka och att alla inblandade spelar roll."

"Jag och en till kollega gick denna konferens bägge dagarna och har fått i uppgift att upprätta en rutin för hur vår enhet ska arbeta med dessa frågor. Jag som arbetar som utredare på

socialtjänsten kommer verkligen få användning av det jag lärt mig under dessa dagar."

"Om man sedan innan hade god kunskap om hederskontexten som sådan var det seminarierna med mer specifik information, tex Skatteverket och genomgången av lagarna samt rättsfallen som gav ny kunskap."

Vad tyckte du om konferensen i sin helhet?

Resultat 4,89 (1-6) n= 167

Övriga kommentarer:

"Hoppas absolut att denna utbildning blir årligen återkommande så att hela min personalgrupp kan få del av all denna viktiga kunskap. Den föreläsning som jag var mest osäker på om det var rätt för mig blev den absolut bästa; Mariet Ghadimi om hur personer med intellektuell funktionsnedsättning drabbas av hedersrelaterat våld och förtryck!!"

"Det var lite olika lätt att lyssna på de olika föreläsarna, lättare med de som var på plats. Mariet inspirerade mest. Tack."

"Lite för grundläggande med tanke på att de flesta medverkande ändå jobbar med utsattheten kring hedersrelaterat våld. Några föreläsare gick även in i samma ämne. Föreläsarna från NOA var jättebra föreläsare."

"Jag hade önskat ännu mer "hands on" gällande hur vi ska förstå hederskulturen som fenomen, både hur den tar sig uttryck konkret och hur vi kan möta den. Jag gillade den gemensamma föreläsningen dag två. Det var intressant att "följa" en hel polisutredning och det gav insyn i hur de arbetade och de föreläsarna pratade också pedagogiskt om anledningarna till att de gjorde olika saker som de kopplade till sin kunskap om hedersfrågan. Jag vet inte om jag är i minoritet men just teoribildningarna om skam och systemteori kände jag ibland var riktad till en mer allmän publik som inte känner till ämnet alls, och i vissa fall kändes det onödigt för just att förstå hur en familjs värderingar påverkar en människa är inte vad vi som jobbar i frågan behöver mer av."

"Jag tycker att föreläsningarna med Devin Rexvid och den föreläsning som gällde "jag

vill bara bli accepterad för den jag är” stack ut på ett positivt sätt. När det gäller sistnämnda föreläsning tycker jag det hade varit bra om de fick lite mer utrymme. Det är lättare att ta till sig information när ett verkligt fall åskådliggör det hela. Mer tid och mer utrymme för hela processen under förundersökning, kontakt med soc, huvudförhandlingen.”

Enkäter regionala konferenser

Efter avslutad regional konferens fick även dessa deltagare möjlighet att besvara en utvärderingsenkät. Deltagarna besvarade enkäten anonymt. Svarsfrekvensen var i en del regioner väldigt låg, och det var därför svårt att dra några slutsatser utifrån resultaten. I följande avsnitt redovisas deltagarnas svar på tre frågor:

Gav konferensen dig ökad kunskap och förståelse om hedersrelaterat våld och förtryck?

Var innehållet i utbildningen relevant för ditt arbete?

Vad tyckte du om konferensen i sin helhet?

De gråmarkerade siffrorna visar svar med ett genomsnittsbetyg på 5.0 eller över.

	Gav konferensen dig ökad kunskap och förståelse om hedersrelaterat våld och förtryck?	Var innehållet i utbildningen relevant för ditt arbete?	Vad tyckte du om konferensen i sin helhet?
Växjö	4,00	4,50	4,33
Malmö	4,33	4,67	4,67
Borås	3,54	4,23	4,00
Västerås	4,81	5,07	4,89
Stockholm	4,80	5,10	5,00
Sundsvall	4,90	5,60	5,10

Nyköping	4,33	5,00	5,17
Genomsnittsbetyg	4,39	4,86	4,67

Sammantaget uppskattade deltagarna den så kallade erfarenhetsberättelsen vilket gav ett snittbetyg på 4.82. Kommentarer från ett par av deltagarna:

”Får en större förståelse för hur viktigt det är att alla berörda samverkar när det kommer till HRV. Det är svåra frågor och så mycket inbyggt motstånd och många svårigheter, vilket Emma och Love visade på. Så lärorikt att höra hur rättsväsendet bedömde situationen.”

”Mycket bra med exemplen vilket gör det tydligt hur ni gör och jättebra frågor som man gärna tar del av!”

Nationella kompetensteamets föreläsning om kunskap, rutiner och samverkan fick ett genomsnittligt betyg på 4.50. Två av deltagarna kommenterar följande:

”Jag tar med mig flera konkreta saker som man behöver tänka på, beroende på hur situationen ser ut när samverkan på Barnahus startar. Känner mig tryggare i att ställa relevanta frågor till socialtjänst/polis/åklagare.”

”Bra att tänka på inför kommande arbete att utforma rutiner.”

Den mest uppskattade föreläsningen var den som Uppsala Socialnämnds ordförande Eva Christiernin höll om ett ärende där beslut fattades om tillfälligt utreseförbud i Stockholms Kammarrätt. En deltagare beskriver: ”Det är stor skillnad att få höra ett riktigt ärende från början till slut, slutsatser och erfarenheter som det ger.”

Den regionala konferensen för Barnahusen i Borås var den som fick lägst betyg vad gäller ökad kunskap och förståelse om hedersrelaterat våld och förtryck. En möjlig förklaring kan vara att Västra Götaland har varit en del av resurscentrasatsningen och således också har erbjudit de yrkesverksamma en rad föreläsningar i ämnet.

Den sista föreläsningen under de regionala konferenserna spelades in och lades ut på Barnafriids hemsida, för att ge övriga Barnahus

möjlighet att ta del av samtligas. Information med länk till hemsida samt lösenord skickades ut till konferensdeltagare samt verksamhetschefer. Föreläsningen fanns tillgänglig fram till den 31 januari 2021.

Reflektioner och kommentarer från samverkansparter

I uppdraget ingick att genomföra utbildningsinsatser om hedersrelaterat våld och förtryck och dess olika uttrycksformer som barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning av flickor och kvinnor för landets Barnahusverksamheter. I uppdraget skulle Barnafrid även samla in och sprida erfarenheter från Barnahusverksamheternas utredningsarbete av hedersrelaterad brottslighet.

I enkäter och i kontakten med Barnahusen har det framgått att kunskapen och erfarenheterna av att möta barn som har blivit utsatta för HRV varierar. I uppdragets syfte låg att genom utbildningsinsatser bidra till ett likvärdigt stöd för de unga som drabbas. Med tanke på den varierande förkunskapen som förelåg blev det något av en utmaning att sätta nivån på utbildningsinsatserna och att planera föreläsningar. Genom att erbjuda parallella föreläsningar fanns en möjlighet för deltagarna att välja innehåll efter behov och önskemål. På så sätt ville vi minska risken att deltagarna upplevde respektive föreläsning som antingen för avancerad eller för grund. Fokus i regeringsuppdraget var att uppnå likvärdig kunskapsnivån på alla Barnahus, vilket innebar att grundkunskapen var det mest väsentliga innehållet. I enkätsvaren framkom att kunskapen som redan fanns var mer av den teoretiska karaktären. För att bidra till ökad praktisk kunskap innehöll den nationella konferensen även praktiska ärenden. Praktisk kunskap har också genomsyrat övriga insatser. Genom utvärderingarna och annan respons från Barnahusen har vi kunnat se att dessa delar har varit väldigt uppskattade. Deltagarna har tack vare de praktiska delarna kunnat inhämta en större förståelse för handläggning och utredning av HRV-ärenden.

Konferenserna genomfördes på grund av rådande pandemi digitalt. Den främsta fördelen med detta var att fler kunde delta. Personer som i vanliga fall inte har möjlighet att resa fick nu möjlighet att delta. Det digitala konferensformatet ställer dock högre krav på dig som deltagare, när det gäller att behålla uppmärksamheten. De ordinarie arbetsuppgifterna kan vara mer påtagliga och möjligheten att samtidigt till exempel läsa epost kan störa uppmärksamheten. I utvärderingarna frågade vi vad deltagarna tyckte om det digitala formatet. Resultatet visar att de generellt var väldigt nöjda (betyg 4.86/6). Samtliga konferensers snittbetyg var 4.55.

”Jag har alltid varit tveksam till digitala möten då jag tycker det fysiska mötet är viktigt men jag måste säga att det fungerar väldigt bra att mötas på detta sätt! Våra samarbetspartners har för första gången möjlighet att närvara vilket är värt bristen på den sociala kontakten.”

KOMMENTARER NATIONELLA KOMPETENSTEAMET VID LÄNSSTYRELSEN I ÖSTERGÖTLAND

Under de regionala konferenserna har Nationella kompetensteamet stått för en stor del av innehållet. Vår kontaktperson Negin Amirekhtiar har tillsammans med sin kollega Jan Dandanelle föreläst under dessa dagar. De har också funnits tillhands för diskussioner fortlöpande under regeringsuppdraget. Vi bad om deras reflektioner av utbildningsinsatserna och förutsättningarna:

”På varje ort har en tvådagarsutbildning genomförts. Dessa två utbildningsdagar har, vid samtliga tillfällen, varit mycket givande och flera exempel på god kunskap och samverkan samt bra rutiner har lyfts fram. Det har dock visat sig att man på vissa orter som varit föremål för utbildningsinsatsen, har haft en mindre god kunskap om hedersrelaterat våld, och förtryck och en väldigt låg, eller i det närmaste obefintlig, grad av samverkan. Följaktligen även en avsaknad av utarbetade rutiner i sammanhanget. I samband med utbildningsinsatsen har det, från några håll, givits uttryck för att man tycker sig ha relativt god kunskap om hedersproblematiken rent teoretiskt, men kanske inte praktiskt. Man har också framfört att man saknar rutiner för att möta problemet på rätt sätt.”

I samband med utbildningsinsatsen har vi även noterat att det ser väldigt olika ut över landet när det handlar om kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck.

På de platser där man har en god kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck har man även, som en följd av detta, en väldigt god samverkan mellan olika myndigheter och andra i sammanhanget väsentliga aktörer. Medan man på de platser där man kan se en något lägre kunskapsnivå, inte har grundläggande upparbetade rutiner och heller ingen högre grad av samverkan.

Nämnas kan även att i samband med dessa utbildningsdagar så har ett flertal samtal inkommit till oss utbildare, från såväl Barnahussamordnare som utredande poliser där behov av hjälp och stöd i pågående utredningar har varit föremål för de inkommande samtalen.

Vi som utbildat, Negin Amirekhtiar och Jan Dandanelle, är tacksamma och glada över att få ha varit en del av denna insats. Vi har haft en väldigt god samverkan med Barnafrid.

Arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck tar naturligtvis inte slut i och med denna insats. Vår förhoppning är att alla deltagare har fått en god inblick i hedersrelaterat våld och förtryck och att samtliga deltagare arbetar vidare med frågorna inom sin respektive kommun. Vår förhoppning är att Barnafrids arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck fortskrider efter denna insats och vi på Nationella kompetensteamet är gärna behjälpliga och ser fram emot en fortsatt samverkan.”

Diskussion

Erfarenheter och slutsatser

I samband med detta regeringsuppdrag har vi varit i kontakt med många yrkesverksamma inom Barnahusverksamheterna. Vi har slagits av det engagemang som finns hos aktörerna, och deras egen vilja att höja sin kompetens om hedersrelaterat våld och förtryck. Precis som konstaterades i utvärderingen av Barnahuset är kompetensen på området varierande, såväl vad gäller den teoretiska som praktiska erfarenheten. Vid utvärderingarna framkommer ett behov hos deltagarna att fortsätta kompetensutveckla sig och ta del av varandras erfarenheter. Det efterfrågas av några en fördjupad kunskap, medan andra fortfarande verkar ha ett behov av att fylla på grundkunskapen.

Mycket görs på många håll i landet. Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten bedriver ett nationellt utvecklingsarbete för att förbättra deras arbete med hedersrelaterat våld och förtryck. Under regeringsuppdragets tid har såväl Polismyndigheten som Åklagarmyndigheten, publicerat ett nytt metodstöd respektive en ny handbok om hedersrelaterad brottslighet. De har i samband med utgivningen av dessa också gemensamt definierat begreppet hedersrelaterad brottslighet: "Hedersrelaterad brottslighet är brott som helt eller delvis begåtts för att bevara eller återupprätta en persons, familjs, släkts eller annan liknande grupps anseende utifrån en föreställning om heder." Kommuner och regioner saknar ett nationellt gemensamt utvecklingsarbete på liknande sätt men Barnafriad upplever att många kommuner och regioner idag arbetar med att utveckla sitt arbete, exempelvis genom att tillsätta en samordnarfunktion för arbetet med hedersbrott. Vi kan konstatera att förutsättningarna för landets kommuner och regioner ser olika ut, och vi vill betona vikten och behovet av ett så likriktat arbete som möjligt för att säkerställa att den brottsutsatte erbjuds likvärdigt stöd oberoende av var i landet hen är bosatt. Här finns anledning att uppmuntra samverkan mellan kommuner och regioner för att de ska

kunna ta del av varandras arbete. Nationella regeringsuppdrag som detta möjliggör en jämlik kompetensutveckling oberoende av geografisk tillhörighet.

Fyra pilotlän har startat upp resurscentra i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck med syfte att kunna erbjuda ett bra och likvärdigt stöd, hjälp och skydd för den utsatta målgruppen. Resurscentra ska ge stöd åt barn och unga som är utsatta eller riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck och ge stöd till målsäganden i brottsutredningar. Resurscentra ska också ge stöd till yrkesverksamma som möter målgruppen. Länsstyrelsen Östergötland har answered att samordna arbetet på en nationell nivå.

Genom regeringsuppdraget har Barnafriad erbjudit landets Barnahusverksamheter en tvärprofessionell kunskapsutveckling. I beslutet konstateras att den tvärprofessionella kunskapsutvecklingen är ett mycket viktigt arbete och kan bidra till att stärka samverkan, förbättra bemötande och bidra till ett rättssäkert utredningsarbete. Vi håller med och menar att tvärprofessionella utbildningsinsatser är en förutsättning för att förbättra förståelsen för varandras kunskap och förutsättningar, och genom det också förbättra samverkan. Detta framkommer också som ett behov i utvärderingen efter genomförda konferenser. Det märks extra tydligt när det kommer till yrkesverksamma inom socialtjänsten, som uttrycker ett behov av att ta del av kunskap från andra Barnahusverksamheter – framför allt rättsväsendet.

Under arbetet med uppdraget har det framkommit att Barnahusverksamheterna upplever att de inte får in så många ärenden kopplade till HRV. Bland annat har skolan nämnts som en nyckelaktör för att kunna identifiera utsatta barn och unga. När barn och unga utsätts för ett hedersrelaterat våld och förtryck är det viktigt att det synliggörs och att händelserna, i de fall de är brottsliga, polisanmäls och utreds. Lika viktigt som det är att det sker en brottsutredning, lika viktigt är det att den unge får det stöd och skydd den behöver. Här menar Barnafriad att Barnahus

är en viktig aktör då de fyra rummen syftar till att få såväl en säker brottsutredning, som att ge den utsatte rätt stöd och behandling. Barnahusaktörer har vid flera tillfällen genom regeringsuppdraget beskrivit hur ärenden inte kommer till dem och att barns utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck många gånger inte anses vara en brottslig gärning. Som nämnts tidigare i rapporten har betänkandet om ett särskilt hedersbrott (SOU 2020:57) angett några exempel på konkreta gärningar som kan begås i syfte att kontrollera en annan person. I många fall av händelser och beteenden som avser att kontrollera en annan människa kan bedömas som olaga tvång eller ofredande. Det är därför av stor vikt att socialtjänsten, men också andra aktörer som träffar barn och unga, besitter den kunskap som krävs för att förstå vilka beteenden som kan bedömas som brottsliga. Under våra workshops och intervjuer med Barnahusverksamheterna identifierade vi ett behov av kunskapshöjning av gällande lagstiftning om hedersrelaterad brottslighet. Barnafrid erbjöd därför möjligheten under den nationella konferensen att delta på en föreläsning om grundläggande kunskap om brott som kan ske inom en hederskontext. Föreläsningen var främst riktad mot samverkanspartners såsom socialtjänst och Hälso- och sjukvård. Vi vill betona att det dock finns anledning att fortsätta en sådan utbildningsinsats, både med gammal och ny lagstiftning.

Under tiden regeringsuppdraget har pågått har vi fått signaler om att Barnahuset har fått in fler ärenden med barn utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck än tidigare. Medvetandegraden om dessa ärenden verkar ha ökat.

Syfte och mål med uppdraget – har de uppnåtts?

Barnafrid skulle i enlighet med regeringsbeslutet den 28 juni 2018 genomföra utbildningsinsatser om hedersrelaterat våld och förtryck och dess olika uttrycksformer så som barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning för landets Barnahusverksamheter. Enligt beslutet är syftet med uppdraget att stärka Barnahusverksamheternas kompetens i utredningsarbete vid miss-

tanke om hedersrelaterad brottslighet. Genom att samlat stärka Barnahusens kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck och dess olika uttrycksformer som barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning av flickor och kvinnor inkluderas denna form av våldsutsatthet på ett tydligare sätt i Barnahusens arbete. Detta bidrar till ett likvärdigt stöd för de unga som drabbas.

I samband med förlängningen av regeringsuppdraget den 16 april (A2020/00866/JÄM) beslutades att Linköpings Universitet även ska samla in och sprida goda exempel på hur kunskap för att öka den regionala kompetensen inom området har omsatts i praktik samt genomföra insatser för att kunskapen ska få genomslag i verksamheterna. Uppdraget ska genomföras i samverkan med länsstyrelserna.

Genom de genomförda utbildningsinsatserna har Barnahusverksamheterna fått en ökad kunskap vad gäller hedersrelaterat våld och förtryck och dess olika uttrycksformer så som barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning. De har erbjudits sammanlagt 25 föreläsningar (21 föreläsningar under den nationella konferensen och fyra föreläsningar under respektive regional konferens). Utöver det har ytterligare nio föreläsningar funnits tillgängliga på Barnafrids hemsida mellan den 14 december och 31 januari. Det innebär totalt 34 föreläsningar där deltagarna har kunnat tillgodogöra sig ökad kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck. De har också fått möjlighet att ta del av erfarenhetsberättelser, och såväl goda som mindre goda exempel på hur utredningsarbete har bedrivits. Länsstyrelserna i regionerna har bidragit genom att berätta om hur deras arbete bedrivs. Syftet var att försöka förbättra samverkan, och att påbörja en gemensam process för att hitta effektiva arbetssätt för att förbättra kompetensen. Genom utbildningsinsatserna har aktörerna fått ta del av andras arbete med exempelvis rutiner, handlingsplaner och så vidare. Detta är ett något som vi ser behov av att de fortsätter med på ett mer strukturerat sätt.

Behov av fortsatt arbete

Under uppdragets gång har vi kunnat konstatera att det på Barnahuset finns behov av fortsatt kompetensutveckling när det gäller hedersrelate-

rat våld och förtryck. Nedan följer en beskrivning av några av de behov som Barnafrid har identifierat. Vi har under arbetets gång också mottagit synpunkter från Barnahusen som menar att de ser ett stort behov av kompetensutvecklingsinsatser riktade mot förskola och skola. Det är genom skola och förskola som utsatthet hos barn tidigt kan upptäckas, och de är därför en viktig aktör för att upptäcka och hjälpa utsatta barn. Detta har vi dock lämnat därhän och vi kommer även fortsättningsvis i slutrapporten att fokusera på Barnahusverksamheterna. Barnafrid är ett nationellt kunskapscentrum för yrkesverksamma som möter våldsutsatta barn och kunskapen ska vila på evidensbaserade fakta. När det gäller hedersrelaterat våld och förtryck kan vi konstatera att det saknas mycket forskning på området. Vi kan också bekymmersamt konstatera att det råder stora spänningar inom forskningsområdet som kan försvåra chanserna för forskningen att utvecklas. I vår Barnahusutvärdering från 2018 framkom att det finns stora behov av utveckling och av samstämmigt arbetssätt inom landets Barnahusverksamheter. En enhetlig nationell styrning är en förutsättning för att barn i Sverige ska få ett likvärdigt bemötande, stöd och skydd. Befintlig lagstiftning har inte förändrats och försvårar således fortfarande samverkan. Barnafrid kan också se ett behov av att involvera barn som har blivit utsatta i utvecklingsarbetet.

FORTSATT KOMPETENSUTVECKLING AV BARNAHUSSAMORDNARNA

Barnahussamordnarna har en nyckelroll inom Barnahusen och fungerar som spindeln i nätet. De spelar också en viktig roll när det kommer till utvecklingsarbetet inom Barnahusen. Många samordnare ger uttryck för att de saknar mandat i de olika verksamheternas beslutsprocess. Samtidigt vittnar många om att de har en stark röst, och möjlighet att påverka och motivera till förändringsarbete. Barnahussamordnarna upplever att de ibland "hamnar mellan stolarna" när det erbjuds utbildningsinsatser riktade mot specifika yrkesgrupper. Vi menar att det är viktigt att samordnarna kontinuerligt får möjlighet till kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte sinsemellan. Under de regionala konferenser fick de tillfälle att diskutera tillsammans med Nationella kompetensteamet som är en naturlig och viktig samverkanspart för Barnahusen i frågor som rör hedersrelaterat våld och förtryck. En av Barnahussamordnarna beskriver sin roll så här:

"Som samordnare på Barnahus tycker jag att innehållet var relevant. Det är på Barnahus som samverkan planeras, och där det är viktigt att lyfta detaljer som varje samverkanspart behöver ta ansvar för."

BEHOV AV ATT IMPLEMENTERA DEN NYA LAGSTIFTNINGEN

Den 1 juli 2020 infördes ett antal nya lagar mot hedersrelaterad brottslighet, med syfte att förstärka skyddet för den brottsutsatta. Det infördes en straffskärpningsgrund som innebär att om ett brott har begåtts med syfte att bevara eller återupprätta hedern ska det ses som en försvårande omständighet. Vidare har det införts ett barnäktenskapsbrott, samt en möjlighet att utfärda ett utreseförbud vid risk för att den utsatte förs utomlands i syfte att giftas bort eller könsstympas. För att en lagstiftning ska få effekt krävs också att de yrkesverksamma har kunskap om, och tillämpar lagstiftningen. Det krävs vidare att arbetsplatsen har tydliga rutiner för arbetet, och att det i arbetet mot hedersrelaterad brottslighet, finns en välfungerande samverkan mellan verksamheterna inom Barnhuset. Barnafrids bedömning är att ytterligare kunskapshöjande insatser krävs. En utredning om att införa ett så kallat hedersbrott har nyligen lagts fram och varit på remiss. Om ett sådant brott införs kommer det finnas ytterligare behov av kunskapshöjande insatser.

BEHOV AV FORTSATT TVÄRPROFESSIONELLA UTBILDNINGINSATSER

I Barnahusutvärderingen konstaterar Barnafrid att det finns utrymme för förbättringar då det gäller det multiprofessionella teamarbetet och det tvärsektionella samarbetet inom Barnhusen. För en välfungerande samverkan krävs en förståelse, och viss kunskap om samverkansparternas lagstiftning och bestämmelser. Barnafrid ser att det finns ett fortsatt behov av tvärprofessionella utbildningsinsatser. Genom tvärprofessionella utbildningar blir kunskapen bredare, och förståelsen för varandras områden förstärks vilket resulterar i en förbättrad samverkan. I de län där det har startats upp resurscentra i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck ser Barnafrid vikten av samverkan och utbyte av erfarenheter och kompetens mellan Barnahus och resurscentra.

UTBILDNINGINSATSER RIKTADE MOT VERKSAMHETSCHEFER OCH VERKSAMHETSUTVECKLARE

Det finns idag stora skillnader i kommunernas kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck.

För att kunskapen ska nå ut till verksamheterna krävs också att verksamhetschefer och övriga ledningsfunktioner besitter i vart fall grundkunskap om hedersrelaterat våld och förtryck. Under uppdragets gång har det framkommit att verksamhetschefer och övrig ledning har bristfällig kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck och dess konsekvenser. Barnafrid kan konstatera att det är av stor vikt att kunskapen även finns på ledningsnivå för att man ska kunna fördela rätt resurser, och utveckla arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck. Många kommuner har arbetat fram, eller har för avsikt att arbeta fram, riktlinjer och rutiner. För att detta arbete ska nå framgång krävs förståelse genom hela verksamhetskedjan.

SAMLA HANDLINGSPLANER OCH RUTINER

Som tidigare nämnts har kommunerna kommit olika långt i sitt arbete med hedersrelaterat våld och förtryck. En del kommuner har upprättat handlingsplaner och rutiner, och det skulle gagna övriga kommuner att få ta del av dessa i arbetet med att utveckla egna planer och rutiner.

Det finns idag över 220 kommuner kopplade till Barnhusen, och det är ett gediget arbete att samla in och sprida varje kommuns handlingsplaner och rutiner. Vi tror att insamlingsarbetet skulle kunna underlättas genom att Barnahus-samordnare eller annan aktör tar ansvar för detta. Barnafrid håller för närvarande på att utveckla en digital kompetens- och utbildningsplattform inom ramen för vårt regeringsuppdrag #Traumapåkartan. Vi ser att det skulle falla väl ut att tillgängliggöra handlingsplaner och rutiner på denna plattform och därmed bli åtkomliga för samtliga kommuner.

FORTSATT ERFARENHETSUTBYTE

Under utbildningsinsatserna har deltagarna fått ta del av så kallade erfarenhetsberättelser, det vill säga att någon aktör, i de flesta fall två, från Barnahusverksamheterna tillsammans har berättat om erfarenheter de dragit från ett ärende eller ett projekt. I utvärderingarna har denna del lyfts fram som extra lärorik både av deltagare som kommit från samma verksamhet, och av deltagare från övrig verksamhet. Genom erfarenhetsberättelserna har den mer praktiska tillämpningen av lagstiftning och rutiner tydliggjorts för deltagarna. Sverige har ny lagstiftning sedan 1 juli

2020 och det är därför viktigt att verksamheter-
na får ta del av andras erfarenheter och lärdomar
i arbetet med denna nya lagstiftning.

FORTSATT FORSKNING PÅ OMRÅDET

Barnafrid är ett nationellt centrum för kunskap
om våld mot barn och samlar och sprider evi-
densbaserad kunskap. Under regeringsuppdra-
get har det blivit tydligt att det saknas forskning
inom området, varför det uppstår svårigheter att
få fram evidensbaserat underlag till kompetens-
utveckling för yrkesverksamma. Vi menar att det
krävs en specifik forskningssatsning på området.

SAMVERKAN MELLAN DE NORDISKA LÄNDERNA

Barnafrid ser att det finns behov av att myndig-
heter samverkar mellan de nordiska länderna.
Det är inte ovanligt att hedersbrottslighet sker
över landsgränserna. Genom att ta ett samlat
krafttag om problemet kan vi öka förutsättning-
arna för ett bättre bemötande av utsatta barn och
unga. Sverige har kommit förhållandevis långt
vad gäller utvecklingsarbetet inom hedersre-
laterat våld och förtryck, och kan därför också
vara ett vägvisarland för övriga nordiska länder.
Genom att gemensamt diskutera dessa frågor
kan de nordiska länderna hitta olika lösningar
för att tackla problemen. Ett problem som har
lyfts under uppdraget är bristen på resurser.
Att skydda ett barn eller ungdom som har blivit
utsatt för hedersrelaterat våld och förtryck är
också förenat med en kostnad för kommunen.
Genom att ta del av hur övriga nordiska länder
har hanterat detta kan vi i Sverige också förbät-
tra situationen för våra kommuner. Under den
nationella konferensen erbjöds representanter
från Finlands Barnahus att delta för att kunna ta
del av, och sprida, kunskap om hedersrelaterat
våld och förtryck.

REKOMMENDATIONER FRÅN BARNAHUSVERKSAMHETERNA

I den utvärdering som deltagarna på samtliga
konferenser fick besvara fanns en fråga som
rör fortsatt kompetensutveckling. Många lyfte
vikten av att fortsätta arbete med samverkan och
rutiner, och att fördjupa sin kunskap. Här nedan
följer ett antal citat från några av deltagarna som
återger återkommande teman.

***Vad anser du att din yrkesgrupp skulle behöva
ytterligare för att kunna möta målgruppen på
bästa sätt?***

*"Samordnarna skulle ha behov av information
och kunskapsutbyte med Nationella
kompetensteamet. De har mkt bra exempel,
juridisk kunskap som vi kan sprida vidare till
soc tjänsten."*

*"Mer utbildning. Kanske alla samtidigt så att det
är en grund som alla står på och kan reflektera
kring tillsammans."*

*"Jag tror att det är i det konkreta samarbetet som
förståelsen för varandras uppdrag, svårigheter
och möjligheter kan bli bättre. Tyvärr jobbar vi
för mycket på var sitt håll. Det finns en stor oro
för att bryta sekretessen, som medför att man
ibland är försiktig t ex när socialtjänsten
inte ville lämna ut uppgifter till polisen under
utredningen. Det leder både till svårigheter i
arbetet och till missstro mellan myndigheterna.
vi har haft gemensamma utbildningar där
man utgår från case där man ska lösa dem
tillsammans. vi skulle nog behöva fler sådana."*

*"Mer utbildning för just min yrkeskategori.
Vi får oftast följa med på ett hörn när andra
yrkeskategorier har utbildningar." (åklagares
synpunkter)*

*"Fortsätta implementera kunskap och
samverkan för att få rutiner och arbetet att sätta
sig i praktiken"*

*"Kunskap högre upp, hos enhetschefer och
politiker"*

*"Mer och fördjupad kunskap om hur
hederskontext kan visa sig, hur nätverk kan se
ut och vad man bör ha i åtanke vid ärenden med
heder för att inte försätta barnet/ungdomen i en
större risk."*

*"Mer kunskap om lvu i olika skeden kopplat till
annan lagstiftning och rättsprocessen. Genom
praktiska fall lär man bättre."*

"Stöd i att utveckla rutiner och egna riktlinjer."

"Detalj-kunskap avseende olika länder, kulturer och klaner. Heder är inte en fråga i bara mellanöstern."

"Hur yttrar sig/ vad betyder sammanhållning, utfrysning, våld och bestraffningar i olika kulturer."

"Fler utbildningar med praktiskt angreppssätt om samverkan mellan myndigheter med exempel på lyckad och mindre lyckad handläggning."

Slutord

Barnafrids arbete med regeringsuppdraget att stärka landets Barnahusverksamhetens kompetens om hedersrelaterat våld och förtryck har genomförts mellan juni 2018 och januari 2021. Det har på många sätt varit ett utmanande arbete, särskilt med intåget av covid-19-pandemin och all den omställning av utbildningsinsatserna som det innebär. Men framför allt har arbetet präglats av den vilja och det driv som finns hos många yrkesverksamma att få mer kunskap och verktyg i arbetet med utsatta barn och unga. Att möta alla konferensdeltagare, föreläsare, andra myndigheter, forskare och samverkansparter har utvecklat även oss på Barnafrid. Tillsammans har vi alla blivit bättre på vårt arbete med att stötta och skydda barn och unga som är utsatta för brott i hederns namn. Men vi är också alla överens om att Sverige behöver förbättra situationen för dessa barn och unga. Vi får aldrig glömma att det är för deras skull vi ständigt behöver förbättra och utveckla vår kunskap. I inledningen på den handbok som blev en del av de kompetenshöjande insatserna finns ett autentiskt brev från två utsatta flickor:

Till dig som läser detta vill jag säga att min historia inte är dyster. Men jag hade behövt dig tidigare och alla som nu är i samma situation som jag var, behöver dig. Dig som aldrig tillåter att hedersrelaterade normer och värderingar blir en del av ett barns eller ungdoms vardag. Dig som står upp och är en motpol mot våldet och kontrollen. Jag kan inte ändra det förflutna och vad som hänt mig. Däremot kan vi tillsammans förändra framtiden till det bättre för alla barn och unga som riskerar att växa upp som jag

gjort – i en hederskontext och med en känsla av hopplöshet. Du och alla andra som möter dessa barn kan vara räddningen. Låt oss vara det, så att inga andra barn och unga ska behöva vänta ut sitt eget helvete eller vänta på en räddning som kanske kommer sen. Låt den komma nu.

Utdrag från brev författat gemensamt av två unga kvinnor som fått stöd och hjälp från organisationen TRIS – Tjejejs rätt i samhället.

Avslutningsvis vill vi rikta ett stort tack till alla dem som har medverkat i vårt genomförande av regeringsuppdraget. Ett särskilt tack till Nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck vid Länsstyrelsen i Östergötlands län.

Referenser

- Barnafrid, Barnahusutvärdering (2018/00212/FST) 2019
- Brandon, James & Hafez, Salam (2008) Crimes of the community. Honour-based violence in the UK. Centre for Social Cohesion, The Cromwell Press.
- Brah, Avtar, Phoenix, Ann (2004). Ain't I A Woman? Revisiting Intersectionality. *Journal of International Women's Studies*, 5(3), 75–86.
- Brottsförebygganderådet Polisens utredningar av hedersrelaterat våld Rapport 2012:1 https://www.bra.se/download/18.1ff-479c3135e8540b2980007166/2012_1_polisens_utredningar_av_hedersrelaterat_vald.pdf
- Joint general recommendation/general comment No. 31 of the Committee on the Elimination of Discrimination against Women and No. 18 of the Committee on the Rights of the Child on harmful practices, 2014 https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?SymbolNo=CEDAW/C/GC/31/CRC/C/GC/18
- Korteweg, Anna C., Yurdakul, Gökçe (2010) Religion, Culture and the Politicization of Honour-Related Violence: A Critical Analysis of Media and Policy Debates in Western Europe and North America. United Nations Research Institute for Social Development. Gender and Development Programme Paper Number 12, October 2010.
- Makt, mål och myndigheter "feministisk politik för en jämställd framtid" (skr 2016/17:10) <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2016/11/skr.-20161710/>
- Nationell strategi för insatser mot mäns våld mot kvinnor, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck, 2015 https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2015/06/sou-2015_55/
- NCK, Hedersrelaterat våld och förtryck- kunskaps- och forskningsöversikt, 2010 http://nck.uu.se/kunskapsbanken/sokresultat-kunskapsbanken/?id=145&librisId=&swepubId=Polismyndighetens_riktlinjer_för_brottsoffer_och_personsäkerhetsverksamheten, PM 2017:06 publicerad 2017-02-03
- Riksdagsbeslut: Förbud mot erkännande av utländska barnäktenskap. Civilutskottets betänkande 2018/19:CU4
- Rikspolisstyrelsen (2009). Delredovisning av regeringsuppdrag avseende gemensamma nationella riktlinjer kring barn som misstänks vara utsatta för brott och kriterier för landets Barnahus. Ju2009/08003/KRIM.
- Socialstyrelsen, Flickor och kvinnor i Sverige som kan ha varit utsatta för könsstämpning – En uppskattning av antalet, 2015 <https://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19677/2015-1-32.pdf>
- SOU 2020:57 "Ett särskilt hedersbrott" Ett betänkande av Hedersbrottsutredningen. Norstedts Juridik Stockholm
- Trippelt utsatt – En kartläggning av hedersrelaterat förtryck och våld bland ungdomar med intellektuell funktionsnedsättning. <https://www.tris.se/publikationer/lista/2019/1/17/trippelt-utsatt>
- Åklagarmyndigheten, Hedersrelaterat våld – handbok, 2006 <https://www.aklagare.se/globalassets/dokument/handbocker/handbok-hedersrelaterat-vald-uppd-2014.pdf>

Appendix

APPENDIX 1

Regeringsuppdraget

APPENDIX 2

Regeringsbeslut om förlängning

APPENDIX 3

Datum för Barnahusbesöken

APPENDIX 4

Intervjuguide heder

APPENDIX 5

Program nationell konferens

APPENDIX 6

Program regionala konferenser

APPENDIX 7

Basprogrammets kapitel och utvärdering

APPENDIX 8

Delrapport

2018-06-28
S2018/03927/JÄM (delvis)

Socialdepartementet

Linköpings universitet
581 83 Linköping

Uppdrag om att stärka barnahusens kompetens om hedersrelaterat våld och förtryck

Regeringens beslut

Regeringen ger Linköpings universitet i uppdrag att genomföra utbildningsinsatser om hedersrelaterat våld och förtryck och dess olika uttrycksformer barnåktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning för landets barnahusverksamheter. Inom ramen för uppdraget ska Linköpings universitet även samla in och sprida erfarenheter från barnahusverksamheternas utredningsarbete av hedersrelaterad brottslighet.

Linköpings universitet får för uppdragets genomförande använda 500 000 kronor under 2018 från utgiftsområde 13 anslaget 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder, anslagsposten 12 Jämställdhetsinsatser efter regeringsbeslut. Medlen utbetalas engångsvis efter rekvisition ställd till Kammarkollegiet. Rekvisitionen ska lämnas senast den 1 december 2018. Medel som inte har utnyttjats ska återbetalas till Kammarkollegiet senast den 31 mars 2019. I samband med detta ska en ekonomisk redovisning lämnas till Kammarkollegiet.

I uppdraget ska synpunkter inhämtas från Länsstyrelsen i Östergötlands län, Jämställdhetsmyndigheten, Barnombudsmannen, Socialstyrelsen, Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten och Rättsmedicinalverket.

Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 17 maj 2020. En delredovisning ska lämnas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 30 april 2019.

Redovisningarna ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har.

Ärendet

Den 16 november 2016 presenterade regeringen den jämställdhetspolitiska skrivelsen Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid (skr. 2016/17:10) samt en tioårig nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Strategin ska bidra till att uppnå regeringens jämställdhetspolitiska delmål att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet. Strategins tillämpningsområde är därför alla former av fysiskt, psykiskt och sexuellt våld och hot om våld som riktas mot kvinnor och flickor, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck med skiftande uttryck såsom könsstympning och tvångsäktenskap (skr. 2016/17:10).

Regeringens barnrättspolitik utgår från barnets rättigheter såsom de uttrycks i FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). Regeringen, tillsammans med riksdagen, har det övergripande ansvaret för barnkonventionens genomförande men det är arbetet på regional och lokal nivå som ytterst avgör hur väl Sverige lever upp till konventionens principer. Den verksamhet som bedrivs i kommuner och landsting/regioner samt vid myndigheter på lokal nivå har därmed en avgörande betydelse för att flickor och pojkar ska få sina rättigheter tillgodosedda. Våld mot barn utgör ett allvarligt hinder för barn att åtnjuta sina mänskliga rättigheter. Att motverka våld mot barn oavsett kön, könsidentitet eller könsuttryck är en prioriterad fråga för regeringen.

I juni 2015 beslutade regeringen att Linköpings universitet skulle få i uppdrag att samla och sprida kunskap om våld och övergrepp mot barn (S2012/00275/FST). Med anledning av beslutet inrättades Barnafrid – Nationellt kunskapscentrum vid universitetet. I Barnafrids uppdrag ingår bl.a. att främja tvärprofessionell kunskapsutveckling samt utveckla effektiva insatser för att skydda och stödja barn.

Barnahus är samlingsnamnet på verksamheter där polis, åklagare, socialtjänst och hälso- och sjukvård samverkar i gemensamma lokaler i utredningsprocessen vid misstanke om vålds- eller sexualbrott mot barn. Målet för samverkan är att tillförsäkra barnen rättstrygghet, gott bemötande, stöd och skydd samt vid behov kris- och behandlingsinsatser. Barnhusen har tillkommit för att underlätta denna samverkan i utredningsprocesser vid misstanke om vålds- eller sexualbrott mot barn, med barnets behov i

centrum. Barn har inte samma möjlighet som vuxna att påtala brott och vet heller inte alltid att en handling är brottslig. Det gäller i än högre grad när förövaren är en person som står barnet nära. I utredningar med barn ska det rättsliga utredningsintresset vägas mot barnets intresse av skydd, omvårdnad och integritet. Utredningar gällande hedersrelaterat våld och förtryck, tvångsäktenskap och könsstympning kräver särskild kompetens för att tillgodose dessa intressen och samtidigt ha hög rättslig kvalitet. Flera myndigheter har utvecklat, och arbetar med att utveckla, vägledning och stöd för exempelvis polis, åklagare, socialsekreterare och hälso- och sjukvården för att förbättra verksamheternas dagliga arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck, inklusive tvångsäktenskap och könsstympning. Även andra aktörer som exempelvis Amelprojektet vid Södersjukhuset bedriver ett utvecklingsarbete som kan vara en resurs i barnahusverksamheternas arbete. Tvärprofessionell kunskapsutveckling med fokus på hur detta stöd, och annan relevant kunskap om hedersrelaterad brottslighet, kan bidra till att stärka samverkan, förbättra bemötande och bidra till ett rättssäkert utredningsarbete inom ramen för barnahusens ordinarie verksamhet är dock ett mycket viktigt arbete.

Kompetensförsörjning i form av nationella satsningar är något som barnahusverksamheterna själva efterfrågar. Barnafrid – Nationellt kunskapscentrum håller i ett nätverk för landets barnahus och står för en stor del av deras kompetensförsörjning. Linköpings universitet har även ett pågående uppdrag att utvärdera barnahusverksamheterna i Sverige i syfte att främja ett kvalitativt och likvärdigt bemötande för brottsutsatta barn, oavsett bostadsort (S2018/00212/FST).

Detta uppdrag kompletterar Linköpings universitet pågående utvärderingsuppdrag med särskilt fokus på att säkerställa kvaliteten och ett likvärdigt bemötande av flickor och pojkar utsatta för hedersrelaterad brottslighet. Syftet med uppdraget är att stärka barnahusverksamheternas kompetens i utredningsarbete vid misstanke om hedersrelaterad brottslighet.

Detta beslut gäller medel för 2018.

På regeringens vägnar

Lena Hallengren

Frida Hansson

Kopia till

Kammarkollegiet
Statsrådsberedningen/Internredovisningen
Finansdepartementet/Ba
Regeringskansliets förvaltningsavdelning/Ek
Uppsala universitet
Länsstyrelsen i Östergötlands län
Jämställdhetsmyndigheten
Barnombudsmannen
Socialstyrelsen
Polismyndigheten
Åklagarmyndigheten
Rättsmedicinalverket
U.h. S/SAM

Arbetsmarknadsdepartementet

Regeringsbeslut

II:1

2020-04-16

A2020/00866/JÄM

Kammarkollegiet

Box 2218

103 15 Stockholm

Ändring av regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende anslag 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder

Riksdagen har beslutat om anslaget 3:1 för budgetåret 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 13, bet. 2019/20:AU1, rskr. 2019/20:114).

Regeringen beslutar att följande ska gälla under budgetåret 2020 för nedan angivna anslag.

FINANSIERING

4 Anslag

4.1 Tilldelade anslag/anslagsposter (belopp angivna i tkr)

Utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering

3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder (Ramanslag)

Villkor för anslag 3:1

ap.8 Särskilda jämställdhetsåtgärder - del till SOS

Socialstyrelsen får använda 23 300 000 kronor under 2020 för att fördela medel till organisationer inom det sociala området som arbetar med att motverka våld mot kvinnor och flickor enligt förordningen (2011:1062) om statsbidrag till vissa organisationer inom det sociala området m.m.

Postadress
103 33 Stockholm

Telefonväxel/
08-405 10 00

E-Post
a.registrator@regeringskansliet.se

Besöksadress
Fredsgatan 8

Telefax
08-24 16 29

Socialstyrelsen får använda 100 000 000 kronor under 2020 för att fördela medel enligt förordningen (2015:454) om statsbidrag till kvinno- och tjejjourer. Av medlen får högst 1 500 000 kronor användas för administrativa kostnader.

Socialstyrelsen har i regleringsbrevet för budgetåret 2020 avseende Socialstyrelsen tilldelats 2 000 000 kronor under 2020 för att fortsätta stödja organisationer som arbetar för att utveckla brottsofferverksamhet riktad till hbtq-personer som utsatts för våld i en nära relation inklusive hedersrelaterat våld och förtryck. En redovisning avseende hur medlen fördelats ska lämnas senast den 30 juni 2021 till regeringen (Socialdepartementet och Arbetsmarknadsdepartementet).

Uppdrag att stödja utvecklingen av vård- och omsorgsarbete när det gäller mäns våld mot kvinnor inklusive hedersrelaterat våld och förtryck

Socialstyrelsen har tilldelats 20 000 000 kronor för att fortsatt stödja genomförandet inom vård och omsorg av den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (skr. 2016/17:10) i enlighet med uppdraget i Socialstyrelsens regleringsbrev för 2020.

Socialstyrelsen får använda 1 000 000 kronor för att liksom under 2019 (S2019/01225/FS) fortsatt medverka i den intervjustudie, som Kriminalvården genomför, med klienter dömda för hedersrelaterade brott.

Socialstyrelsen får använda 2 000 000 kronor för att i enlighet med regeringsbeslut från den 14 november 2019 (S2019/04727/FST) fortsätta arbetet med uppdraget om öppna insatser utan samtycke.

43 500 000 kronor har tilldelats Socialstyrelsen för att i enlighet med regeringsbeslut I:5 från den 12 mars 2020 (dnr S2020/01591/SOF) fördela utvecklingsmedel och ge kompetensstöd för arbete mot våld i nära relationer m.m.

ap.12 Jämställdhetsinsatser efter regeringsbeslut

Kammarkollegiet ska utbetala medel från anslagsposten till nedan angivna myndigheter och organisationer. Medlen ska betalas ut till icke räntebärande konton inom statsverkets checkräkning, det s.k. SCR-flödet, hos myndigheterna. Om inte annat anges ska detta förfarande gälla för rekvisering, redovisning och återbetalning av medel: Medlen utbetalas engångsvis efter rekvisition till Kammarkollegiet. Rekvisition ska lämnas senast den 1 december 2020. Medel som inte har

förbrukats ska återbetalas till Kammarkollegiet senast den 31 mars 2021. En ekonomisk redovisning ska lämnas till Kammarkollegiet senast den 31 mars 2021. Rekvisition, återbetalning och redovisning ska hänvisa till regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende anslag 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder inom utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrades etablering, anslagsposten 12 Jämställdhetsinsatser efter regeringsbeslut.

Regeringen beslutar att avsätta 28 000 000 kronor för att användas i enlighet med den överenskommelse, om insatser för att stärka jämställdhetsarbetet på lokal och regional nivå 2018-2020, som regeringen och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har ingått [regeringsbeslut II:5 från den 25 januari 2018 (S2018/00440/JÄM) och regeringsbeslut II:9 från den 28 juni 2018 (S2018/03827/RS)]. SKR ska redovisa resultatet av arbetet till regeringen (Arbetsmarknadsdepartementet) senast den 31 mars 2021. Medlen utbetalas engångsvis efter rekvisition till Kammarkollegiet. Rekvisition ska lämnas senast den 1 december 2020. Medel som inte har förbrukats ska återbetalas till Kammarkollegiet senast den 31 mars 2021. En ekonomisk redovisning ska lämnas till Kammarkollegiet senast den 31 mars 2021. Rekvisition, återbetalning och redovisning ska hänvisa till regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende anslag 3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder, anslagsposten 12 Jämställdhetsinsatser efter regeringsbeslut. För hanteringen i övrigt gäller vad som anges i överenskommelsen och bilagan Ekonomisk redovisning för Sveriges Kommuner och Regioner 2020, se *bilaga 1*.

Statistiska centralbyrån (SCB) får använda 250 000 kronor för att genomföra en kvantitativ uppföljning av arbetet för jämställdhetsintegrering i Regeringskansliet. Uppföljningen ska göras i enlighet med regeringsbeslutet om jämställdhetsintegrering i Regeringskansliet 2016-2020 (S2016/04472/JÄM) samt regeringskansliets beslut (FA2016/00907/PROT). Uppdraget ska senast den 23 april 2021 redovisas till regeringen (Arbetsmarknadsdepartementet). Villkor för rekvisition, återbetalning och redovisning framgår längst upp under rubriken *ap.12 Jämställdhetsinsatser efter regeringsbeslut*.

Socialstyrelsen, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Migrationsverket och Jämställdhetsmyndigheten får använda 2 000 000 kronor vardera för att i enlighet med regeringsbeslut från den 29 augusti 2019 (A2019/01517/JÄM) fortsätta arbetet med förbättrad upptäckt av våld i nära relationer m.m. I enlighet med nämnda uppdrag (A2019/01517/JÄM) får Jämställdhetsmyndigheten lämna högst

1 000 000 kronor i bidrag till Nationella Nätverket för Samordningsförbund (NNS). Villkor för rekvisition, återbetalning och redovisning framgår längst upp under rubriken *ap.12 Jämställdhetsinsatser efter regeringsbeslut.*

Linköpings universitet (Barnafrid) får använda 426200 000 kronor för att i enlighet med regeringsbeslut II:11 från den 28 juni 2018 (S2018/03927/JÄM) genomföra utbildningsinsatser om hedersrelaterat våld och förtryck och dess olika uttrycksformer så som barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning för landets barnahusverksamheter. Linköpings universitet ska även samla in och sprida goda exempel på hur kunskap för att öka den regionala kompetensen inom området har omsatts i praktik samt genomföra insatser för att kunskapen ska få genomslag i verksamheterna. Uppdraget ska genomföras i samverkan med länsstyrelserna. Uppdraget ska med ändring av tidigare beslut redovisas till regeringen (Arbetsmarknadsdepartementet) senast den 31 januari 2021. Villkor för rekvisition, återbetalning och redovisning framgår längst upp under rubriken *ap.12 Jämställdhetsinsatser efter regeringsbeslut.*

Kriminalvården får använda 3 500 000 kronor för att utveckla myndighetens återfallsförebyggande arbete för personer dömda för våldsbrott mot närstående och hedersrelaterade brott, i enlighet med regeringsbeslut den 30 augusti 2018 (S2018/04674/JÄM) och den 27 juni 2019 (Ju2019/02300/LP). Villkor för rekvisition, återbetalning och redovisning framgår längst upp under rubriken *ap.12 Jämställdhetsinsatser efter regeringsbeslut.*

Sametinget får använda 400 000 kronor för att i enlighet med regeringsbeslut från den 13 juni 2019 (Ku2019/01249/CSM) kartlägga och analysera det samiska samhället ur ett jämställdhetsperspektiv. Villkor för rekvisition, återbetalning och redovisning framgår längst upp under rubriken *ap.12 Jämställdhetsinsatser efter regeringsbeslut.*

Myndigheten för Vård- och omsorgsanalys får använda 850 000 kronor för att i enlighet med regeringsbeslut från den 4 juli 2019 (A2019/01326/JÄM) fortsätta utvärdera arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck vid Länsstyrelsen i Östergötlands län. Villkor för rekvisition, återbetalning och redovisning framgår längst upp under rubriken *ap.12 Jämställdhetsinsatser efter regeringsbeslut.*

Uppsala universitet (Nationellt centrum för kvinnofrid, NCK) får använda 10 000 000 kronor för att i enlighet med regeringsbeslut från den 27 juni 2019 (A2019/021272/JÄM) stärka och utveckla arbetet med den nationella stödtelefonen för våldutsatta m.m. Villkor för rekvisition, återbetalning och redovisning framgår längst upp under rubriken *ap.12*

Jämställdhetsinsatser efter regeringsbeslut. De redovisningsdatum till Kammarkollegiet och Arbetsmarknadsdepartementet som framgår av A2019/01272/JÄM gällande användningen av medel under 2019 ändras från 31 mars 2020 till den 28 april 2020.

Jämställdhetsmyndigheten får använda 1 500 000 kronor för att enligt regleringsbrevet för Jämställdhetsmyndigheten för 2019 fortsätta arbetet med effektiva arbetssätt för attitydförändring och beteendeförändring gällande könsstämpning av flickor och kvinnor. Villkor för rekvisition, återbetalning och redovisning framgår längst upp under rubriken *ap.12 Jämställdhetsinsatser efter regeringsbeslut. Med ändring av tidigare beslut i regleringsbrevet för Jämställdhetsmyndigheten för 2019 ska Jämställdhetsmyndigheten redovisa uppdraget den 18 december 2020.*

Jämställdhetsmyndigheten får använda 1 500 000 kronor för att enligt regleringsbrevet för Jämställdhetsmyndigheten för 2019 fortsätta förstärka insatserna utifrån den nationella strategin att motverka och förebygga mäns våld mot kvinnor. Villkor för rekvisition, återbetalning och redovisning framgår längst upp under rubriken *ap.12 Jämställdhetsinsatser efter regeringsbeslut. Med ändring av tidigare beslut i regleringsbrevet för Jämställdhetsmyndigheten för 2019 ska Jämställdhetsmyndigheten delredovisa uppdraget den 30 augusti 2020 och slutredovisa uppdraget den 18 december 2020.*

Jämställdhetsmyndigheten får använda 2 000 000 kronor för att i enlighet med regeringsbeslut från den 17 oktober 2019 (A2019/01892/JÄM) genomföra en uppföljning av utvecklingen i förhållande till de jämställdhetspolitiska delmålen en jämn fördelning av makt och inflytande respektive jämställd hälsa. Villkor för rekvisition, återbetalning och redovisning framgår längst upp under rubriken *ap.12 Jämställdhetsinsatser efter regeringsbeslut.*

Jämställdhetsmyndigheten får använda 1 500 000 kronor för att i enlighet med regeringsbeslut från den 17 oktober 2019 (A2019/01892/JÄM) planera och genomföra nationella aktiviteter för att belysa och sprida kunskap om den s.k. Peking-plattformens syfte samt dess tolv sakområden. Villkor för rekvisition, återbetalning och redovisning framgår längst upp under rubriken *ap.12 Jämställdhetsinsatser efter regeringsbeslut.*

Jämställdhetsmyndigheten får använda 1 900 000 kronor för att i enlighet med regeringsbeslut från den 5 september 2019 (A2019/00873/JÄM) stärka arbetet mot att barn och unga respektive vuxna utnyttjas i prostitution och människohandel samt kartlägga omfattningen av prostitution och människohandel. Villkor för rekvisition, återbetalning och redovisning framgår längst upp under rubriken *ap.12 Jämställdhetsinsatser efter regeringsbeslut.*

Jämställdhetsmyndigheten har i regleringsbrevet för Jämställdhetsmyndigheten för 2020 tilldelats 5 000 000 kronor för att fortsätta erbjuda utbildningsinsatser och kunskapsstöd till universitet och högskolor i frågor som rör mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck. Synpunkter ska inhämtas från Uppsala universitet (Nationellt centrum för kvinnofrid, NCK) och Länsstyrelsen i Östergötlands län, som har ett nationellt uppdrag att motverka hedersrelaterat våld och förtryck.

Jämställdhetsmyndigheten har i regleringsbrevet för Jämställdhetsmyndigheten för 2020 tilldelats 750 000 kronor för ett uppdrag om Europarådets rekommendationer till Sverige avseende Istanbulkonventionen.

1 500 000 kronor har tilldelats Barnombudsmannen för uppdraget att kartlägga kunskap om pornografins inverkan på barn m.m i enlighet med regeringsbeslut II:1 från den 21 februari 2020 (dnr A2020/00346/JÄM).

3 500 000 kronor har tilldelats de myndigheter som fått uppdraget att utveckla och tillämpa en modell för systematiskt erfarenhetsutbyte om jämställdhetsintegrering i enlighet med regeringsbeslut II:2 från den 12 mars 2020 (dnr S2020/00442/JÄM).

Jämställdhetsmyndigheten får använda 1 500 000 kronor för att i enlighet med regeringsbeslut från den 12 mars 2020 (S2020/01591/SOF) bistå bl.a. Socialstyrelsen i spridningsarbetet med kompetensstöd rörande våld i nära relationer m.m. Villkor för rekvisition, återbetalning och redovisning framgår längst upp under rubriken *ap.12 Jämställdhetsinsatser efter regeringsbeslut.*

På regeringens vägnar

Åsa Lindhagen

Astrid Hofslagare

Kopia till

Statsrådsberedningen, internrevisionen
Finansdepartementet/BA/OFA/SFÖ/K/ESA
Justitiedepartementet/KRIM
Arbetsmarknadsdepartementet/SV
Socialdepartementet/FS/FST/SF
Utbildningsdepartementet/UH/UF
Kulturdepartementet/CSM
Förvaltningsavdelningen/RK Ekonomi
Riksdagen/Arbetsmarknadsutskottet
Arbetsförmedlingen
Brottsoffermyndigheten
Försäkringskassan
Jämställdhetsmyndigheten
Kriminalvården
Linköpings universitet (Barnafrid)
länsstyrelserna
Migrationsverket
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor
Myndigheten för vård- och omsorgsanalys
Riksgäldskontoret
Sametinget
Socialstyrelsen
Statistiska centralbyrån
Uppsala universitet (Nationellt centrum för kvinnofrid, NCK)
Sveriges Kommuner och Regioner

ORT	NAMN	BESÖKSDATUM
Umeå	Barnahus Umeå	18 september 2018
Sundsvall	Barnahus Västernorrland	19 september
Gävle	Barnahus Gävleborg	1 oktober
Borlänge	Barnahus i Dalarna	2 oktober
Uppsala	Barnahus Uppsala	9 oktober
Sigtuna	Barnahus Stockholm Nord	10 oktober
Örebro	Barnahus Örebro län	18 oktober
Västerås	Barnahus Västmanland	19 oktober
Södertälje	Barnahus Södertälje	24 oktober
Eskilstuna	Barnahus Eskilstuna	25 oktober
Stockholm	Barnahus Stockholm	16 november
Nacka	Barncentrum Nacka	21 november
Huddinge	Barnhuset Huddinge Botkyrka	28 november
Haninge	Barnahus Handen	29 november
Norrköping	Barnahus Norrköping	6 december
Nyköping	Barnahus Nyköping	7 december
Linköping	Barnahus Linköping	11 december
Jönköping	Barnahus Jönköpings län	12 december
Karlstad	Barnahus Värmland	17 december
Skövde	Barnahus Skaraborg	18 december
Trollhättan	Barnahus Fyrbodals	9 januari 2019
Borås	Barnahus Älvsborg	10 januari
Helsingborg	Barnhuset Skåne Nordväst	15 januari
Kristianstad	Barnahus Nordöstra Skåne	16 januari
Visby	Barnahus Gotland	22 januari
Göteborg	Barnahus Göteborg	25 januari
Kalmar	Barnahus Kalmar	30 januari
Växjö	Barnahus Kronobergs län	31 januari
Karlshamn	Barnahus Blekinge	5 februari
Karlskrona	Barnahus Karlskrona	6 februari
Malmö	Kriscentrum för barn och unga Malmö	12 februari
Lund	Barnahus Mellersta Skåne	13 februari

Berätta om barnets väg genom ert Barnahus

När blir det annorlunda? Vilka steg skulle behöva bli annorlunda?

När har ni jobbat med det och vad har gjort att det har fungerat? Bra exempel, när har ni lyckats?

Vem hos er är bra på heder, oavsett profession?

Vad är begränsningarna för polis och åklagare?

1. Aktualisering

Ett blåmärke ser likadant ut oavsett om det har skett i en hederskontext eller inte. Hur ser ni på vikten av att kategorisera ett ärende som ett hedersärende? Är det viktigt och i så fall varför?

2. Samråd – konsultativa

3. Samråd – planerande

4. Medicinsk kompetens under samråd

5. Psykologisk kompetens under samråd

6. Information till barn

7. Barn som kommer till Barnahus med vårdnadshavare

8. Hämtning av barn med särskild företrädare

9. När barnet kommer till Barnahus

10. Barnförhör

11. Medhörning

Hur går dialogen vid medhörning då ett barn i en hederskontext förhörs? Alla har ett ansvar att vara uppsjunga på vilka signaler man ska vara lyhörd inför. Ingen får luta sig tillbaka.

12. Medicinsk undersökning

Betydelsen av tillgänglighet av medicinsk kompetens som identifiera könsstympning.

Berätta hur ni ser på medicinsk kompetens för att identifiera könsstympning? Har ni kompetensen? Har det hänt att ni har haft svårt att identifiera om en flicka varit könsstympad? Hur har ni gjort då? (Amelprojektet)

Hur brett undersöker ni fysiskt? Måste det tex finnas en brottsmisstanke för att undersöka gynekologiskt?)Om en flicka från Somalia blir slagen, det

framkommer vid förhör att hon lever i ett hedersförtryck, undersöker man hennes underliv då? I Somalia är förekomsten av könsstympning 98 %. (Egypten 91 %, Eritrea 83%.)

13. Krisstöd
 - a. Om åklagaren sätter bollen i rullning och tex frihetsberövar en förälder som hedersförtrycker sin tonårsdotter, så kan det vara ett likhetstecken med att hon får bryta kontakten med hela sin familj. Berätta om hur ni arbetar i syfte att skydda flickan samt att ge henne krisstöd.
14. När barnet lämnar Barnahus
15. Behandlingsinsatser
16. Samråd – uppföljande

Hem	Anmälan	Program	Föreläsare	Praktisk info	Kontakt
-----	---------	---------	------------	---------------	---------

Konferensen anordnas digitalt. Länk till konferensen kommer att skickas via mail samt läggas in under praktisk information.

PROGRAM

Dag 1

09.30 Tid för inloggnung till konferensen.

10.00 Invigning och inledning

Statsråd Åsa Lindhagen, jämställdhetsminister samt minister med ansvar för arbetet mot diskriminering och segregation inviger konferensen.

Författare och föreläsare Melissa Delir inledningstal om livet i och utanför hedersrelaterat våld och förtryck.

10.30

- **Att förstå det oförståeliga, att försöka förstå företeelsen hedersrelaterat våld och förtryck.**
Unni Wikan, professor Emeritus i social antropologi, Oslo universitet.
Föreläsningen belyser företeelserna och mekanismerna i hedersrelaterat våld och förtryck och hedersbegreppet i allmänhet med hedersmord som yttersta konsekvens.
- **Att utreda äktenskapstvång – utmaningar och framgångsfaktorer i teorin och praktiken.**
Kammaråklagare Mattias Björk, Kammaråklagare City åklagarkammare Stockholm.
Genomgång av lagstiftningen gällande äktenskapstvång samt erfarenheter från ett ärende från brott till fällande dom. Föreläsningen kommer att ta upp det första rättsfallet i Sverige som rör äktenskapstvång med både make och maka som målsäganden.

12.00 Paus

13.00 Parallella föreläsningar

- **A1) LVU processen i en hederskontext samt förhandling i domstol.**
Negin Amirekhtiar och Christina Malmqvist Nationella kompetensteamet vid Länsstyrelsen Östergötland.
En föreläsning till dig som arbetar inom Socialtjänsten. Länsstyrelsen Östergötland föreläser om de viktigaste aspekterna att ta hänsyn till i LVU processen i en hederskontext samt vid en förhandling i domstol.
- **A2) Hur kan vi prata om kvinnlig könsstympning?**
Bita Eshraghi, speciallistläkare gynekologi och obstetrik, kvinnokliniken Södersjukhuset.
En föreläsning främst till dig som arbetar inom hälso- och sjukvård. Bitu Eshraghi presenterar i sin föreläsning fakta om könsstympning: vad är det, vilka olika typer finns? Och hur ser prevalens, förekomst och definition ut? Föreläsningen sätter könsstympningen i ett sammanhang och beskriver orsaker och mekanismer bakom traditionen. Dessutom går Bitu igenom vilka medicinska komplikationer som kan uppstå till följd av ingreppet. Hon ger även värdefulla insikter i hur man kan börja prata om frågan och vilka verktyg som finns att tillgå.
- **A3) Hedersrelaterad brottslighet - rättsväsendets perspektiv.**
Jenny Edin, Polismyndigheten. Kommissarie/Processledare hedersrelaterad brottslighet NOA/Utvecklingscentrum Mitt och Patrik Tilly, Kammaråklagare, senior åklagare, Åklagarmyndighetens Utvecklingscentrum Göteborg.
En föreläsning som vänder sig till dig inom rättsväsendet. Föreläsningen beskriver vad som är viktigt att tänka på vid misstanke om att ett brott är hedersrelaterat och utgår från innehållet i Åklagarmyndighetens och Polismyndighetens nya handbok och metodstöd.

14.30 Paus

14.50 Parallella föreläsningar

- **A4) Våld mot barn - att upptäcka, bedöma och hjälpa .**
Poa Samuelberg, psykolog och utredare Barnafriid.
Föreläsningen ger en bred introduktion till kunskapsområdet våld mot barn i allmänhet, och i en hederskontext i synnerhet. Att berätta om övergrepp är ofta svårt. Du som arbetar med barn har därför ett ansvar att fråga om erfarenheter av våld och övergrepp – men hur gör man det? För många barn får olika typer av våld, som till exempel sexuella övergrepp och fysisk barnmisshandel, förödande konsekvenser. Upplevelserna hindrar barnen i deras utveckling. Med stöd och behandling på rätt nivå kan de negativa konsekvenserna efter utsatthet minskas och bidra till varaktigt förbättring. Föreläsningen ger dig konkreta exempel på hur du bedömer behov och hur du kan hjälpa - från akut stress och krisreaktioner till posttraumatiskt stressyndrom, PTSD.
- **A5) Rättsmedicinsk syn på könsstympning – vad kan man se, hur undersöker man och hur skriver man rättsintyg i dessa fall?**
Petra Råsten-Almqvist, Enhetschef, medicinsk Dr, Överläkare på Rättsmedicinalverkets Rättsmedicinska enhet i Stockholm.
En föreläsning riktad till dig som genomför rättsmedicinska undersökningar och utfärdar rättsintyg. I denna föreläsning belyser Petra Råsten-Almqvist de rättsmedicinska aspekterna på könsstympning. Hur bör man undersöka dessa fall och hur skriver man rättsintyg i dessa fall? Hur ska vi inom olika yrkesgrupper samarbeta för att det ska bli så bra som möjligt? För att kunna utföra en bra undersökning måste man inte bara ha stora kunskaper om de olika typerna av könsstympning som finns, utan också hur dessa skador ser ut efter läkning, vad man kan förvänta sig att finna, hur flickor normalt ser ut och hur rättssystemet fungerar och tolkar rättsintyget.
- **A6) Heder över lagen – om äktenskapstraditioner och bestraffningsmetoder i en hederskontext.**
Devin Rexvid, Stockholms Universitet.
En föreläsning riktad främst till dig inom rättsväsendet. Föreläsningens fokus ligger på en av de centrala uttrycksformerna för hedersrelaterat förtryck och våld, nämligen äktenskapstraditioner i en hederskontext. Det rör sig om praktiker som barn- och

APPENDIX 5

tvångsäktenskap, problemets omfattning, rättslig reglering av barn- och tvångsäktenskap och konsekvenserna av dessa praktiker för de utsatta. Föreläsningen berör också olika bestraffningsmetoder i hederskontexten. Fokus ligger i denna del på olika tecken och symbol som kan hjälpa till att identifiera brott med hedersmotiv.

16.40 Slut för dagen

Dag 2

08.15 Parallella föreläsningar

- **B1) Barn och ungas utsatthet för våld och socialtjänstens respons - med fokus på hedersrelaterat våld och förtryck och insatser enligt 2 § Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.**
Hanna Linell, socionom, fil. dr i socialt arbete och lektor vid institutionen för socialt arbete, Stockholms universitet.
Föreläsningen belyser teman kring olika våldsförståelser, ungdomars agens i förhållande till våld, utsatthet och insatser och socialtjänstens respons på våld, med särskilt fokus på ansökningar om vård enligt 2 § LVU och unga utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck.
- **B2) Hedersrelaterat våld och förtryck – normer om heder, oskuld och respekt.**
Siv-Britt Björktofta, Universitetslektor vid Sociologiska institutionen Uppsala Universitet.
Utifrån intervjuer med tjejer ger Björktofta en inblick i familjer som lever i starka normsystem och med tydliga idealbilder av de olika familjerollerna där heder, oskuld och respekt är centrala teman. Föreläsningen tar upp kopplingen mellan starka normer, begränsningar och kontroll, och olika former av våld. Mekanismerna vi behöver förstå handlar om hur starka normer och idealbilder kan begränsa individens handlingsutrymme. En viktig aspekt är den känslomässiga dimensionen av föräldra-barnrelationen där respekt i form av kärlek, beundran och lojalitet samt skam, skuld och rädsla har en central roll. Hennes forskning visar att tjejerna ofta bär på skam- och skuldskänslor och att deras starka känslomässiga bindningar till familjen inte får underskattas.
- **B3) Könssstypning av flickor i en svensk kontext. Dilemman i förhållande till barnkonventionen och barns rättighetsperspektiv.**
Vanja Berggren, docent i Folkhälsovetenskap, vid Karolinska Institutet, avdelningen för Neurobiologi, Vårdvetenskap och Samhälle (NVS).
Vanja samordnar ett nationellt nätverk för forskning om Kvinnlig Könssstypning efter immigration till Sverige (stött av FORTE-Nätverk). Vanja var forskningsansvarig i regeringsprojektet om Kvinnlig Könssstypning via Länsstyrelsen Östergötland samt ingick i det parallella uppdraget via Socialstyrelsen (2013-2014). Hennes avhandling handlade både om forskning om Kvinnlig Könssstypning före och efter immigration till Sverige.

09.40 Paus

10.00 - 10.50 Parallella föreläsningar

- **B4) Förebyggande arbete mot könssstypning av flickor och kvinnor samt pojkar och unga män i en hederskontext.**
Arbresha Rexhepi, utredare och Mikael Thörn, Senior utredare Jämställdhetsmyndigheten.
Jämställdhetsmyndigheten har i två särskilda uppdrag om förebyggande arbete mot könssstypning av flickor och kvinnor samt förebyggande arbete riktat till pojkar och män i en hederskontext. I seminariet presenteras myndighetens pågående arbete inom området. Med avstamp i ungas egna engagemang kommer seminariet genom ungas egna röster att behandla vad unga själva anser är nyckelfaktorer som bör finnas med när vi utformar förebyggande insatser. Med avstamp i ungas egna engagemang kommer föreläsningen/workshopen syfta till att skapa dialog om mobilisering, inflytande och delaktighet i det förebyggande arbetet mot könssstypning av flickor och kvinnor och pojkar och unga män i en hederskontext.
- **B5) Skyddad identitet.**
Alexander Sjöholm och Elin Hellberg, Skatteverket, folkbokföringsgruppen.
Föreläsningen ger en grundläggande kunskap kring sekretessmarkeringarna som finns samt kring riskbedömning och underlagsinhämtning som görs av Skatteverket.
- **B6) Hbtq-personers levnadsvillkor och dubbla utsatthet.**
Madeleine Söderberg, utvecklingsledare Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF.
En föreläsning om unga hbtq-personers levnadsvillkor och dubbla utsatthet. Forskning och erfarenheter om unga hbtq-personer visar bland annat att de är mer utsatta än andra unga för våld, hot och diskriminering. När den unga dessutom lever i en hederskontext blir utsattheten dubbel. MUCF presenterar under föreläsningen ny statistik kring unga hbtq-personers levnadsvillkor.

11.00 Parallella föreläsningar

- **B7) Straffrätt.**
Kammaråklagare Kajsa Cavallin, Malmö åklagarkammare.
Föreläsningen går igenom de grundläggande kunskaperna kring de brott som är vanligast i en hederskontext.
- **B8) De säger att jag är en skam för familjen.**
Maria Geni, beteendevetare med en magister i psykologi och meduppstartare av verksamheten ORIGO.
Alla människor socialiseras in i olika normsystem från barnsben och det är inte så enkelt att lära bort, eller bortse ifrån, särskilt när man kommer från ett kollektiv med starka hedersnormer. Det är viktigt att ha förståelse för hur starka dessa krafter är i mötet med ungdomar som lever i en hederskontext. Denna föreläsning tar bland annat upp hur myten om mödomshinnan förstärker det hedersrelaterade våldet gentemot flickor/kvinnor, och vikten av utsatta får ett långsiktigt stöd från samhället.
- **B9) Hur drabbas personer med intellektuell funktionsnedsättning av hedersrelaterat våld och förtryck?**
Mariet Ghadimi, grundare till organisationen TRIS- tjejers rätt i samhället.
Föreläsningen tar sin utgångspunkt i vad en hederskontext innebär, för att sedan fokusera på vad den kan få för konsekvenser för personer med intellektuell funktionsnedsättning. Framför allt kommer föreläsningen att hämta erfarenheter från arvsfondsprojektet Gömd & Glömd där kartläggningar gjordes med både yrkesverksamma och vuxna med intellektuell funktionsnedsättning. Ett centralt tema är målgruppens utsatthet och risk för att drabbas av äktenskapstvång eller vilseledning till tvångsäktenskapsresa.

12.00 Paus

12.50 Föreläsningar

- **Ökat skydd mot hedersrelaterad brottslighet (SOU 2018:69).**
Jenny Edin, Polismyndigheten. Kommissarie/Processledare hedersrelaterad brottslighet NOA/Utvecklingscentrum Mitt.
En föreläsning om de nya lagarna som trädde i kraft den 1 juli 2020. Jenny, som deltog i den statliga utredningen från 2018 som mynnade ut i lagarna, kommer att ge såväl innehåll i lagtext som bakgrund. Hon kommer även att berätta om den pågående statliga utredningen som bland annat ska undersöka möjligheten att införa ett nytt hedersbrott i Brottsbalken.
- **Jag vill bara bli accepterad för den jag är.**
Kammaråklagare Kajsa Cavallin, Malmö åklagarkammare & Zahra El-Alawi, utredare Polismyndigheten föreläser om rättsfall med olaga frihetsberövande i en hederskontext.
I mitten av augusti 2018 kidnappades den då 15-åriga Sara av sin egen familj och fördes till Irak. Hennes pappa, morbror och bror

frihetsberövades i Sverige och genom påtryckningar i utredningen lyckades man få hem Sara en dryg månad senare. Under hösten 2018 åtalades och dömdes alla tre för olaga frihetsberövande, pappan till tre år i fängelse. Saras mamma, som också är misstänkt, befinner sig kvar i Irak tillsammans med flera av syskonen. Vi berättar om Sara och hennes situation, om förundersökningen och om den efterföljande processen i domstol.

1.4.20 Paus

1.4.40 De bortförda barnen

- **Barn och unga som förs ut ur landet mot sin vilja.**

Viktor Sjögren, departementssekreterare på Sektionen för familjekonfliktfrågor vid Enheten för konsulära och civilrättsliga frågor, Utrikesdepartementet.

Erica Neiglick, ämnesråd och chef för den civilrättsliga gruppen vid Utrikesdepartementet.

Svenska ambassader och konsulat kontaktas av nödställda med hemvist i Sverige som under utlandsresa utsatts för hedersrelaterat våld och förhindras att återvända till Sverige. Det kan röra sig om barn och unga personer som avsiktligt blivit nödställda av sina närstående, ofta i familjens ursprungsland, där de riskerar att utsättas/har utsatts för tvångsäktenskap, könsstympning eller annat hot, tvång eller våld. Syftet med seminariet är att öka kunskapen kring hur svenska myndigheter i utlandet och i Sverige kan agera och samverka i dessa ärenden samt vilka internationella regelverk det finns att förhålla sig till.

Avslutande ord av Barnafrids projektledare av regeringsuppdraget - Sandra Skoog

[Utskriftsvänlig sida av programmet](#)

VÄLKOMMEN TILL KOMPETENSUTVECKLINGDAG FÖR BARNAHUSVERKSAMHETERNA I Jönköping, Kalmar och Kronobergs län

Målgrupp: Samtliga yrkesverksamma inom Barnahusverksamheterna Kalmar, Jönköping och Växjö.

När: Den 27 oktober 2020.

Plats: Konferensen kommer att anordnas digitalt. Mer information och länk kommer cirka 1 vecka före.

Program:

9.30-10.00 **Inloggning**

10.00-10.30 **"Hur kan vi arbeta tillsammans i hedersfrågor som berör Barnahuset?"** - Länsstyrelserna Jönköping, Kalmar och Kronobergs län föredrar deras uppdrag kring hedersrelaterat våld och förtryck.

10.30-10.40 Paus

10.40-11.30 **"Jag ville bara att de skulle älska mig"** - Utredare Jonas Berg från Brott i nära relation Göteborg kommer berätta om hans utredning som börjar med att en 19-årig tjej som efter att ha blivit inlåst i ett förråd av sina föräldrar påkallar allmänhetens hjälp. Jonas berättar, i intervjuform, om förundersökningen. Om framgångsfaktorer och fallgropar. Om samverkan som fungerade mindre bra i vissa delar men fantastiskt i andra. Om känslan att som yrkesperson känna sig otillräcklig. Och i mitten, en ung kvinna som inte ville annat än att bli älskad av sina föräldrar.

11.30- 12.30. Lunch

12.30-15.00 **"Kunskap, rutiner och samverkan"** – Sakkunniga Jan Dandanelle, med lång erfarenhet inom Polismyndigheten och Negin Amirekhtiar, jurist, från Nationella kompetensteamet Östergötland föreläser om kunskap, rutiner och samverkan vid hedersrelaterad brottslighet samt deras erfarenheter från Nationella stödtelefonen. Föreläsningen fortsätter efter lunch.

15.00-15.15 Paus

15.15-16.00 **"Inventering av vård för kvinnor och flickor som har varit utsatta för könsstympning"** - Docent och utredare på Socialstyrelsen, Sharareh Akhavan, kommer att dela med sig av Socialstyrelsens delrapport som tittat på hur vården ser ut i Sverige för flickor och kvinnor som blivit utsatta för könsstympning. Vilka söker vård? Vad är god vård? Sharareh kommer också berätta om vad forskning visar om vård av könsstympade kvinnor och flickor. Slutligen förs en gemensam diskussion om rapportens resultat.

16.00-16.10 **Avslutande ord och reflektioner**, projektledare #enfrågaomheder Sandra Skoog, Barnafriad.

Anmälan senast den 20 oktober. Konferensen är kostnadsfri

Välkommen till Regionala Barnahussamordnardagen!

Välkomna till Barnafriids regionala Barnahussamordnardag som anordnas i samverkan med regionens länsstyrelser samt Nationella kompetensteamet, Länsstyrelsen Östergötland.

VAR: Barnahus Växjö, Västra Esplanaden 9A, 3 tr alt digitalt via Zoom.

NÄR: Den 28 oktober mellan kl 8.30-15.15

VEM: Barnahussamordnarna i Barnahus Jönköpings län, Kalmar och Kronobergs län

PROGRAM:

Kl 8.30-9.00 **Fika och kort rundvandring för de som önskar**

Kl 9.00-12.00 **Utbildning i bedömning av risk vid hedersrelaterat våld, PATRIARK**

Lina Lidström, socionom och certifierad utbildare Patriark.

Kl 12.00-13.00 **Lunch**

Barnafriid bjuder på lunch. Vänligen meddela sandra.skoog@liu.se ev allergi eller specialkost

Kl 13.00-15.00 **Workshop med falldiskussion**

Sakkunniga Negin Amirekhtiar, jurist, och Jan Dandanelle, tidigare polis, Nationella kompetensteamet, kommer att leda workshop med ärende baserat på erfarenheter från nationella stödtelefonen. Ni kommer i grupp få diskutera ärendet, såväl riskbedömning som vilka åtgärder ni tänker behöver göras i ärendet. Workshopen avslutas med gemensam diskussion.

Kl 15.00-15.15. **Avslutning.**

Frågor? Kontakta Sandra Skoog, Barnafriid

VÄLKOMMEN TILL KOMPETENSUTVECKLINGSDAG FÖR BARNAHUSVERKSAMHETERNA I Lund, Malmö, Blekinge, Helsingborg, Söderslätt och Karlskrona

Målgrupp: Samtliga yrkesverksamma inom Barnahusverksamheterna Lund, Malmö, Blekinge, Helsingborg, Kristianstad, Söderslätt och Karlskrona.

När: Den 29 oktober 2020

Plats: Konferensen kommer att anordnas digitalt. Mer information och länk kommer cirka 1 vecka före.

Program:

9.30-10.00 **"Inloggning"**

10.00-10.30 **"Hur kan vi arbeta tillsammans i hedersfrågor som berör Barnahuset?"** - -

Länsstyrelserna Skåne och Blekinge föredrar deras uppdrag kring hedersrelaterat våld och förtryck genom utvecklingsledare Hanna Hansson och Therese Olin, utvecklingsledare vid enheten för Social hållbarhet vid Länsstyrelsen Skåne.

10.30-10.40 Paus

10.40-11.40 **"Förlovning eller vigsel?"** – Kammaråklagare Emma Ohlsson vid Södra Skånes åklagarkammare kommer tillsammans med polisens utredare Love Rosberg berätta om deras ärende med fjortonåriga Tasnim som efter sommarlovet kom till skolan med en ring på fingret. Skolan gjorde en orosanmälan till socialtjänsten, vilket ledde till en polisanmälan och en förundersökning om äktenskapstvång. De kommer att dela med sig av deras erfarenheter från förundersökningen och huvudförhandlingar i tingsrätt och hovrätt. Vilka var framgångsfaktorerna? Vad var utmaningarna? Hur fungerade samverkan?

11.40- 12.30 Lunch

12.30-15.00 **"Kunskap, rutiner och samverkan"** Sakkunnige Negin Amirekhtiar, jurist, och Christina Malmqvist, socionom, från Nationella kompetensteamet Östergötland föreläser om kunskap, rutiner och samverkan vid hedersrelaterad brottslighet samt deras erfarenheter från Nationella stödtelefonen.

15.00-15.15 Paus

15.15-16.00 **"Resursteam heder – för personal som möter personer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck"** - Margot Olsson, samordnare Malmö stad samt Emma Josefsson, Resursteam Heder berättar om Malmös arbete mot hedersförtryck. Resursteam heder möter såväl utsatta som yrkesverksamma. Vid föreläsningen delar de med sig av sina erfarenheter. Hur ska man som yrkesverksam tänka? Vad är framgångsfaktorerna? Praktiska tips och tankar om fortsatt arbete och samverkan.

16.00 -16.10 **Avslutande ord och reflektioner** - utredare Sandra Skoog, projektledare för uppdraget #enfrågaomheder, Barnafriid.

Välkommen till Regionala Barnahussamordnardagen!

Välkomna till Barnafrids regionala Barnahussamordnardag som anordnas i samverkan med regionens länsstyrelser samt Nationella kompetensteamet, Länsstyrelsen Östergötland.

VAR: Digitalt via Zoom

NÄR: Den 30 oktober mellan kl 9.30-15.15

VEM: Barnahussamordnarna i Lund, **Malmö**, Blekinge, Helsingborg, Kristianstad, Söderslätt, Karlskrona

ANMÄLAN: görs till Sandra Skoog (sandra.skoog@liu.se) senast den 23 oktober 2020.

PROGRAM:

Kl 9.40-10.00 **Inloggning**

Kl 10.00-12.00 **Workshop med Länsstyrelserna - diskussioner om behov gällande samverkan.**

Barnafrid skickade under sommaren ut en enkät om samverkan mellan Barnahus och Länsstyrelsen. Svaren kommer att vara underlag för diskussion om samverkan gällande såväl hedersrelaterat våld som övrigt arbete. Redovisning och diskussion i helgrupp. Workshopen avslutas med samtal om Hur går vi vidare? Vad är nästa steg?

Kl 12.00-13.00 **Lunch**

Kl 13.00-15.00 **Workshop med falldiskussion**

Sakkunnige Negin Amirekhtiar, tidigare jurist, och Christina Malmqvist socionom, från Nationella kompetensteamet Östergötland, kommer att leda workshop med ärende baserat på erfarenheter från nationella stödtelefonen. Ni kommer i grupp få diskutera ärendet och vilka åtgärder ni tänker behöver göras i ärendet. Workshopen avslutas med gemensam diskussion.

Kl 15.00-15:15. **Avslutning.**

Frågor? Kontakta Sandra Skoog, Barnafrid

VÄLKOMMEN TILL KOMPETENSUTVECKLINGSDAG FÖR BARNAHUSVERKSAMHETERNA FYRBODAL, BORÅS, SKÖVDE och GÖTEBORG

Målgrupp: Samtliga yrkesverksamma inom Barnahusverksamheterna Fyrbodal, Borås, Skövde och Göteborg.

När: Den 4 november 2020 klockan 10.00-16.15.

Plats: Konferensen kommer att anordnas digitalt. Mer information och länk kommer cirka 1 vecka före.

PROGRAM:

9.30-10.00 Inloggning

10.00-10.30 "Hur kan vi arbeta tillsammans i hedersfrågor som berör Barnahuset?" - Evalena Djerf och Karin Torgny Länsstyrelsen Västra Götaland föredrar deras uppdrag kring hedersrelaterat våld och förtryck.

10.30-10.40 Paus

10.40-11.30 "Vad tar vi med oss från vårt ärende?" - Barnahussamordnare Pernilla Martinsson, Barnahus Fyrbodals resurscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck berättar tillsammans med socialsekreterare Filipa Ristorp, Orust socialtjänst om ett ärende där samverkan och prestigelöshet varit nyckelord. Vi kommer även få ta del av agerandet ikring att Orust var först i Sverige med att våga använda utreseförbudet för att förhindra barnäktenskap.

11.30 - 12.30 Lunch

12.30-15:00 "Kunskap, rutiner och samverkan" – Sakkunnige Negin Amirekhtiar, tidigare jurist, och Jan Dandanelle, tidigare polis, från Nationella kompetensteamet Östergötland föreläser om kunskap, rutiner och samverkan vid hedersrelaterad brottslighet samt deras erfarenheter från Nationella stödtelefonen.

15:00-15:15 Paus

15.15-16.00 "Amandakommissionen – granskning av en kommuns arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck" - Mikael Thörn, senior utredare, berättar om granskningen och vikten av chefers och politikers ansvar, kompetens, rutiner och insatser för att alla utsatta barn ska få det stöd och skydd de har rätt till och behov av.

16.00 -16.15 Avslutande ord och reflektioner - projektledare Sandra Skoog, Barnafrid.

Konferensen är kostnadsfri. Anmäl dig senast den 28 oktober 2020 via [Anmälan och program Borås](#).

Välkommen till Regionala Barnahussamordnardagen!

Välkomna till Barnafriids regionala Barnahussamordnardag som anordnas i samverkan med regionens länsstyrelser samt Nationella kompetensteamet, Länsstyrelsen Östergötland.

VAR: Digitalt via Zoom.

NÄR: Den 5 november mellan kl 9.00-15.15

VEM: Barnahussamordnarna i Fyrbodals, **Borås**, Skövde, Göteborg

ANMÄLAN: görs till Sandra Skoog (sandra.skoog@liu.se) senast den 28 oktober 2020.

PROGRAM:

Kl 9.00-9.30 **Inloggning**

Kl 9.30-12.00 **Workshop med Länsstyrelsen - diskussioner om behov gällande samverkan. Eva-Lena Djerf och Karin Torgny Länsstyrelsen Västra Götaland**

Workshop med fokus på Barnahussamordnarnas behov och förutsättning. Hur kan vi arbeta tillsammans med frågor som rör Hedersrelaterat våld och förtryck?

Kl 12.00-13.00 **Lunch**

Kl 13.00-15.00 **Workshop med falldiskussion**

Nationella kompetensteamets Sakkunnige Negin Amirekhtiar, tidigare jurist och Jan Dandanelle, tidigare polis, kommer att leda workshop med ärende baserat på erfarenheter från nationella stödtelefonen. Ni kommer i grupp få diskutera ärendet. Workshopen avslutas med gemensam diskussion.

Kl 15.00-15.15. **Avslutande ord av Sandra Skoog, Barnafrid.**

Frågor? Kontakta Sandra Skoog, Barnafrid

VÄLKOMMEN TILL KOMPETENSUTVECKLINGSdag i #ENFRÅGAOMHEDER FÖR BARNAHUSVERKSAMHETERNA I VÄSTERÅS, ÖREBRO, UPPSALA, GÄVLE, KARLSTAD och DALARNA

Målgrupp: Samtliga yrkesverksamma inom Barnahusverksamheterna Västerås, Örebro, Uppsala, Gävle, Karlstad och Dalarna.

När: Den 9 november 2020 kl 10.00-16.10.

Plats: Konferensen kommer att anordnas digitalt. Mer information och länk kommer cirka 1 vecka före.

PROGRAM:

9.30-10.00 Inloggning

10.00-10.40 "Hur kan vi arbeta tillsammans i hedersfrågor som berör Barnahuset?" -

Länsstyrelserna i regionen föredrar deras uppdrag kring hedersrelaterat våld och förtryck. Pantea Tavakoli sakkunnig och nationell projektledare för resurscentrauppdraget vid Nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck, föredrar arbetet med resurscentra Gävleborg.

10.40-10.50 Paus

10.50-11.30 "Jag vill bara bestämma själv" - Pia Hammar Senior åklagare Karlstad åklagarkammare föreläser om Rayan som den 24 december flyr från sitt hem och ringer till polisen efter att ha blivit tvingad till att förlova sig med en man hon inte ville ha. Det här blev starten på den utredning om äktenskapstvång som följde. Pia Hammar, senior åklagare på Karlstad åklagarkammare kommer att föreläsa om utredningen och förhandlingarna som följde. Ärendet gick inte genom Barnahuset men Pia kommer berätta om den samverkan som skedde i samband med förundersökningen. Hon kommer att berätta om framgångsfaktorer i ärendet och också att ge en inblick i resonemangen som fördes kring försök- och förberedelsebrott som anfördes i domsluten. Slutligen reflekteras också kring nya lagstiftningen och huruvida den hade påverkat förundersökning och åtal i det här fallet.

11.30- 12.30 Lunch

12.30-15.00. "Kunskap, rutiner och samverkan" – Sakkunniga Jan Dandanelle och Negin Amirekhtiar från Nationella kompetensteamet Östergötland föreläser om kunskap, rutiner och samverkan vid hedersrelaterad brottslighet samt deras erfarenheter från Nationella stödtelefonen.

15.00- 15.15 Paus

15.15-16.00 "Tillämpning av nya lagstiftningen om utreseförbud" - Eva Christiernin, ordförande Socialnämnden Uppsala berättar om ett av Sveriges första tillfälliga utreseförbud som beslutats av Kammarrätten Stockholm. Eva kommer att dela med sig av kommunens erfarenheter kring tillämpningen av den nya lagstiftningen om utreseförbud och de resonemang som fördes i Förvaltningsrätt och Kammarrätt.

16.00-16.10 Avslutande ord - utredare Sandra Skoog, projektledare för regeringsuppdraget på Barnafriid.

Anmäl dig före den 2 november 2020. Konferensen är kostnadsfri.

Välkommen till Regionala Barnahussamordnardagen!

Välkomna till Barnafriids regionala Barnahussamordnardag som anordnas i samverkan med regionens länsstyrelser samt Nationella kompetensteamet, Länsstyrelsen Östergötland.

VAR: Digitalt via Zoom

NÄR: Den 10 november mellan kl 9.30-15.15

VEM: Barnahussamordnarna i Västerås, Örebro, Uppsala, Gävle, Karlstad och Dalarna

ANMÄLAN: görs till Sandra Skoog (sandra.skoog@liu.se) senast den 3 november 2020.

PROGRAM:

Kl 9.30-10.00 **Inloggning.**

Kl 10.00-12.00 **Projektet Föräldraskapsstöd till Nyanlända - i syfte att motverka hedersrelaterat våld och förtryck**

Presentation av pågående projekt samt resultat av tre fokusgruppsintervjuer; en med yrkesverksamma som möter målgruppen (nyanlända föräldrar), en med utrikesfödda ungdomar och en med utrikesfödda föräldrar.

Urban Norling, Processledare individ/samhälle, Norling Education AB

Maria Lehrberg, Utvecklingsledare och projektledare, avdelningen för samhällsutveckling, Länsstyrelsen i Västmanlands län.

Workshop - Tankar och reflektioner kring HURET - Urban Norling, Processledare individ/samhälle, Norling Education AB

Kl 12.00-13.00 **Lunch**

Barnafrid bjuder på lunch. Vänligen meddela sandra.skoog@liu.se ev allergi eller specialkost

Kl 13.00-15.00 **Workshop med falldiskussion**

Sakkunniga Jan Dandanelle och Negin Amirekhtiar från Nationella kompetensteamet Östergötland, kommer att leda workshop med ärende baserat på erfarenheter från nationella stödtelefonen Nationella kompetensteamets Sakkunnige Negin Amirekhtiar, tidigare jurist och Jan Dandanelle, tidigare polis, kommer att leda workshop med ärende baserat på erfarenheter från nationella stödtelefonen. Ni kommer i grupp få diskutera ärendet. Workshopen avslutas med gemensam diskussion.

Kl 15.00-15.15. **Avslutning.**

Frågor? Kontakta Sandra Skoog, Barnafrid

Välkommen till kompetensutvecklingsdag för Barnahusverksamheterna Stockholm, Nacka, Gotland, Huddinge/Botkyrka och Haninge.

När: Den 11 november 2020.

Målgrupp: Samtliga yrkesverksamma inom Barnahusverksamheterna Stockholm, Nacka, Gotland, Huddinge/Botkyrka och Haninge.

Plats: Konferensen kommer att anordnas digitalt. Mer information och länk kommer cirka 1 vecka före.

Program:

9.30-10.00 *Inloggning*

10.00-10.40. *"Hur kan vi arbeta tillsammans i hedersfrågor som berör Barnahuset?"* - Caisa Skoggren, Jämställdhetsstrateg vid Länsstyrelsen Gotland och Utvecklingsledare Maria Billinger, Länsstyrelsen Stockholm föredrar deras uppdrag kring hedersrelaterat våld och förtryck.

10.50-11.30. *"Vad tar vi med oss från vårt ärende?"* - Barnskyddsteamet i Stockholm arbetar med att uppmärksamma hedersproblematik i samband med att de möter barn vid läkarundersökningar i "Hedersprojektet" som sker på Barnahuset. Specialistsjuksköterska Catharina Ahlsten och Specialistbarnsjuksköterska Ceklin Eser-Persson vid Barnskyddsteamet i Stockholm presenterar patientmöten där hedersproblematik har uppmärksammats i samband med läkarundersökning på ett Barnahuset. Hur har hedersproblematiken uppmärksammats, vilka frågor kändes bra att ställa för att leda in i ämnet? Hur hanterades den nya informationen?

11.30- 12.30. *Lunch*

12.30-15.00. *"Kunskap, rutiner och samverkan"* Sakkunnige Negin Amirekhtiar, tidigare jurist, och Jan Dandanelle, tidigare polis, från Nationella kompetensteamet Östergötland, Länsstyrelsen Östergötland föreläser om kunskap, rutiner och samverkan vid hedersrelaterad brottslighet samt deras erfarenheter från Nationella stödtelefonen. Föreläsningen fortsätter efter lunch.

15.15-16.00 *"Heder fanns ju i familjen men vi var inte extrema i det"*. Utredare och projektledare Lina Grip från Kriminalvårdens Forsknings- och utvärderingsenhet presenterar Kriminalvårdens intervjustudie "Heder fanns ju i familjen men vi var inte extrema i det". Studien är en intervjustudie som undersöker motiv och drivkrafter till våldsbrott i en hederskontext, utifrån 16 dömda förövares perspektiv. Studien lyfter bl.a. attityder och värderingar hos deltagarna, deras upplevda psykiska hälsa och förmåga till känsloreglering, deras syn på heder samt egen våldsutsatthet.

16.00-16.10 *Avslutande ord av projektledare Sandra Skoog, Barnafriad.*

Konferensen är kostnadsfri. Anmäl dig senast den 4 november 2020.

Välkommen till Regionala Barnahussamordnardagen!

Välkomna till Barnafriids regionala Barnahussamordnardag som anordnas i samverkan med regionens länsstyrelser samt Nationella kompetensteamet, Länsstyrelsen Östergötland.

VAR: Digitalt via Zoom.

NÄR: Den 12 november mellan kl 9.30-15.15

VEM: Barnahussamordnarna i Barnahus Stockholm, Nacka, Gotland, Huddinge/Botkyrka och Haninge alt digitalt vid behov.

ANMÄLAN: görs till Sandra Skoog (sandra.skoog@liu.se) senast den 6 oktober 2020.

PROGRAM:

Kl 9.30-10.00 **Inloggning.**

Kl 10.00-12.00 **Hur kan Barnahuset i Stockholms län, Länsstyrelsen Stockholm och Origo samverka, för att förebygga och motverka hedersrelaterat förtryck och våld?** Workshop tillsammans med Maria Billinger, utvecklingsledare vid Länsstyrelsen Stockholm och Dilek Baladiz, verksamhetschef på Origo, länets myndighetsgemensamma resurscentrum för hedersrelaterat förtryck och våld. Under denna workshop har vi Barnahusens verksamhet som utgångspunkt och arbetar med att identifiera utmaningar, behov och möjligheter kring problemområdet HRV. Hur kan vi i länet hjälpas åt för att möta dessa behov, bli bättre på att se, bemöta och agera, så att fler utsatta barn och unga får rätt hjälp samt tidiga insatser utifrån ett långsiktigt och våldspreventivt arbete.

Kl 12.00-13.00 **Lunch**

Kl 13.00-15.00 **Workshop med falldiskussion**

Nationella kompetensteamets Sakkunnige Negin Amirekhtiar, tidigare jurist och Jan Dandanelle, tidigare polis, kommer att leda workshop med ärende baserat på erfarenheter från nationella stödtelefonen. Ni kommer i grupp få diskutera ärendet. Workshopen avslutas med gemensam diskussion.

Kl 15.00-15.15. **Avslutande ord** – Sandra Skoog, Barnafrid.

Frågor? Kontakta Sandra Skoog, Barnafrid via sandra.skoog@liu.se

Välkommen till Regionala Barnhussamordnardagen!

Välkomna till Barnafrids regionala Barnhussamordnardag som anordnas i samverkan med Länsstyrelserna i Västerbotten, Norrbotten, Jämtland och Västernorrland samt Nationella kompetensteamet, Länsstyrelsen Östergötland.

VAR: Digitalt via ZOOM

NÄR: Den 1 december mellan kl 9.30-15.15 OBSERVERA NYTT DATUM!!

VEM: Barnhussamordnarna i Västernorrlands, Umeås och Jämtlands län.

ANMÄLAN: görs till Sandra Skoog (sandra.skoog@liu.se) senast den 25 november 2020.

PROGRAM:

Kl 9.30-10.00 **Inloggning.**

Kl 10.00-12.00 **Hur arbetar vi inom Barnahuset med hedersrelaterat våld och förtryck?** Diskussion och resonemang kring hur vi arbetar med hedersrelaterat våld och förtryck inom Barnahuset. Samordnare Pernilla Martinsson från Barnahus Fyrbodol kommer att berätta om deras erfarenheter.

Kl 12.00-13.00 **Lunch**

Kl 13.00-15.00 **Workshop med falldiskussion**

Nationella kompetensteamets Sakkunnige Negin Amirekhtiar, tidigare jurist och Jan Dandanelle, tidigare polis, kommer att leda workshop med ärende baserat på erfarenheter från nationella stödtelefonen. Ni kommer i grupp få diskutera ärendet. Workshopen avslutas med gemensam diskussion.

Kl 15.00-15.15. **Avslutning.**

Frågor? Kontakta Sandra Skoog, Barnafrid alternativt
Hannah Kejerhag Oldenmark (hannah.kejerhag.oldenmark@lansstyrelsen.se)

**VÄLKOMMEN TILL
KOMPETENSUTVECKLINGSDAG #Enfrågaomheder FÖR BARNAHUSVERKSAMHETERNA I Sundsvall,
Umeå och Jämtland**

Målgrupp: Samtliga yrkesverksamma inom Barnahusverksamheterna Sundsvall, Umeå och Jämtland.

När: Den 2 december 2020 kl 10.00-16.30.

Plats: Konferensen kommer att anordnas digitalt. Mer information och länk kommer cirka 1 vecka före.

Innehåll:

9.30-10.00 Inloggning

10.00-10.30. "Hur kan vi arbeta tillsammans i hedersfrågor som berör Barnahuset?" -

Utvecklingsledare Hannah Kejerhag Oldenmark vid Länsstyrelsen Västernorrland samt Sara Avander vid Länsstyrelsen Norrbotten föredrar regionens Länsstyrelser uppdag kring hedersrelaterat våld och förtryck.

10.40-11.30. "Äktenskapet som en väg till frihet"

Åklagare Frida Molander vid Åklagarkammaren Östersund och polisutredare Sandra Rosén vid Brott i nära relation Östersund kommer berätta om utredningen om Zahra. År 2015 fick Zahra följa med sin bror och hans fru till Sverige från Afghanistan. Första tiden kändes bra men efter en tid upplevdes klimatet på förläggningen som strängt. Året därefter, endast 15 år gammal, deltog Zahra i en ceremoni som var att likställa med ett bröllop på boendet i Åre. Kort därefter omhändertogs Zahra och en utredningsprocess inleds rörande äktenskapstvång. Åklagare Frida Molander på Åklagarkammaren i Östersund och utredare vid polisen, Sandra Rosén kommer att berätta om utredningen som följde. De kommer att berätta om samverkan, framgångsfaktorer och lärdomar dragna av ärendet och slutligen analysera utgången av ärendet i ljuset av nya lagstiftning om barnäktenskapsbrott. Vid tidpunkt för händelserna fanns inget Barnahus i Östersund – skulle det kunna gjort någon skillnad?

11.30-12.30 Lunch

12.30-15.00. "Kunskap, rutiner och samverkan" – Sakkunniga Jan Dandanelle, med lång erfarenhet inom Polismyndigheten och Negin Amirekhtiar, jurist med erfarenhet som särskild företrädare, från Nationella kompetensteamet Östergötland föreläser om kunskap, rutiner och samverkan vid hedersrelaterad brottslighet samt deras erfarenheter från Nationella stödtelefonen. Föreläsningen fortsätter efter lunch.

15.15-16.15. Information kommer inom kort.

16.15-16.30 Avslutande ord - utredare Sandra Skoog, Barnafriad, som projektleder regeringsuppdraget.

Konferensen är kostnadsfri. Anmäl dig senast den 25 november via [Anmälan och program Sundsvall](#).

VÄLKOMMEN TILL KOMPETENSUTVECKLINGSDAG FÖR BARNAHUSVERKSAMHETERNA Linköping, Norrköping, Nyköping, Eskilstuna och Södertälje

Målgrupp: Samtliga yrkesverksamma inom Barnahusverksamheterna Linköping, Norrköping, Nyköping, Eskilstuna och Södertälje.

När: Den 9 december 2020 klockan 10.00-16.15 (inloggning från 9.30).

Plats: Konferensen kommer att anordnas digitalt. Mer information och länk kommer cirka 1 vecka före.

Innehåll:

9.30-10.00 Inloggning

10.00-10.10 Inledande ord Projektledare Sandra Skoog, Barnafrid

10.10-10.30 "Hur kan vi arbeta tillsammans i hedersfrågor som berör Barnahuset?" -

Länsstyrelserna i regionen föredrar deras uppdrag kring hedersrelaterat våld och förtryck.

10.40-11.30. "Vad tar vi med oss från vårt ärende?" - Gunilla Boberg, socionom och teamledare på utredningsenheten socialtjänsten Eskilstuna berättar om ett ärende där mamma och barn skyddsplacerades från pappan och hans familj efter att ha blivit utsatta för allvarligt våld. Den äldsta systemen var allvarligt utsatt utifrån hedersproblematik och det fanns en stark oro att även de yngre barnen skulle utsättas när de kom upp i åldern. Gunilla berättar om socialtjänsten och polisens goda samverkan i arbetet med familjen.

11.30-12.30. Lunch

12.30-15.00. "Kunskap, rutiner och samverkan" Sakkunnige Negin Amirekhtiar, tidigare jurist, och Jan Dandanelle, tidigare polis, från Nationella kompetensteamet Östergötland föreläser om kunskap, rutiner och samverkan vid hedersrelaterad brottslighet samt deras erfarenheter från Nationella stödtelefonen.

15.15-16.00 Behandlingsmetoder för personer som utövar hedersrelaterat våld och förtryck" –

Hanne Martinek, Socialstyrelsen berättar om Socialstyrelsens uppdrag att utreda förutsättningarna för att utveckla behandlingsmetoder för personer som utövar våld med hedersmotiv. Hanne presenterar en översikt över forskningsläget och presenterar hur Sverige och övriga nordiska länder arbetar med behandlingsmetoder för personer som utövat våld med hedersmotiv – vilka erfarenheter finns det av familjearbete. Föreläsningen avslutas med Socialstyrelsens bedömning kring lägesbilden.

16.00-16.15. Avslutande ord - utredare Sandra Skoog, Barnafrid, som projektleder regeringsuppdraget.

Konferensen är kostnadsfri. Anmäl dig senast den 2 december 2020 via [Anmälan och program Nyköping](#).

Välkommen till Regionala Barnahussamordnardagen!

VAR: Digitalt via Zoom.

NÄR: Den 10 december mellan kl 9.30-15.15

VEM: Barnahussamordnarna i Barnahus Linköping, Norrköping, Nyköping, Eskilstuna och Södertälje

ANMÄLAN: görs till Sandra Skoog (sandra.skoog@liu.se) senast den 2 december 2020. Anmäl samtidigt huruvida ni är med på plats eller distans samt ev specialkost.

PROGRAM:

Kl 9.00-9.30 **Inloggning.**

Kl 9.30-12.00 **Föredragning kommunerna Nyköping, Eskilstuna, Linköping och Norrköping om deras arbete med hedersrelaterat våld och förtryck.**

Aktör från relevant verksamhet inom storstadskommunen har bjudits in för att prata om hedersrelaterat våld och förtryck och arbetet som görs med detta inom kommunen. Efter föredragningen kommer vi ha workshops kring samverkan, rutiner och arbete med hedersrelaterat våld och förtryck med barnahussamordnarnas roll i fokus.

Kl 12.00-13.00 **Lunch**

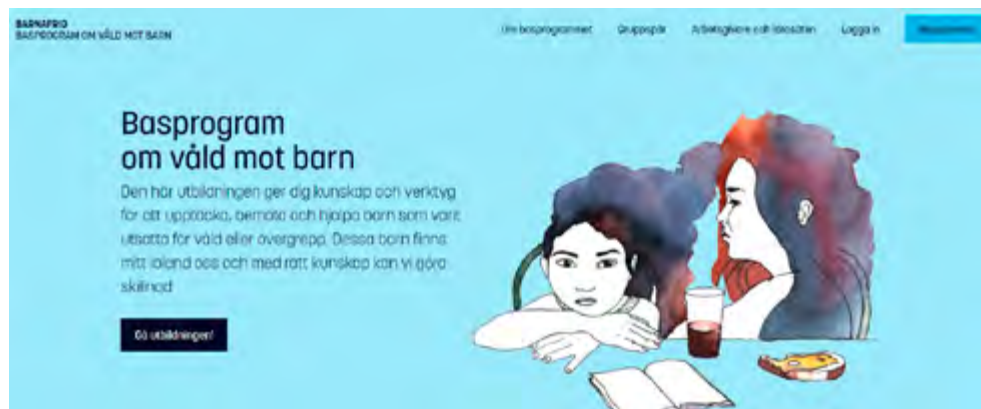
Kl 13.00-15.00 **Workshop med falldiskussion**

Sakkunnige Negin Amirekhtiar, tidigare jurist, och Jan Dandanelle, tidigare polis, från Nationella kompetensteamet Östergötland kommer att leda workshop med ärende baserat på erfarenheter från nationella stödtelefonen. Ni kommer i grupp få diskutera ärendet och vilka råd ni kan tänkas ge och vilka åtgärder som behövs sättas in. Workshopen avslutas med gemensam diskussion.

Kl 15.00-15:15. **Avslutning.**

Frågor? Kontakta Sandra Skoog, Barnafriid

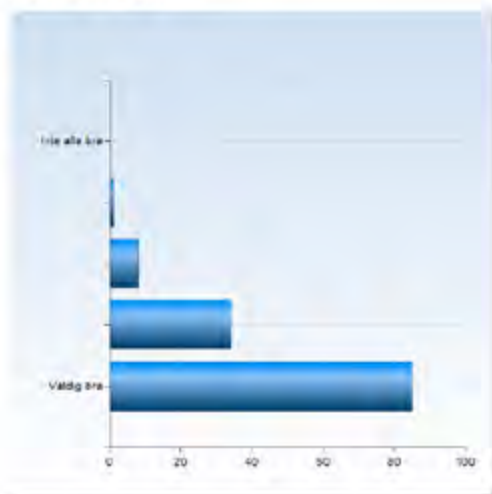

<https://barnafrid.se/basprogram/>

Ge betyg på Kapitel 6 - Hedersrelaterat våld och förtryck

Ge betyg på Kapitel 6 - Hedersrelaterat våld och förtryck

	Antal svar
Inte alls bra	0 (0,0%)
	1 (0,8%)
	8 (6,3%)
	34 (26,6%)
Veldig bra	85 (66,4%)
Summa	128 (100,0%)

	Medelvärde	Min	Median	Max
Ge betyg på Kapitel 6 - Hedersrelaterat våld och förtryck	4,6	2,0	5,0	5,0

Kommentera Kapitel 6 - Hedersrelaterat våld och förtryck

Vad var nytt för dig? Vad det någonting som överraskade dig? Vad saknades?

Kommentera Kapitel 6 - Hedersrelaterat våld och förtryck

Vad var nytt för dig? Vad det någonting som överraskade dig? Vad saknades?

Bra att berätta även om utsattheten i att tvingas kontrollera familjemedlemmar

Inget direkt nytt

Bra att få en samlad bild av regelverk att kunna gå tillbaka till

Det finns många hjälpmedel att använda Bildstöd, Rörprata osv.

Den nya lagstiftningen kring barnäktenskap var spännande att läsa om.

Hade helt missat alla nya lagar och skärpningar kring lagar som trädde i kraft juli 2020, men vad bra!

Bra att lagen skärpts

Det var upprepning av mycket som jag redan kunde från tidigare inhämtad kunskap.

Att även killar kan vara utsatta för det.

Allt var bra.

Aterigen att det är så vanligt, speciellt i storstäderna.

Något som jag tar med mig till mitt arbetslag (skola) är en sak som en person i filmen sade, nämligen:

"Viktigast av allt är att du agerar utefter det barnet berättar. För det får inte bli så att barns berättelser faller mellan stolarna med anledning av kunskapsbrist eller att det inte finns tydliga rutiner på en arbetsplats."

Detta citat symboliserar hela denna utbildning för mig. Och blir en hjälp för mig när jag skall sprida denna information på min arbetsplats (skola)

Inget

Ny kunskap att även man är offer samt personer inom hbtq.

Hade önskat mer könsneutral syn på hedersproblematik.

Inget kändes direkt som en ögonöppnare men alltid bra med upprepning

Bra att ha med sig pojke/ man perspektivet

Bra att killarna togs upp och att de också tvingas göra saker de inte vill.

Att även pojkar/män utsätts var för mig en viktig påminnelse.

Genom att vara allmänt intresserad men ej insatt så har jag en normal grundkunskap.

Psykologi och trygga relationer, socialutveckling är intressant för mej.

Att fördjupa eller söka mer information genom era länkar gör det lätt att få kunskap om det man fundera på.

Det mesta då jag ej mött så många utöver klasskamrat i gymnasiet.

20 (36)

Forslag på förbättringar:

Längre inspelade avsnitt.

Jag tror att vi i samhället i stort har mycket att utveckla när det kommer till detta kunskapsområde. Efter att ha arbetat på gymnasienivå både på en medelstor ort, på en mindre ort och i Stockholm och nu arbetar jag på en lågstadieskola på en mindre ort kan se stora skillnader i kunskap gällande hedersrelaterat våld.

Samma som föregående.

utveckla vad heder är, läggs efter barn på flykt, heder finns även i svenskfödda familjer och i bostadsområden där barn och unga blir utsatta trots att föräldrama inte står för hederskontexten, socioekonomisk situation och boendesegregation kan påverka barnens situation,

Delrapport - uppdrag om att stärka ens kompetens om hedersrelaterat våld och förtryck (S2018/03927/JÄM)

Sammanfattning

Den 28 juni 2018 gav regeringen Linköpings universitet/Barnafrid, i uppdrag att stärka Barnahusens kompetens om hedersrelaterat våld och förtryck. Inom ramen för uppdraget ska Linköpings universitet även samla in och sprida erfarenheter från Barnahusverksamheternas utredningsarbete. Detta i syfte att säkerställa kvaliteten och ett likvärdigt bemötande av flickor och pojkar som är utsatta för hedersrelaterad brottlighet.

I uppdraget ska synpunkter inhämtas från Länsstyrelsen i Östergötlands län, Jämställdhetsmyndigheten, Barnombudsmannen, Socialstyrelsen, Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten och Rättsmedicinalverket.

Under perioden 8/2018 - 4/2019 har samtliga 32 Barnahus besökts och vi har samlat in material kring aktuellt kunskapsläge och utredningsförfarande av fall där hedersbrottlighet misstänks. Det har återkommande lyfts att Barnahusen möter få ärenden med barn som är utsatta för brott inom ramen för en hederskultur, samt att dessa ärenden generellt upplevs som komplicerade. Det framkom också att den tillgång till konsultation som erbjuds av bland andra Länsstyrelsen i Östergötland och resurscentrum ORIGO är viktig och uppskattas. Barnahusens personal anger att de behöver lära sig att uppmärksamma signaler kring heder samt att de har behov av att få praktiska verktyg som stöd för utredningsarbetet. Det beskrevs också att det finns ett utbildningsbehov bland personal i skolor och på BVC för att öka benägenheten för en socialtjänstanmälan vid misstänkta fall av hedersrelaterat våld.

En delredovisning ska lämnas till regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 30 april 2019, vilket härmed sker i denna rapport.

På Barnafrids vägnar i Linköping den 30 april 2019

Linda Jonsson, PhD
Universitetslektor

Laura Korhonen, prof.
Tf. centrumchef

Innehåll

Sammanfattning.....	2
1 Uppdraget	5
1.1 Uppdraget	5
1.2 Motivering till uppdraget.....	5
2 Bakgrund till uppdraget.....	6
2.1 Hedersrelaterat våld och förtryck	6
2.1.1 Definition	6
2.1.2 Fenomenet hedersvåld och förtryck.....	6
2.2 Hedersrelaterad brottslighet.....	7
2.2.1 Könstympning	8
2.2.2 Barnäktenskap	8
2.2.3 Tvångsäktenskap.....	9
2.2.4 Andra brottsrubriceringar i hedersärenden.....	9
2.2.5 Utredning av hedersrelaterad brottslighet i Barnahuset	10
2.2.6 Förebyggande insatser och myndighetssamverkan	11
3 Projektplan	12
3.1 Insamling av underlag samt omvärdsbevakning	12
3.2 Sammanställning och analys av det insamlade materialet.....	12
3.3 Planering av utbildningsinsatser	13
3.4 Genomförandet av utbildningsinsatser	13
4 Genomförda aktiviteter i projektet	14
4.1 Intervjuer med personal på Barnahuset	14
4.1.1 Besök på samtliga 32 Barnahus i Sverige.....	14
4.1.2 Sammanställning och analys av det insamlade materialet	15
4.1.3 Resultat	15
4.2 Samverkan och samordning	18
5 Plan för utbildningsinsatser för Barnahusverksamheter.....	19
5.1 Grundläggande professionsöverskridande utbildning	19
5.2 Fördjupande professionsspecifik utbildning	20
5.3 Sammanhållen utbildning för hela Barnahuskedjan via samordnare	20
5.4 Webbutbildning	20
5.5 Kommunikation	21
5.6 Tidplan.....	21
6 Organisation kring uppdraget	22
6.1 Barnafrid.....	22
6.1.1 Involverade	22
6.1.2 Ansvarsfördelning.....	22

6.2	Extern referensgrupp.....	23
7	Budget.....	24
8	Referenser.....	25
9	Appendix.....	27
	Appendix 1: Datum för Barnahusbesöken.....	28
	Appendix 2: Intervjuguide heder	29

1 Uppdraget

1.1 Uppdraget

Den 28 juni 2018 gav regeringen Linköpings universitet/Barnafrid, i uppdrag att stärka Barnahusens kompetens om hedersrelaterat våld och förtryck och dess olika uttrycksformer barnnåtkenskap, tvångsäktenskap och könsstämpning. Inom ramen för uppdraget ska Linköpings universitet även samla in och sprida erfarenheter från Barnahusverksamheternas utredningsarbete av hedersrelaterad brottslighet. Detta uppdrag kompletterar redan slutredovisad utvärdering av Barnahusverksamheterna i Sverige (2018/00212/FST).

I uppdraget ska synpunkter inhämtas från Länsstyrelsen i Östergötlands län, Jämställdhetsmyndigheten, Barnombudsmannen, Socialstyrelsen, Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten och Rättsmedicinalverket. Uppdraget ska redovisas i en slutrapport till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 17 maj 2020. En delredovisning ska lämnas till regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 30 april 2019.

1.2 Motivering till uppdraget

Regeringens jämställdhetspolitik bygger på det övergripande målet att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sitt eget liv. Utifrån detta arbetar regeringen efter sex delmål, varav ett är att mäns våld mot kvinnor ska upphöra och att kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

I november 2016 presenterade regeringen den jämställdhetspolitiska skrivelsen "Makt, mål och myndigheter – feministisk politik för en jämställd framtid" (skr 2016/17:10) samt en tioårig strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Genom en långsiktig strategi lade regeringen grunden till ett mer samordnat arbete mot mäns våld mot kvinnor. Strategin inkluderar hedersrelaterat våld och förtryck.

Ett ytterligare steg från regeringens sida avseende delmålet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra kom i juni 2018, då regeringen beslutade om en nationell handlingsplan mot könsstämpning av flickor och kvinnor. Syftet med handlingsplanen är att förebygga och motverka könsstämpning samt förbättra stödet till redan utsatta. Handlingsplanen innehåller såväl nya som sedan tidigare beslutade uppdrag till olika myndigheter. Uppdragen ska sammantaga nå alla grupper i samhället. Barnafriids uppdrag som är riktat mot just Barnahusen i landet, är ett av de nya uppdrag som presenteras i handlingsplanen.

2 Bakgrund till uppdraget

2.1 Hedersrelaterat våld och förtryck

2.1.1 Definition

Begreppet hedersrelaterat våld och förtryck är omdebatterat och har definierats på olika sätt beroende på sammanhang och vetenskapliga traditioner. FN:s CEDAW (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women) och Barnsrättskonventionen definierar hedersvåld som "Crimes committed in the name of so-called honour are acts of violence that are disproportionately, though not exclusively, committed against girls and women, because family members consider that certain suspected, perceived or actual behaviour will bring dishonour to the family or community." (FN, Joint general recommendation/general comment No. 31 of the Committee on the Elimination of Discrimination against Women and No. 18 of the Committee on the Rights of the Child on harmful practices, 2014).

2.1.2 Fenomenet hedersvåld och förtryck

Hedersvåld och förtryck kan också betraktas på andra sätt än de som står i FN:s definition enligt ovan (Nationell strategi för insatser mot mäns våld mot kvinnor, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck, 2015). Främst är det utifrån perspektiv där heder och hedersrelaterat våld tolkas utifrån kulturella och värderingsmässiga skillnader och hedersideologi. Flertalet studier sätter ljus på könsperspektivet och betraktar hedersvåld som en form av könsrelaterat våld, som främst gäller mäns våld mot kvinnor. Utifrån ett intersektionellt perspektiv integreras olika synvinklar såsom kön, religion, ras och etnicitet i analysen av våldet (Brah o Phoenix, 2004). Även faktorer som exempelvis förändrad samhällsstatus efter migration, förändringar i familjerelationer, samt traumatiska händelser före, under och efter flytten från hemlandet har studerats inom ramen för hedersvåld och förtryck (Keskinen 2014).

Centralt gällande hedersrelaterat våld och förtryck är betydelsen av begreppet heder och hur det uppfattas. Heder kan vara ett skiftande begrepp som definieras utifrån personens bakgrund, kön, ålder och familjens värdegrund. När det gäller hedersrelaterat våld och förtryck är kontrollen av flickors och kvinnors sexualitet central och starkt knuten till kollektivet. Heder utgör ett styrsystem som kontrollerar enskilda personers beteende och val, och är någonting som diskuteras och övervägs i familjer, släkt och klaner kollektivt. Det som utmärker hedersfenomenet är kopplingen till familjens, släktens och klanens heder. Också enskilda personers anseende, oftast relaterat till en flickas heder, oskuld och kyskhed är typiskt. Flickans faktiska eller påstådda beteende som bryter gällande hedersnormer kan leda till förlust av heder i kollektivt, i familjen och i släkten. För att kontrollera att den kollektiva hedern vidhålls genomförs kontrollerande åtgärder,

ofta av släktingar, som berör bland annat socialt umgänge, rörelsefrihet och giftermål. I sin mest extrema form har hederstänkandet resulterat i mord. Detta har uppmärksammats i Sverige sedan 1990-talet genom bland annat ett flertal rättsfall.

Det hedersrelaterade våldets kollektiva karaktär innebär att det kan finnas flera förövare av båda könen. Trots detta rör det sig oftast om mäns våld mot kvinnor och fenomenet delar likheter med andra former av könsbaserat våld, men med skillnaden att det är mer betoning på heder, sexualmoral och kyskhet. Våld förekommer dock också mot pojkar och män, framförallt för dem som avviker från det heteronormativa beteendet. Andra utsatta grupper är ensamkommande barn samt de med olika funktionsnedsättningar (Tjejers rätt i samhället).

Hederstänkandet kan ta sig olika uttryck beroende på sammanhang men är inte kopplat till någon specifik kultur eller religion. Således rör sig hederstänkandet inte enbart om (utomeuropeiska) invandrade familjer i Sverige, utan liknande fenomen finns/har funnits även i nordiska länder, bland annat i olika religiösa kollektiv och vissa minoriteter. Uppfattningar om heder, kön, makt och sexualitet varierar mycket mellan individer och familjer, men även bland dem som tillhör samma etniska, kulturella eller religiösa sammanhang. Det är därför viktigt att synliggörandet av fenomenet inte får stigmatisera vissa grupper (Gill, 2014; Heise, 1998; Roberts, 2014; Bredal, 2014; Korteweg & Yurdakul, 2010). Intressant är dock att en del hedersnormer från ursprungslandet kan kvarstå trots migration till andra kulturer även hos fjärde generationens invandrare (Brandon, Hafez 2008). Det är viktigt att rädslan för stigmatisering aldrig får leda till inskränkning av en individs mänskliga rättigheter eller osynliggöra att hedersrelaterat våld och förtryck existerar.

2.2 Hedersrelaterad brottslighet

Hedersrelaterad brottslighet definieras som ”brott riktade mot någon - ofta en släkting – som, enligt gärningspersonens och övriga släktens uppfattning, riskerar att vanära eller har vanärat gräningspersonenes, släktens eller gruppens heder, i syfte att förhindra att hedern skadas eller förloras, alternativt för att reparera eller återställa den skadade eller förlorade hedern” (Åklagarmyndigheten 2006; Rikspolisstyrelsen 2009). Våld och förtryck kan ta sig olika uttryck bland annat som barnåktenskap, tvångsäktenskap och könsstypning. Det förekommer även annan typ av våld och förtryck såsom olaga hot (t ex mordhot), ärekränkningar samt fysiskt och psykiskt våld.

2.2.1 Könsstypning

Sverige var det första landet som lagstiftade mot könsstypning av flickor och kvinnor (1982:316). Enligt Brottsförebyggande rådets statistik (2019) finns 62 anmälningar gällande könsstypning sedan brottet infördes men enbart två fällande domar (2006) och en dom gällande stämpling till könsstypning (2018).

Trots förbud mot könsstypning förekommer det ändå att flickor och kvinnor bosatta i Sverige förs utomlands och utsätts för könsstypning. Könsstypningen syftar till att kontrollera flickors och kvinnors kroppar och sexualitet och har bland annat att göra med föreställningen att mäns och familjers heder är beroende av kvinnors och flickors sexuella beteende. Det är oftast flickor i åldern 4-14 år som får sina könsorgan borttagna eller skadade.

Könsstypning förekommer på många håll runt om i världen, men mer än hälften av ingreppen sker i Indonesien, Somalia, Etiopien och Egypten. Unicef har uppskattat att mer än 200 miljoner flickor och kvinnor som lever idag har utsatts för någon form av könsstypning. Någon närmare statistik om prevalensen av könsstypning finns tyvärr inte tillgänglig i Sverige idag. Socialstyrelsen (2012) uppskattade år 2012 att det då fanns närmare 38 000 flickor och kvinnor i Sverige som kunde ha varit utsatta för någon typ av könsstypning. Av dessa uppskattades omkring 7 000 flickor vara under 18 år. Socialstyrelsens uppskattning har några år på nacken och sannolikt har situationen i Sverige förändrats. Detta bland annat på grund av en kraftigt ökad invandring, inte minst från områden där könsstypning praktiseras, vilket gör att antalet nu sannolikt är ännu högre. Socialstyrelsen (2012) uppskattade också att cirka 19 000 flickor ingick i en riskpopulation då vårdnadshavarna hade en positiv attityd eller var ambivalenta till könsstypning även efter migrationen till Sverige.

2.2.2 Barnäktenskap

Det är inte tillåtet för barn under 18 år att *ingå äktenskap i Sverige*, 2 kap 1 § Äktenskapsbalken. Möjligheten till dispens togs bort i lagstiftningen 2014. Från och med januari 2019 gäller ytterligare skärpt lagstiftning som innebär att det finns förbud mot att erkänna utländska barnäktenskap (Riksdagsbeslut 2018-11-21). Förbudet gäller oavsett vilken anknytning personerna har till Sverige när äktenskapet ingicks, eller hur gamla de är när frågan prövas av en myndighet. Om minst en av personerna fortfarande är ett barn vid prövningen ska det aldrig gå att göra undantag från förbudet.

Det finns idag fyra fällande domar från 2014 och framåt gällande barnäktenskap/tvångsäktenskap.

2.2.3 Tvångsäktenskap

Äktenskapstvång/Vilseledande till tvångsäktenskapsresa finns i Brottsbalken sedan 2014. Under åren 2015-2017 gjordes 234 polisanmälningar och det finns sedan 2014 fyra fällande domar.

2.2.4 Andra brottsrubriceringar i hedersärenden

Hedersrelaterat våld och förtryck kan yttra sig som sedvanliga former av våld. Samtliga av dessa brott finns i Brottsbalkens 4 kap i enlighet med nedanstående:

Ofredande: Till exempel att oupphörligen förföljas, bevakas, "förhöras", få telefoner kontrollerade, tvingas utstå upprepade kränkningar och tillmälen, uppmanas att ta sitt liv.

Olaga frihetsberövande: Ett brott som innebär att någon för bort, spärrar in eller på annat sätt berövar en annan person friheten.

Olaga tvång: Ett brott som innebär att någon genom misshandel eller hot tvingar en person att handla på visst sätt (eller låta bli att handla). Genom våld, hot om misshandel eller genom dödshot tvingas personen att stanna inne på sitt rum eller vara kvar i hemmet. Livsutrymmet begränsas och bestämmanderätten över sin egen person tas ifrån en på olika sätt, genom våld, hot om våld eller i värsta fall dödshot. Det kan handla om att en flicka som inte tillåtits ha en pojkvän, inte får umgås med vem hon vill eller inte får bestämma över sitt eget utseende.

Olaga hot: Hoten kan handla om att döda/skada någon eller hot om att föra någon ur landet. Hoten kan uttalas direkt eller vara underförstådda. De kräver även kunskap om symbolik (till exempel så innebär en röd ros ett hot om att personen ska dö i vissa kretsar).

Brytande av telehemlighet: Om en person kontrollerar en annans mobiltelefon eller tar del av ännu ej öppnade meddelanden.

Intrång i förvar: Att till exempel regelmässigt öppna all post adresserad till någon annan i syfte att kontrollera vem de har kontakt med.

Misshandel: Ett brott som innebär att någon avsiktligt tillfogar en annan person kroppsskada, sjukdom eller smärta. Som misshandel räknas också att försätta någon i vanmakt eller liknande tillstånd.

2.2.5 Utredning av hedersrelaterad brottslighet i Barnahuset

Barnahuset är ett forum där Polis- och Åklagarmyndighet, hälso- och sjukvården, socialtjänsten samt Rättsmedicinalverket samverkar för att utreda brott mot barn. De ger också stöd, samt vid behov, omedelbara kris- och behandlingsinsatser. Ett Barnahuset kan beskrivas som ett hus med fyra rum som alla rymmer en verksamhet (Barnahusetvärderingen 2019):

1. Brottutredning
2. Samverkan/skydd
3. Fysisk hälsa
4. Psykisk hälsa

Utredning av hedersrelaterad brottslighet ingår i Barnahusets uppgifter i enlighet med nationella riktlinjer (Rikspolisstyrelsen, 2009):

Nationella riktlinjer 4.2, Målgrupp: Målgrupp för samverkan är barn som misstänks vara utsatta för

- misshandel och andra våldsbrott enligt 3 kap. brottsbalken (brott mot liv och hälsa)
- olaga frihetsberövande, grov fridskränkning, människohandel, olaga tvång, olaga hot, ofredanden och andra brott enligt 4 kap. brottsbalken (brott mot frihet och frid), och där utredningar kring barnet inleds parallellt av sociala myndigheter samt av åklagare och polis.
- våldtäkt mot barn, sexuellt övergrepp mot barn, sexuellt tvång, våldtäkt, köp av sexuell handling av barn och övriga brott enligt 6 kap. brottsbalken (sexualbrott),
- kvinnlig könsstympning enligt lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor.

I målgruppen ingår även barn som lever med våld i familjen (vittne till våld, direkt eller indirekt).

De angivna brottstyperna inkluderar brott med hedersmotiv.

Där det bedöms lämpligt bör samverkan även omfatta barn som är förövare av sexualbrott.

Trots de tydliga nationella riktlinjerna från Rikspolisstyrelsen rapporterar en del av Barnahuset i landet att hedersrelaterat våld står utanför deras verksamhet (Barnafrid, 2019).

2.2.6 Förebyggande insatser och myndighetssamverkan

Sverige har en nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor inklusive hedersrelaterat våld och förtryck (SOU 2015:55). Flera kommuner har också sin egen handlingsplan. Den nationella strategin lyfter fram vikten av tidiga våldsförebyggande insatser. Precis som för alla typer av våld i nära relationer, förutsätter ett bra förebyggande arbete åtgärder på många olika plan: struktur (t ex lagstiftning), gruppnivå (t ex attityder) och individnivå (t ex förändringar i förövarnas tänkande och förstärkning av offrets ställning). Likaså ska samhällets insatser, för dem som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck, vara likvärdiga och av god kvalitet. Dessutom ska tillgången till skydd, stöd och behandling öka. Även förövarna ska omfattas av individuellt anpassade stödinsatser. Den nationella strategin ger också förslag på hur myndighetssamverkan kan effektiviseras och utvecklas.

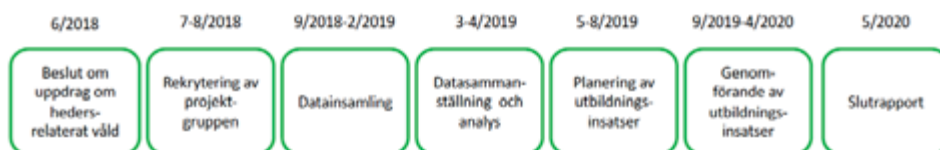
Länsstyrelsen i Östergötland har sedan år 2005 haft i uppdrag från regeringen att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck (www.hedersfortryck.se) men det finns också flera andra aktörer såsom exempelvis resurscentrum Origo (www.origostockholm.se) och Tjejers rätt i samhället (TRIS; www.tris.se) som arbetar aktivt mot hedersrelaterat våld och förtryck.

3 Projektplan

Projektplanen består enligt nedan av fyra delar:

- Insamling av underlag samt omvärldsbevakning
- Sammanställning och analys av det insamlade materialet
- Planering av utbildningsinsatser
- Genomförande av utbildningsinsatser.

Figur 1: Projektplan

3.1 Insamling av underlag samt omvärldsbevakning

Steg 1 i projektplanen är att samla in underlag från Barnhusen via besök på samtliga 32 Barnahus i landet under perioden 18 september 2018 - 13 februari 2019 (appendix 1). Datainsamlingen syftar till att inventera dels hur Barnhusen arbetar när ärenden kopplade till heder aktualiseras, dels vad representanterna för Barnhusen eventuellt upplever saknas för att arbetet ska kunna utföras verkningsfullt.

I detta första steg, men även kontinuerligt under projektets gång, ingår vidare att *omvärldsbevaka* området hedersrelaterat våld och förtryck och dess olika uttrycksformer barnåktenskap, tvångsäktenskap och könsstämpning. Detta innefattar bland annat lagstiftning, praxis, forskning, att kartlägga vilka personer och aktörer som bär på god kunskap inom området, samt vilka övriga samhällsaktörer som genomför parallella arbeten och uppdrag inom området hedersrelaterat våld och förtryck. Vidare ingår i omvärldsbevakningen att föra dialog och samverka med andra aktörer som verkar inom samma område.

3.2 Sammanställning och analys av det insamlade materialet

Steg 2 i projektet är att sammanställa och analysera det underlag (minnesanteckningar från intervjuer, manualer och informationsmaterial) som inhämtats vid besöken. Syftet med analysen är att identifiera vilken kompetens som behöver stärkas på Barnhusen för att arbetet med hedersrelaterade ärenden ska

kunna genomföras på ett kvalitativt sätt och därigenom leda till effektivare brottsbekämpning. I analysen ingår, såsom uppdraget är formulerat, att identifiera vilka erfarenheter från Barnahusverksamheternas utredningsarbete av hedersrelaterad brottslighet som det finns skäl att sprida. Barnafrid har för avsikt att identifiera och sprida goda exempel, då det sannolikt ger den bästa effekten utifrån målsättningen effektivare brottsbekämpning. Arbetet med att sammanställa och analysera underlaget kommer att ske efter att Barnahusbesöken har slutförts.

3.3 Planering av utbildningsinsatser

Steg 3 i projektet är att planera för vilken/vilka utbildningsinsatser som ska genomföras.

I planeringen ingår att klargöra dels vilken/vilka typer av utbildningsinsatser som på ett adekvat sätt möter de behov av kompetensutveckling som analysen har visat att Barnahuset har. Dels ingår att planera för vilka aktörer som ska hålla i utbildning. Det kan bli fråga om såväl Barnafrid som andra personer och aktörer.

I planeringen ingår vidare att fastställa hur erfarenheterna från Barnahusverksamheternas utredningsarbete ska spridas.

3.4 Genomförandet av utbildningsinsatser

Steg 4 i projektet är att genomföra utbildningsinsatser om hedersrelaterat våld och förtryck och dess olika uttrycksformer barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning för landets Barnahusverksamheter.

4 Genomförda aktiviteter i projektet

4.1 Intervjuer med personal på Barnahuset

Såsom uppdraget förstås utifrån dess formulering och sammanhang i regeringens handlingsplan, var målsättningen med uppdraget att nå en *effektiva* brottsbekämpning av hedersrelaterad brottslighet. Av de professioner som verkar inom ramen för Barnahussamverkan, är polis och åklagare de samverkansparter som tydligast arbetar med lagföring. Dock har samtliga samverkansparter, det vill säga alla fyra rummen i ett Barnahus, en viktig roll i arbetet med att förbättra brottsbekämpningen av hedersrelaterade brott. För att ärendena i fråga ska nå polis och åklagare behöver socialtjänst, barnmedicin och barnpsykiatri uppmärksamma, samla in underlag och polisanmäla vid misstanke om hedersrelaterad brottslighet. Detta kräver i sin tur kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck, vilka signaler man som yrkesverksam ska vara uppmärksam på i kontakten med barn, samt hur och under vilka omständigheter frågor om erfarenheter om våld och förtryck ställs. Samtliga samverkansparter arbete är därför viktigt och av intresse för det uppdrag som Barnafriid har fått. Därför bestämdes att personal på samtliga Barnahus skulle intervjuas för att undersöka hur de arbetade i fall där det finns hedersrelaterad problematik.

4.1.1 Besök på samtliga 32 Barnahus i Sverige

Arbetsgruppen bestod av Hanna Kindén och Anneli Larsson som också arbetade med den redan slutrapporterade Barnahusutvärderingen (S2018/00212/FST). Samtliga 32 Barnahus besöktes under perioden 18 september 2018 - 13 februari 2019 (appendix 2).

Varje Barnahus besöktes under en heldag. Personalen intervjuades gällande den nationella utvärderingen av Sveriges Barnahus, varefter de intervjuades separat om hedersrelaterat våld och förtryck. Intervjuerna hade formen av en gruppintervju där samordnare (eller motsvarande) och representanter från olika samverkansparter (Polis- och Åklagarmyndigheten, socialtjänsten, sjuk- och hälsovården, Rättsmedicinalverket) deltog. I genomsnitt intervjuades 9,3 personer/Barnahus (min 3, max 15). Totalt deltog 298 personer i intervjuer.

Samverkansparter vid Barnahuset intervjuades dels med hjälp av en semistrukturerad intervjuguide (appendix 2) och dels enligt nedanstående frågor. Intervjuerna syftade till att inventera dels hur Barnahuset arbetar när ärenden kopplade till heder aktualiseras, dels vad representanterna för Barnahuset eventuellt upplever saknas för att utredningsarbetet ska kunna utföras verkningsfullt. Intentionen var även att samtalen gällande arbetet med

hedersrelaterat våld och förtryck så långt det var möjligt skulle ske utifrån konkreta ärenden.

Frågor som ställdes:

- Hur identifierar och utreder Barnahuset ärenden kopplade till hedersrelaterat våld och förtryck?
- Skiljer sig arbetet med heder från ärenden där koppling till heder saknas och i så fall hur?
- Vilken kompetens för denna typ av ärenden finns och vilken upplever ni saknas?
- Sker dialog med andra aktörer för att till exempel inhämta kunskap och stöd?
- Finns det rutiner/metodstöd och är de i så fall implementerade i verksamheten?

Gruppintervjuerna ljudinspelades och minnesanteckningar fördes löpande under intervjuerna. Minnesanteckningarna var inte en ordagrann återgivning av vad som sades, utan sammanfattade det som framkom under intervjuerna.

Barnahuset ombads även lämna in skriftlig dokumentation som avtal, uppsatser, rapporter, informationsmaterial och hemsidor.

4.1.2 Sammanställning och analys av det insamlade materialet

Minnesanteckningarna och ljudfilerna låg till grund för analysarbetet. De analyserades tematiskt utifrån befintliga nationella riktlinjer och kriterier. Av inhämtad skriftlig dokumentation har främst samverkansavtalen analyserats.

Syftet med analysen var att identifiera vilken kompetens som behöver stärkas på Barnahuset för att arbetet med hedersrelaterade ärenden ska kunna genomföras på ett kvalitativt sätt och därigenom leda till effektivare brottsbekämpning. I analysen ingick att identifiera vilka erfarenheter från Barnahusverksamheternas utredningsarbete av hedersrelaterad brottslighet som det finns skäl att sprida.

4.1.3 Resultat

ERFARENHETER FRÅN BARNAHUSVERKSAMHETERNAS UTREDNINGARBETE AV HEDERSRELATERAD BROTTSLIGHET

Under besöken på Barnahuset visades ett stort engagemang när det gäller att arbeta mot hedersrelaterat våld och förtryck. Ett återkommande tema var att Barnahuset möter få ärenden med barn som är utsatta för brott inom ramen för en

hederskultur - "de hamnar inte här". I Barnahusetvärderingen kom det också fram att vissa hedersbrott saknas som målgrupp i gällande samverkans avtal.

Personalen som Barnafriids utredare intervjuade gav även uttryck för att de upplever arbetet med hedersärenden som väldigt svåra. Man måste arbeta på ett annat sätt än det man är van vid. Det beskrevs också att det är svårt att skydda de barn och ungdomar som utsätts för hedersförtryck. Likaså är det svårt att utreda och lagföra brotten. Det finns dock bra tillgång till konsultation bland annat via Länsstyrelsen i Östergötland samt ORIGO i Stockholmsområdet. Även internationellt stöd finns att tillgå. Generellt upplevs nuvarande konsultationssystem som välfungerande.

KOMPETENS SOM BEHÖVER STÄRKAS PÅ BARNAHUSEN

Samtliga professioner som arbetar på Barnahuset lyfter att de behöver kompetensutveckling kring heder för att

- lära sig uppmärksamma signaler kring hedersrelaterad problematik
- få verktyg för hur de ska fråga barn om hedersrelaterat våld och förtryck

lära sig hur de ska arbeta rent praktiskt när de misstänker att ett barn de möter är utsatt för hedersförtryck.

Intervjuade medarbetare beskrev att ett generellt problem är att hedersärenden inte polisanmäls, vilket leder till att Barnahuset inte får vetskap om fallen. Så länge inga fall anmäls är det omöjlighet att utreda, pröva och skapa en praxis gällande handläggning, vilket är Barnahuspersonalens främsta behov och önskemål.

Åklagarna såväl som alla andra professioner behöver lära sig mer om hedersrelaterat våld och då handlar det inte bara om, som en del åklagare har lyft, att de behöver få fler ärenden att driva. Det framkom i intervjuerna att åklagarna ibland har svårt att se till exempel en specifik misshandel, olaga tvång eller olaga hot som en del av ett mönster i en hederskontext.

Vidare framkom att det behövs en högre kompetens hos flera av de samverkansparter som inte har i sitt grunduppdrag att arbeta med lagföring. Främst handlar det om kunskapsbehov kring vad som faktiskt är olagligt inom ramen för heder. Tvång, hot, våld och så vidare är till exempel olagligt oavsett om det sker inom ramen för heder eller inte, men det kan behöva sättas in i en hederskontext för att kunna stötta och skydda barnet. Könssympning och äktenskapstvång är olagligt redan i förstadierna försök, förberedelse och stämpling, dvs det behöver inte vara fråga om fullbordade sympningar och äktenskap eller motsvarande för att det ska vara olagligt. Om man i sin profession möter barn utan att veta vad som är olagligt, finns risken att ärendet inte blir föremål för lagföring.

Barnahuspersonalen berättar också att barnrättsperspektivet måste lyftas fram. Idag lägger man ansvaret på barnet att "driva utredningar". Professionella vågar inte se intressekonflikter - vad det egentligen handlar om. När barnet åtnjuter sina rättigheter riskerar de att bestraffas. För att barnets röst inte ska stå ensamt kan till exempel socialsekreterare i större utsträckning höras inom ramen för brottsutredningar. Polisens förhållningssätt gör många gånger ett bra jobb när de frågar barn om heder, men skolan behöver engageras i det förebyggande arbetet.

Figur 2: Sammanfattning av utbildnings- och utvecklingsbehov

- Hur närma man sig frågorna som möjliggör ett berättande?
- Vad ska man vara vaksam på?
- Hur upptäcka?
- Vad ska man fråga?
- Vad gör jag nu (när jag vet)?

- Anmälningsbenägenheten
- Kunskap om vad som är brottsligt och olagligt
- Lokala förutsättningar ser olika ut, samt att det skiljer sig åt hur man använder stödfunktioner
- Polis/åklagare fastnar i sin ursprungliga brottsrubricering - det blir övermäktigt för barnen med långa förhör
- Åklagarna vill få upp fler ärenden för prövning
- Rädd att framstå som främlingsfientlig

ANDRA FÖRSLAG PÅ FÖRBÄTTRINGAR

Flera intervjuade efterfrågar ett mera aktivt förhållningssätt och ökad kompetens bland alla som träffar barn (bl a i skolan, BVC, BUP samt Migrationsverket) för att kunna känna igen hedersrelaterat våld samt att våga anmäla misstänkta fall till polisen och socialtjänsten. Detta är viktigt för att en aktualisering på Barnahus ska kunna ske överhuvudtaget. Det lyftes även att polis och tull på flygplatser behöver utbildas i våld och brottslighet kopplat till heder, för att kunna stoppa barnen som tvingas resa ut ur landet.

Vikten av preventivt arbetet hos exempelvis elevhälsan och BVC lyftes också fram samt att uppsökande arbetsformer måste utvecklas som står för kunskapsspridning samt för att öka mottagligheten för samhälleliga insatser.

Från personalen på barnhusen efterfrågas riktlinjer och manualer som praktiskt stöd i arbetet. De önskar också tydligare och mera central styrning av barnhusen inklusive kontinuerlig uppföljning.

4.2 Samverkan och samordning

Enligt uppdraget från regeringen ska Barnafrid inhämta synpunkter i sitt arbete från olika myndigheter, namngivna i uppdraget. I december 2018 genomfördes ett möte med det nationella kompetensteamet om hedersrelaterat våld och förtryck vid Länsstyrelsen i Östergötland. Dessutom har kontakt med bland andra AMEL-mottagningen initierats. Barnhusen framhåller också vikten av att samverka även med skolan utöver de i uppdraget namngivna myndigheterna.

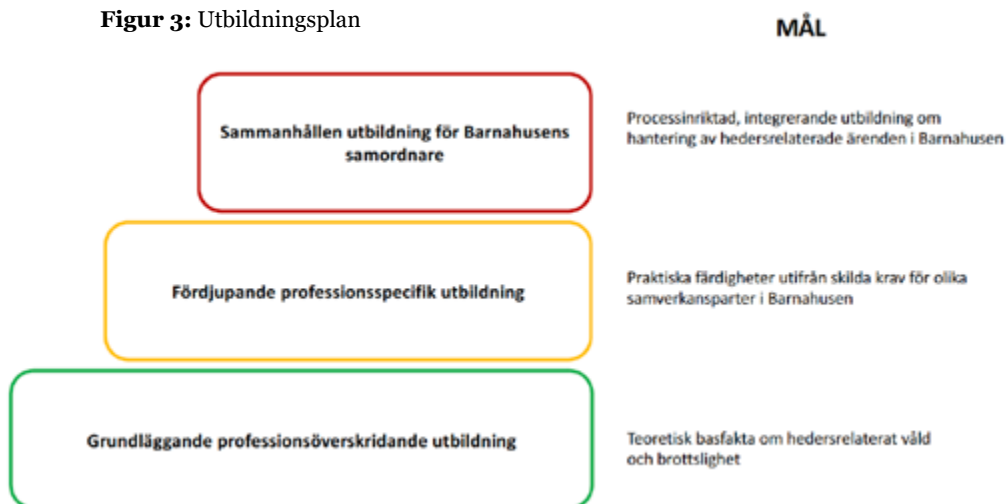
Fortsatt samarbete kommer att bedrivas tillsammans med de i uppdraget nämnda myndigheterna, samt andra aktörer på området.

5 Plan för utbildningsinsatser för Barnahusverksamheter

Barnafriid ska utifrån regeringsuppdraget genomföra utbildningsinsatser om hedersrelaterat våld och förtryck och dess olika uttrycksformer barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstypning för landets Barnahusverksamheter. Efter att samtliga Barnahusbesök nu är genomförda, är den preliminära planen att sätta ihop ett utbildningspaket i tre delar. Förslaget är ännu inte förankrat i dialog med någon extern aktör.

Det finns mycket att diskutera utifrån förslaget som till exempel vilken roll samordnarna ska ha i utbildningen. Ska de administrera utbildningstillfällena i samarbete med Barnafriid, eller ska de snarare vara bärare av utbildningen i den bemärkelsen att Barnafriid (med hjälp av de externa aktörer som är knutna till uppdraget) regionvis utbildar samordnarna, som sedan i sin tur får utbildar personalen på sina respektive Barnahus?

Figur 3: Utbildningsplan

5.1 Grundläggande professionsöverskridande utbildning

Del 1 vänder sig till samtliga professioner som arbetar på Barnahusen. Utbildningen är teoretisk och syftar till att ge basfakta om våld och brottslighet som kopplar till heder. Olika teman kan till exempel handla om vad heder är, synen på stat i jämförelse med klan och så vidare. Den grundläggande professionsöverskridande

utbildningen kan tillämpas på all personal som inte tidigare fått någon utbildning på området, till exempel nyanställda.

5.2 Fördjupande professionsspecifik utbildning

Del 2 är en fördjupning riktad till respektive profession som tillhör hälso- och sjukvården, socialtjänsten, Polis- och Åklagarmyndigheten samt Rättsmedicinalverket. Utbildningen är tänkt att vara en så praktisk vägledning som möjligt i hur professionen i fråga ska arbeta när de möter ett barn som misstänks vara utsatt för brott inom ramen för heder. En fördjupning hålls sedan av sakkunniga från respektive profession som finns representerad på ett Barnahus. För att nå fram och få legitimitet är det viktigt att denna person har dubbel sakkunskap; både gällande heder och det egna uppdraget.

5.3 Sammanhållen utbildning för hela Barnahuskedjan via samordnare

Del 3 är gemensam för samtliga professioner och knyts säcken ihop genom att hela kedjan för ett ärende på ett Barnahus åskådliggörs. Det ska alltså vara en kortversion av innehållet i den fördjupande professionsspecifika utbildningen. Syftet är att alla professioner ska få en förståelse för att de är en länk i en kedja där alla är beroende av varandras hantering och av samverkan för att ärendet ska falla väl ut.

Den preliminära planen är att Barnafrid riktar utbildningen till Barnahusens samordnare, som sedan får ansvaret för att sprida kunskapen vidare till samverkansparterna på respektive Barnahus. Barnahusen är grupperade i regionala nätverk, så tanken är att samla samordnarna regionvis. Samordnarna är ofta den mest beständiga professionen på ett Barnahus, medan det hos vissa samverkansparter råder stor personalomsättning. Vidare är samordnarna de som har en bra helhetsbild över alla professionernas uppdrag och del i kedjan. Båda dessa faktorer talar för att använda samordnarna som nyckelpersoner i utbildningen.

5.4 Webbutbildning

Barnafrid har fått ett uppdrag av regeringen att utarbeta och genomföra ett kompetensutvecklingsprogram i traumavård, Trauma på kartan, för berörd personal inom första linjens vård för barn och unga med psykisk ohälsa, och den specialiserade psykiatrin för barn och unga. Inom ramen för detta uppdrag kommer en webbkurs att tas fram. Syftet är att skapa en pedagogisk och lättillgänglig plattform som fungerar som ett effektivt och kunskapsintensivt

utbildningsalternativ med målet att yrkesverksamma som möter utsatta barn besitter relevant kunskap, som ser likadan ut hos alla yrkesgrupper över hela landet.

Barnafrid har under våren 2019 fått extrafinansiering för att utveckla en separat webbmodul om våld och brottlighet som kopplar till heder, som ska ingå i den ovan beskrivna webbkursen. Projektet har inletts med en konceptfas med definition av målgrupper, produktion av en övergripande effektkartläggning, kartläggning av tekniska krav och förutsättningar, samt en utvecklad skissprototyp.

För behovsinventering används data som har samlats in från Barnahuset. Innehållet utgår från ett användarperspektiv och ska koppla till användarens erfarenhet och praktiska vardag. Målgruppen ska kunna tillgodogöra sig materialet i delar och i ett aktivt format med olika typer av fördjupningar beroende på erfarenheter och roll. Efter avslutad utbildning ska innehållet gå att ta del av, och fungera som ett referensbibliotek och behöver därmed uppdateras löpande.

5.5 Kommunikation

Barnafrids webbplats riktar sig till yrkesverksamma som i sitt arbete möter barn och unga som utsatts våld och andra övergrepp, men även till yrkesverksamma vid till exempel myndigheter. All information och pågående verksamhet inom ramen för detta uppdrag kommer löpande att presenteras på www.barnafrid.se.

Information om utbildningsinsatser och webbutbildningsmodul kommer även att spridas via myndighetsnätverk samt Barnahusnätverket som har möten två gånger per år. Dessa möten organiseras av Barnafrid.

5.6 Tidplan

Planering av utbildningsinsatser kommer att starta i maj 2019. Utbildningsdagar planeras till hösten och vintern 2019-2020 i samarbete med andra aktörer på området. Webbkursmodulen kommer att byggas upp parallellt med andra utbildningsinsatser för projektet Trauma på Kartan.

6 Organisation kring uppdraget

6.1 Barnafrid

6.1.1 Involverade

Arbetsgrupp:

Projektledare Hanna Kindén ersattes av Linda Jonsson i april 2019.

Utredare Anneli Larsson (ersätts i juni 2019 av Sandra Skoog).

Intern referensgrupp:

Björn Tingberg, Moa Mannheimer, Linda Jonsson (ersätts i juni 2019 av Laura Korhonen) och Åsa Landberg.

Budgetansvar:

Moa Mannheimer/Laura Korhonen, centrumchef vid Barnafrid

Kommunikation och press:

Maria Hökbåghe, kommunikatör

6.1.2 Ansvarsfördelning

Arbetsgruppen ansvarar för att planera och genomföra besöken till Barnahuset, samt för att inhämta och sammanställa underlaget. Den ansvarar vidare för att analysera underlaget och utifrån analysen föreslå relevanta nyckel- och samverkanspersoner samt utbildningsinsatser. Arbetsgruppen ansvarar även för kontinuerlig omvärldsbevakning av området hedersrelaterat våld och förtryck. Arbetsgruppen ska också initiera regelbundna avstämningar med den interna referensgruppen för att föredra och ta in synpunkter som gäller projektets utveckling.

Den interna referensgruppen ansvarar för att vara arbetsgruppen behjälplig med omvärldsbevakning samt med att identifiera relevanta nyckel- och samverkansparter. Den ansvarar även för att bistå arbetsgruppen med korrekturläsning av den dokumentation som sker löpande i projektet, samt med att ge synpunkter på arbetsgruppens analyser och föreslagna utbildningsinsatser.

6.2 Extern referensgrupp

Enligt uppdraget ska synpunkter inhämtas från Länsstyrelsen i Östergötlands län, Jämställdhetsmyndigheten, Barnombudsmannen, Socialstyrelsen, Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten och Rättsmedicinalverket.

Vid tiden för denna projektplans fastställande är det inte beslutat hur synpunkter från de nämnda myndigheterna ska inhämtas, eller om en extern referensgrupp ska bildas och vilken sammansättning den i så fall ska ha. Beslut gällande detta kommer fattas efter att kontakt tagits med nämnda myndigheter samt efter synpunkter från den interna referensgruppen.

7 Budget

Barnafrid/Linköpings universitet har erhållit 500 000 kronor år 2018 och erhåller 2 400 000 kronor för år 2019. Rekvisition senast 1 december 2019. Medel som inte har utnyttjats ska återbetalas till Kammarkollegiet senast 30 april 2020. Därtill ska vid samma tidpunkt ekonomisk redovisning av använda medel redovisas till Kammarkollegiet.

Ekonomiskt resultat, Linköpings universitet (mnkr)

Löner och arvoden	329 357,79
Resor:	17 577,29
Utrustning:	
Material:	1 544,14
Övriga kostnader:	6 411,98

Påslag

Indirekta kostnader (OH) x %	117 114,07
Lokalkostnader	0,00
Summa	472 005,27
Över/underskott	27 994,73

8 Referenser

Barnafriad, Barnahusutvärdering (2018/00212/FST) 2019

Brandon, James & Hafez, Salam (2008) Crimes of the community. Honour-based violence in the UK. Centre for Social Cohesion, The Cromwell Press.

Brah, Avtar, Phoenix, Ann (2004). Ain't I A Woman? Revisiting Intersectionality. *Journal of International Women's Studies*, 5(3), 75-86.

Brottsförebygganderådet Polisens utredningar av hedersrelaterat våld Rapport 2012:1

https://www.bra.se/download/18.1ff479c3135e8540b2980007166/2012_1_polisen_s_utredningar_av_hedersrelaterat_vald.pdf

Joint general recommendation/general comment No. 31 of the Committee on the Elimination of Discrimination against Women and No. 18 of the Committee on the Rights of the Child on harmful practices, 2014

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?SymbolNo=CEDAW/C/GC/31/CRC/C/GC/18

Korteweg, Anna C., Yurdakul, Gökçe (2010) Religion, Culture and the Politicization of Honour-Related Violence: A Critical Analysis of Media and Policy Debates in Western Europe and North America. United Nations Research Institute for Social Development. Gender and Development Programme Paper Number 12, October 2010.

Makt, mål och myndigheter – feministisk politik för en jämställd framtid” (skr 2016/17:10) <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2016/11/skr.-20161710/>

Nationell strategi för insatser mot mäns våld mot kvinnor, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck, 2015 https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2015/06/sou-2015_55/

NCK, Hedersrelaterat våld och förtryck- kunskaps- och forskningsöversikt, 2010 <http://nck.uu.se/kunskapsbanken/sokresultat-kunskapsbanken/?id=145&librisId=&swepubId=>

Riksdagsbeslut: Förbud mot erkännande av utländska barnäktenskap. Civilutskottets betänkande 2018/19:CU4

Rikspolisstyrelsen (2009). Delredovisning av regeringsuppdrag avseende gemensamma nationella riktlinjer kring barn som misstänks vara utsatta för brott och kriterier för landets Barnahus. Ju2009/08003/KRIM.

Socialstyrelsen, Flickor och kvinnor i Sverige som kan ha varit utsatta för könsstämpning - En uppskattning av antalet , 2015
<https://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19677/2015-1-32.pdf>

Trippelt utsatt – En kartläggning av hedersrelaterat förtryck och våld bland ungdomar med intellektuell funktionsnedsättning.
<https://www.tris.se/publikationer/lista/2019/1/17/trippelt-utsatt>

Åklagarmyndigheten, Hedersrelaterat våld – handbok, 2006
<https://www.aklagare.se/globalassets/dokument/handbocker/handbok-hedersrelaterat-vald-uppd-2014.pdf>

9 Appendix

Appendix 1: Datum för Barnahusbesöken

Appendix 2: Intervjuguide heder

Appendix 1: Datum för Barnahusbesöken

ORT	NAMN	BESÖKSdatum
Umeå	Barnahus Umeå	18 september 2018
Sundsvall	Barnahus Västernorrland	19 september
Gävle	Barnahus Gävleborg	1 oktober
Borlänge	Barnahus i Dalarna	2 oktober
Uppsala	Barnahus Uppsala	9 oktober
Sigtuna	Barnahus Stockholm Nord	10 oktober
Örebro	Barnahus Örebro län	18 oktober
Västerås	Barnahus Västmanland	19 oktober
Södertälje	Barnahus Södertälje	24 oktober
Eskilstuna	Barnahus Eskilstuna	25 oktober
Stockholm	Barnahus Stockholm	16 november
Nacka	Barncentrum Nacka	21 november
Huddinge	Barnhuset Huddinge Botkyrka	28 november
Haninge	Barnahus Handen	29 november
Norrköping	Barnahus Norrköping	6 december
Nyköping	Barnahus Nyköping	7 december
Linköping	Barnahus Linköping	11 december
Jönköping	Barnahus Jönköpings län	12 december
Karlstad	Barnahus Värmland	17 december
Skövde	Barnahus Skaraborg	18 december
Trollhättan	Barnahus Fyrbodal	9 januari 2019
Borås	Barnahus Älvsborg	10 januari
Helsingborg	Barnhuset Skåne Nordväst	15 januari
Kristianstad	Barnahus Nordöstra Skåne	16 januari
Visby	Barnahus Gotland	22 januari
Göteborg	Barnahus Göteborg	25 januari
Kalmar	Barnahus Kalmar	30 januari
Växjö	Barnahus Kronobergs län	31 januari
Karlshamn	Barnahus Blekinge	5 februari
Karlskrona	Barnahus Karlskrona	6 februari
Malmö	Kriscentrum för barn och unga Malmö	12 februari
Lund	Barnahus Mellersta Skåne	13 februari

Appendix 2: Intervjuguide heder

Berätta om barnets väg genom ert Barnahus

När blir det annorlunda? Vilka steg skulle behöva bli annorlunda?

När har ni jobbat med det och vad har gjort att det har fungerat? Bra exempel, när har ni lyckats?

Vem hos er är bra på heder, oavsett profession?

Vad är begränsningarna för polis och åklagare?

1. Aktualisering

Ett blåmärke ser likadant ut oavsett om det har skett i en hederskontext eller inte. Hur ser ni på vikten av att kategorisera ett ärende som ett hedersärende? Är det viktigt och i så fall varför?

2. Samråd – konsultativa

3. Samråd – planerande

4. Medicinsk kompetens under samråd

5. Psykologisk kompetens under samråd

6. Information till barn

7. Barn som kommer till Barnahus med vårdnadshavare

8. Hämtning av barn med särskild företrädare

9. När barnet kommer till Barnahus

10. Barnförhör

11. Medhörning

Hur går dialogen vid medhörning då ett barn i en hederskontext förhörs? Alla har ett ansvar att vara uppsjunga på vilka signaler man ska vara lyhörd inför. Ingen får luta sig tillbaka.

12. Medicinsk undersökning

Betydelsen av tillgänglighet av medicinsk kompetens som identifiera könsstympning.

Berätta hur ni ser på medicinsk kompetens för att identifiera könsstympning? Har ni kompetensen? Har det hänt att ni har haft svårt att identifiera om en flicka varit könsstympad? Hur har ni gjort då? (Amelprojektet)

Hur brett undersöker ni fysiskt? Måste det tex finnas en brottsmisstanke för att undersöka gynekologiskt? Om en flicka från Somalia blir slagen, det

framkommer vid förhör att hon lever i ett hedersförtryck, undersöker man hennes underliv då? I Somalia är förekomsten av könsstympning 98 %. (Egypten 91 %, Eritrea 83%.)

13. Krisstöd
 - a. Om åklagaren sätter bollen i rullning och tex frihetsberövar en förälder som hedersförtrycker sin tonårsdotter, så kan det vara ett likhetstecken med att hon får bryta kontakten med hela sin familj. Berätta om hur ni arbetar i syfte att skydda flickan samt att ge henne krisstöd.
14. När barnet lämnar Barnahus
15. Behandlingsinsatser
16. Samråd – uppföljande

